

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

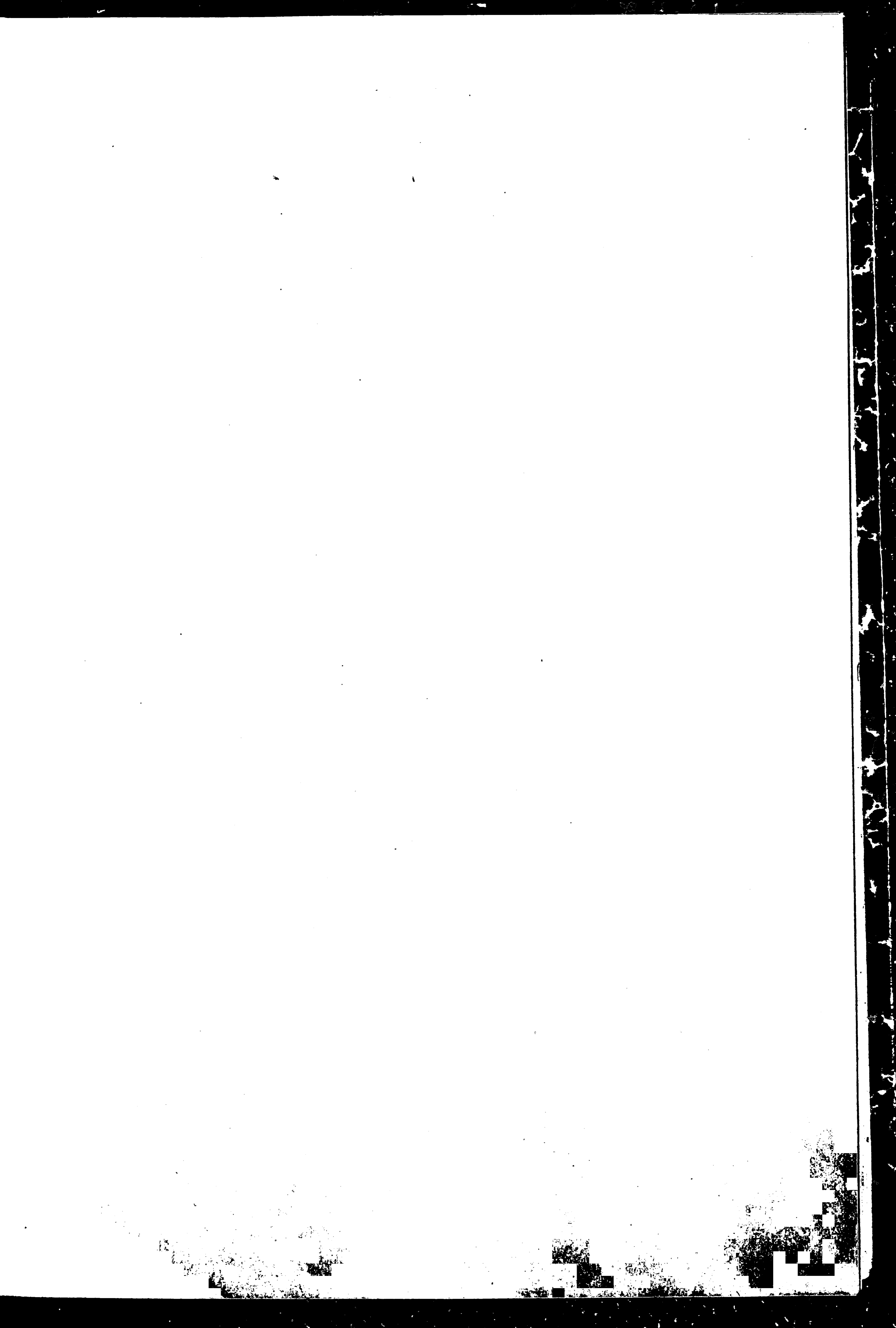
Forfatter(e) | Author(s): Rockstroh, K. C.; samlede og bearbejdede af K. C. Rockstroh.
Titel | Title: Fortællinger af 2. Bataillons Historie 1657-1907 : udg. af 2. Bataillon i Anledning af dens 250-aarige Bestaaen
Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Centraltrykkeriet, 1907
Fysiske størrelse | Physical extent: 98, [4] s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

FORTÆLLINGER

AF

2. BATAILLONS HISTORIE

1657—1907

SAMLEDE OG BEARBEJDEDE

AF

KAPTJEN K. C. ROCKSTROH

PAA KRIGSMINISTERIETS BEKOSTNING

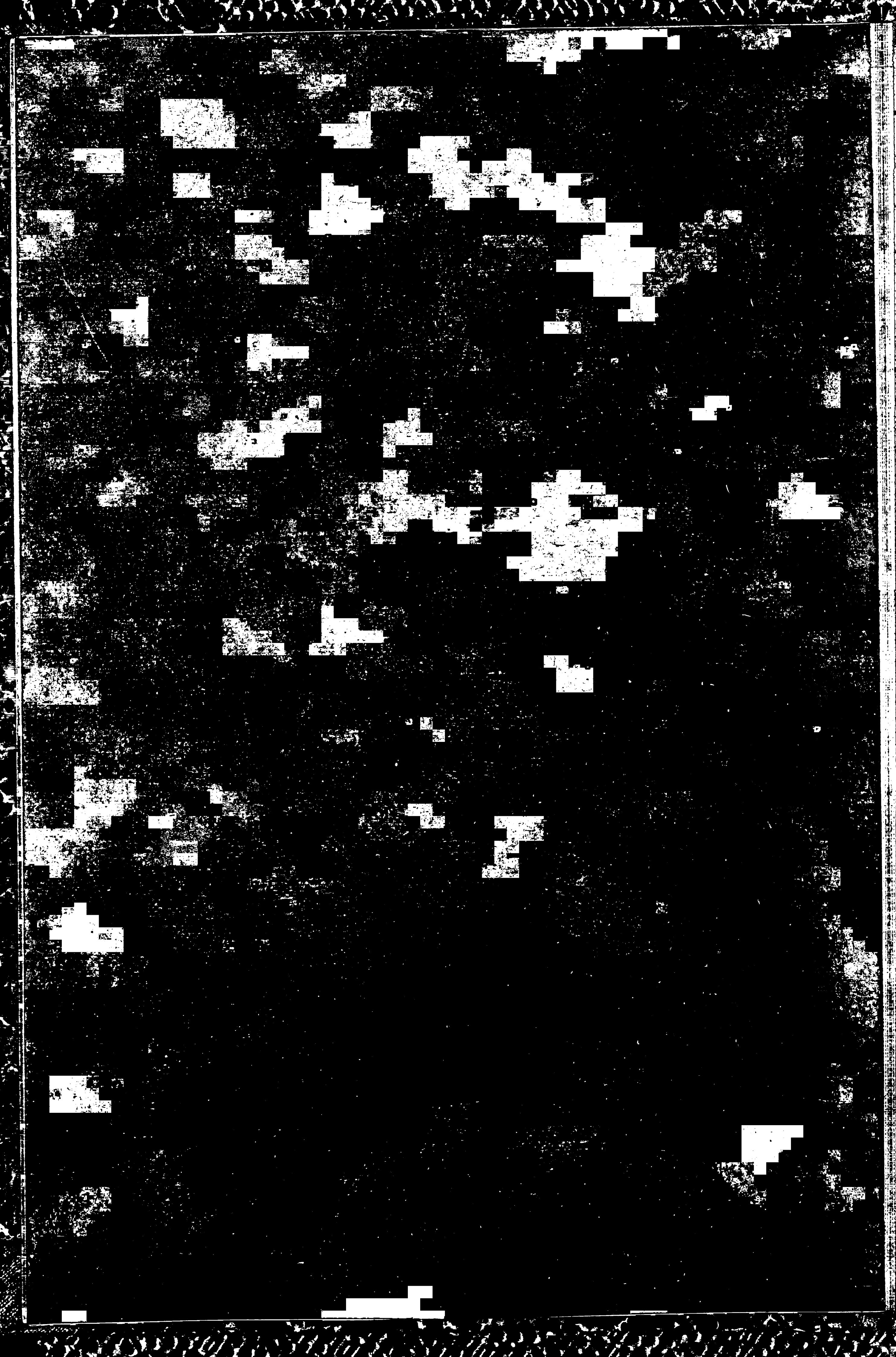
UDGIVET AF

2. BATAILLON I ANLEDNING AF DENS 250. AARIGE BESTAEN

KJØBENHAVN

CENTRALTRYKKERIET

1907

FORTÆLLINGER

AF

2. BATAILLONS HISTORIE

1657—1907

SAMLEDE OG BEARBEJDEDE

AF

KAPTAJN K. C. ROCKSTROH

PAA KRIGSMINISTERIETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

2. BATAILLON I ANLEDNING AF DENS 250-AARIGE BESTAEN

KJØBENHAVN

CENTRALTRYKKERIET

1907

DETTE Mindeskrift, som fremkommer i Anledning af Bataillonens 250-aarige Bestaaen, er en omarbejdet og forøget Udgave af det i 1892 som Soldaterlæsning udgivne Hefte „Fortællinger af 2. Bataillons Historie“, udarbejdet af nuværende Kaptajn *K. C. Rockstroh*.

Bataillonens benytter denne Lejlighed til at bringe Krigsministeriet sin ærbødige Tak, fordi det har sat den i Stand til paany at udgive Skriftet, som forhaabentlig vil bidrage til at sprede Kendskab til denne gamle Afdelings hæderfulde Historie og til hos nulevende og kommende Slægter at bevare de lysende Minder om Forgængeres Heltefærd.

Endvidere bringer Bataillonens sin bedste Tak til Kaptajn *Rockstroh*, som paa den mest opofrende Maade har paataget sig at besørge den nye Udgave og ikke skyet det store Arbejde, som fornyede og omfattende Arkivstudier har medført. Herved er det imidlertid ogsaa lykkedes Kaptajnen paa mange Punkter at kaste nyt Lys over Bataillonens Historie, og ganske særligt gælder dette dens ældste og hidtil noget dunkle Del.

Kjøbenhavn i Juni 1907.

SAND,

Oberstløjtnant, Chef for 2. Bataillon.

OM REGIMENTETS OPRETTER OG HANS EFTERFØLGER
SKAL OPLYSES FØLGENDE:

Eckerich Johann Lübbes, den første Chef for nuværende 2. Bataillon, var et Mønster paa en Soldat fra Trediveaarskrigens Tid. Han blev født 1599 i Nærheden af Bremen, hvor hans Fader synes at have haft en Landejendom. I sin første Ungdom besøgte han i nogle Aar forskellige Universiteter og skaffede sig grundige Kundskaber, særlig i Matematik og Astronomi, og Bircherod siger med Rette om ham, at Lübbes ikke alene var en tapper men ogsaa en velstuderet Mand. Om dette sidste vidner ogsaa, hvad der endnu er bevaret af Skrivelser fra ham, thi de udmærker sig ved Klarhed, Fyndighed og Kløgt. Han maa være indtraadt i Krigstjenesten kort efter Trediveaarskrigens Udbrud, eftersom han var Kaptajn allerede 1631, altsaa i en Alder af 32 Aar, og det vides, at han da havde været i Tjeneste hos Kurfyrsten af Brandenburg og Erkebiskoppen af Bremen. Derefter forlod han Krigstjenesten for at overtage sin Fædrenejendom og et Embede under den civile Administration; men det varede dog ikke længe, før han atter drog i Felten og denne Gang paa svensk Side under den berømte Kriger *Josias Rantzau*, den senere Feltmarskal i fransk Tjeneste. Da Rantzau gik i fransk Tjeneste, synes Lübbes at være fulgt med ham og avancerede til Oberst.

I 1644, da Svenskerne under *Torstenson* vendte deres Vaaben mod nord og angreb Danmark og Erkebispedømmet Bremen, hvilket sidste styredes af *Christian IV's* næstældste Søn og Efterfølger *Frederik III*, vendte Lübbes tilbage til sin Hjemegn eller er maaske bleven hjemkaldt; thi i Februar dette Aar traadte han som Oberstløjtnant i *Frederik III's* Tjeneste og blev denne en trofast, ivrig og dygtig Tjener lige til sin Død. Han tog Del

i de forskellige Krigsbegivenheder paa begge Sider af Elben i 1644 og 45, og navnlig erobrede han 1645 Fæstningen Bremerförde og fastholdt den imod Svenskerne indtil det følgende Aar. I Aarene 1646—56 var han derefter Kommandant i Glückstadt men blev som Følge af Stridigheder med forskellige Myndigheder — vistnok fremkaldt i Anledning af nogle Grundejendomme ved Glückstadt, som Lübbes havde faaet overladt af Christian IV i 1646 som Erstatning for et Tilgodehavende paa omtrent 6000 Rigsdaler — forsat til den nærliggende, mindre Fæstning Krempe.

Før Udbrudet af Krigen 1657 hvervedes der talrige Regimenter saavel i Kongeriget som i Hertugdømmerne; men først et Par Maaneder efter at Hvervningen af disse var begyndt, blev der givet Ordre til, at der skulde dannes et Regiment til Lübbes. Denne har derfor enten ikke ejet de nødvendige, meget betydelige Midler — om han end maa siges at have været en ret velstaaende Mand — som udfordredes til den første Opstilling af et hvervet Regiment, eller ogsaa har han været for forsigtig til at ville vove sine Sparepenge paa et saa usikkert Foretagende, som Hvervningen af et Regiment var. Kong Frederik, der kendte Lübbes grundig og med Rette satte ham meget højt, vilde dog ikke undvære denne prøvede og energiske Officer i det forestaaende Felttog, navnlig da det var aabenbart, at Hærens største Mangel i Sammenligning med den svenske Hær vilde blive krigsvante, højere Officerer til Støtte for Rigsmarsken eller Kongen selv. Kongen beordrede derfor, at der af de gamle, hvervede Kompagnier i Glückstadt og Krempe samt af udskrevet Mandskab i den kongelige Del af Hertugdømmerne skulde dannes et Regiment til Lübbes, som paa denne Maade fik langt det bedst uddannede Regiment, der fandtes i Hæren, idet de seks Tiendele af Regimentet var gammelt, fuldt indøvet Mandskab.

Allerede af de første Krigsraadsforhandlinger ved Hæren skønner man, at Lübbes er et klart Hoved, en loyal, indsigtfuld Soldat og en højst energisk Personlighed, og da *Anders Bille* i Juni aabnede Krigen ved at gaa over Elben ind i *Stift Bremen* med den ene Halvdelen af Hæren, var Lübbes den eneste ikke danskfødte Regimentschef, som han tog med sig, og Lübbes retfærdiggjorde i fuldt Maal den ham viste Tillid. Med en Del af sit Regiment fulgte han Bille straks ved den første Overførelse af

Tropper i det fjendtlige Land og stormede umiddelbart efter Landsætningen en svensk Skanse, hvis hele Besætning blev nedhugget eller taget til Fange. I de følgende tre Uger, da de Danske erobrede næsten hele denne store Provins trods de mange befæstede Punkter deri, deltog Lübbes med Størstedelen af sit Regiment i Belejringen af *Bremerförde*, der overgav sig, umiddelbart før den afgørende Storm skulde foretages.

Da *Karl Gustafs* Fremrykning med den svenske Hovedhær langs Sydranden af Østersøen tvang de Danske til atter samle sig med Hovedstyrken nord for Elben til Forsvar af Holsten og Jylland, bestemtes Ryttergeneralen *Friederich von Buchwald* til højstkommanderende over det lille Korps, der skulde efterlades for at hævde Besiddelsen af det erobrede i Stift Bremen, og Lübbes skulde kommandere Fodfolket under ham. Da Buchwald imidlertid nægtede at efterkomme denne Ordre og forlod Hæren, fik Lübbes, der særlig skulde forsvare Bremerförde, Overkommandoen og blev omtrent samtidig udnævnt til Generalmajor — efter al Sandsynlighed paa Billes varme anbefaling. Faa Dage efter fik Generalkommissarius og Oberst *Ditlev Ahlefeldt* dog Befalingen over den ret talrige Rytterstyrke der i Landet, medens Lübbes søgte med Fodfolket at bemægtige sig sin Fødeby, det befæstede Die Burg. Dette Foretagende maatte opgives, da den svenske Hærs næstkommanderende, *Karl Gustaf Wrangel*, med et stærkt overlegent Korps gik ind i Stift Bremen, fordrev det danske Rytteri, indtog de af de Danske erobrede Pladser og tvang Lübbes til at indeslutte sig i Bremerförde. Midt i det almindelige Virvar her bevarede Lübbes sin omsigtsfulde Koldblodighed og Energi og holdt dette Tilflugtssted aabent for et ikke ringe Antal flygtende danske Soldater. Det var en mærkelig Tilskikkelse, at han saaledes *to* Gange var med til at staa som Erobrer af en Fæstning i sin egen Hjemstavn og dernæst *to* Gange at være Forsvarer deraf.

Efter at Wrangel, der meget vel kendte Lübbes og vidste, at han hos denne vilde støde paa en Modstand, som kun vanskelig kunde brydes, igen havde forladt Hertugdømmet for at slutte sig til Karl Gustaf og havde overladt Kommandoen til en yngre General, virkede Lübbes med stor Energi for at formaa Bille og senere hans Afløser i Holsten, Ditlev Ahlefeldt, til atter at tage

Hertugdømmet tilbage ved at sende Forstærkning over til ham. Han selv foretog Strejftog til alle Sider, udskrev Mandskab, tvang de svenske Besætninger ind i de befæstede Pladser og skadede Svenskerne paa alle Maader.

I September blev der endelig sat en lille dansk Afdeling over fra Glückstadt for at bringe Ammunition og Proviant ind i Bremerförde, og Lübbes stod flere Dage og Nætter i Marken med sit lille Korps for at række den Haanden. Da denne Afdeling skulde tilbage til Glückstadt, fulgte Lübbes eller Eckerich, som han almindelig kaldtes, med den til Elben, kastende Svenskerne til begge Sider, og søgte ved et rasende Angreb — saaledes benævner Svenskerne det — at bemægtige sig en svensk Forskansning ved Elben. Angrebet blev dog afslaaet, og Eckerich mistede den ene af sine to Sønner, der begge var indskrevne i Regimentet som Furerskytter, en Slags overkomplette, i Kampen. Han gik derefter tilbage til Bremerförde igen, uden at Svenskerne vovede at angribe hans lille Korps, og indtil Sommeren 1658 forsvarede han Fæstningen, som han med største Haardnakkethed nægtede at overgive, skønt Freden forlængst var sluttet, idet han holdt fast ved, at saalænge Svenskerne paa deres Side ikke opfyldte de indgaaede Forpligtelser og rømmede de danske Provinser, vilde han ikke forlade sin Fæstning. Om sider maatte han dog adlyde Kong Frederiks gentagne Ordre og marcherede ud af Fæstningen i Slutningen af Juni — ubesejret, men „med hvilke Følelser, jeg gør det“, skriver han, „er den retfærdige Dommer (Gud) bekendt“.

Efter Ankomsten til Glückstadt blev Lübbes Kommandant der men maatte reducere sit Regiment langt under den oprindelige Styrke, hvortil der midlertidig føjedes nogle løse Kompagnier, der var Rester af andre Regimenter. Da Krigen jo kort efter brød ud igen, beordredes han til atter at forstærke Regimentet. I hele denne anden Krig forblev Eckerich i Glückstadt, og da de krigerske Begivenheder afspilledes langt derfra, kom han ikke til at spille nogen Rolle derved. Efter Freden beordredes han til at føre sit Regiment til Kjøbenhavn, da han var udset til den vigtige Post som Kommandant der — formentlig fordi Kongen særlig stolede paa ham saavel overfor ydre Fjender som med Hensyn til hans Troskab mod Kongehuset ved de

forestaaende vigtige Forandringer i Regeringsformen. Hans Bestalling som Kommandant er dateret 8. September 1660, og hans Gage er der fastsat til 4000 Rdl. aarlig, altsaa en for de Tider meget betydelig Sum. Allerede ved sin Ankomst til Kjøbenhavn var Eckerich dog sygelig, om han end mødte i Krigsraadet — senere Krigskollegiet — ved dettes Samlinger.

Han døde i August 1661 og blev under stor Højtidelighed lagt i Kiste. Umiddelbart før sin Død var han bleven adlet.

Eckerichs Navn fortjener at mindes, fordi han under de vanskeligste Forhold viste sig som en fortræffelig Soldat med Hoved og Hjærte paa rette Sted, som en djærv, retliniet Karakter, i lige Grad agtet og respekteret af Fjender og af Venner.

HENRIK RÜSE.

Henrik Rüse, Baron af Rysensteen, der blev Lübbes' Efterfølger som Regimentschef, var født i det nordlige Holland 1624. Han begyndte meget tidlig at studere Matematik, Artilleri og Befæstningskunst og traadte allerede i Femtenaarsalderen ind i Militærtjenesten i sit Hjemland, hvor han forblev til 1643, da han gik i fransk Tjeneste. 1646 gik han over i venetiansk Tjeneste og deltog i Kampene mod Tyrkerne i 5—6 Aar, hvorefter han vendte hjem til Nederlandene og fik en Ansættelse i

Amsterdam. Her skrev han et dygtigt Værk om Befæstningskunsten og nedlagde heri sine Erfaringer, indhøstede under et næsten tiaarigt Feltliv. 1656—57 udførte han Befæstningsarbejder ved den brunsvig-lyneborgske By Harburg, og 1661 indkaldtes han til Danmark paa Foranledning af Feltmarskal *Schack*, der sandsynligvis har kendt ham fra den Tid, da Schack selv var i fransk Tjeneste. Disse professionelle Krigere, der i hin Tid tjente snart i eet Land, snart i et andet, dannede nemlig ligesom en Slags internationalt Broderskab, der ofte vedligeholdte de een Gang knyttede Forbindelser og gensidig støttede hinanden.

Nu stod man i Danmark netop i denne Tid overfor meget vigtige Befæstningsspørgsmaal, idet de stærke Befæstninger mod Sverrig var gaaede tabt ved Freden i Roskilde og absolut maatte erstattes af andre, og af de herværende Ingeniørofficerer havde selv Axel Urup næppe Lyst til at inklade sig paa saa store Foretagender, som det her drejede sig om. Rüse kom og stillede sine Betingelser, der ingenlunde var billige, idet han, samtidig med at han overtog Bygningen af Kastellet i Kjøbenhavn, fik sikret en betydelig aarlig Gage, Titel af Oberst, et Fodregiment fik og færdigt og dertil Bestalling som Generalinspektør over Fæstningerne i Riget. 1664 var han færdig med Bygningen af Kastellet og blev samme Aar udnævnt til Generalmajor og Assessor i Krigskollegiet, blev adlet og fik yderligere Embede som Amtmand over Bøvling Amt i Jylland, hvor han efterhaanden samlede Gods.

I de følgende Aar fuldførte han Kjøbenhavns Befæstning og Befæstningen ved Priesort (Frederiksort ved Kielerfjord) samt flere andre Anlæg i Hertugdømmerne. Ved disse Arbejder, der udførtes for forud akkorderede, meget betydelige Summer, idet Staten leverede Arbejdskraften, nemlig Soldater, der af Rüse fik en ligeledes forud fastsat Løn pr. Uge, blev Rüse i Løbet af faa Aar en meget formuende Mand. Thi Rüse var ikke alene en meget dygtig Ingeniør og i det hele taget en dygtig Militær, men han var ogsaa en dygtig Kalkulator, der sørgede for at faa sit Arbejde godt — somme mente endog: alt for godt — betalt, og han var dertil en haard og ubøjelig Arbejdsherre, der fordrede det yderste af sine undergivne.

Det er derfor forstaaeligt, at Rüse fik en Del Misundere og Uvenner, og navnlig laa han jævnlig i Krig med Cheferne for de Afdelinger, der, foruden hans eget Regiment, var afgivne til ham, idet Officererne søgte at skaane deres Folk det mest mulige. Dog, Rüse var ogsaa med Pennen en dygtig Stridsmand, der gav raat for usødet og ikke alene ikke sparede paa sit Krudt, men endog af og til lod Lidenskaben løbe af med sig — hvad der ogsaa tilsidst voldte hans Fald og Unaade hos Kongen. Eksempelvis skal det nævnes, at i 1666, altsaa som Generalmajor, var Rüse en Tur i Udlandet, blandt andet ogsaa for at udfægte nogle Stridigheder med en Oberst Lobbrecht, en Nederlænder, der havde været i dansk Tjeneste under Krigen 1657—60, og som ogsaa var Ingeniørofficer, samt en Oberstløjtnant Statius, der var i hannoveransk Tjeneste. Rüse beretter herom fra Bremen, at han, efter i nogle Dage at have ventet paa Oberst Lobbrecht, har kæmpet med denne den foregaaende Dag. Som det var almindeligt ved Dueller mellem beredne Officerer dengang, havde de begge været til Hest, og Kampen forløb saaledes, at Rüse med et Pistolskud „lammede“ sin Modstanders venstre Arm og derefter med Kaarden i Ryggen paa den saarede tvang denne til at bede for sit Liv. „Nu er jeg parat til at rejse til Hannover for at gøre Sagen af med Oberstløjtnant Statius. Gud give Lykke videre, saa at Bagvaskerne kan faa deres Løn!“ siger han fromt.

1671 blev han Friherre med Navn Rysenstein (Rüsenstein). I 1673 blev han udnævnt til Generalløjtnant og ansat i Norge, hvor han deltog i Krigsbegivenhederne 1676. Det næste Aar blev han kaldt ned til Hæren i Skaane og deltog i Angrebet og Stormen paa Malmø samt Slaget ved Landskrone, hvorefter han blev Guvernør i det stærkt besatte Landskrone. Her kom han i Strid med Generalkommissariatet, d. v. s. det daværende Forplejningskorps, hvad der førte til, at Rüse skrev nogle temmelig grove Breve, der blev forelagt Kongen. Nu var Christian V vel i mange Retninger en god, jævn og ligefrem Mand, men han fordrede desuagtet og med Rette, at ingen, hvem det end var, maatte glemme den Respekt, der skyldtes Kongen. Resultatet blev da, at Rüse maatte afgive Kommandoen, og at en Kom-

mission blev nedsat til Undersøgelse af hans Forhold i Skaane dette Aar.

Rüses Indlæg i Sagen mod ham er prægede af Resoluthed, Klarhed og Bevidstheden om at have en god Samvittighed, og Kommissionens Kendelse blev da ogsaa i det hele Rüse gunstig. Hans Forseelse overfor Kongen personlig var dog tilstrækkelig til, at han blev afskediget i December samme Aar „i Naade“. Han døde omtrent et Aar efter i sin Fødestavn, kun 55 Aar gammel, og her ligger han begravet.

1657—1674.
„DET SORTE REGIMENT.“

LÜBBES' REGIMENT — RÜSES REGIMENT — WEYHERS
REGIMENT.

Lübbes' Regiment, af hvilket 2. *Bataillon* er fremgaaet, oprettedes ved en Ordre af Kong Frederik III den **29. April 1657**, og 2. *Bataillon* er derfor en af vor Hærs ældste Afdelinger, ligesom den er en af de Afdelinger i vor Hær, der har den smukkeste Krigshistorie. — Tusinder og atter Tusinder af unge Mænd har i disse 250 Aar baaret de vekslende Afdelingsmærker, som navnlig i de svundne Tider tjente til at skælné det ene Regiment fra det andet, og Tusinder af disse unge Mænd har under Afdelingens Faner kæmpet, lidt og blødt for vort Fædrelands Ære og Vel. Vor Afdelings gamle Faner har vajet paa Valpladser i Tyskland, Italien, Østrig, Ungarn, Nederlandene og Irland, men de har navnlig vist Vej for tapre og trofaste Soldater paa Valpladser i Skaane og Sønderjylland, hvor der kæmpedes for at bevare gammelt dansk Land og for at hindre, at Landsmænd kom under fremmed Aag.

Paa den Tid, da Lübbes' Regiment oprettedes, var Sønderjylland og Holsten delt mellem Kongen af Danmark og Hertugen af Gottorp saaledes, at Hertugen nærmest havde den mellemste Del af begge Hertugdømmerne; men iøvrigt laa Kongens og Hertugens Lande meget spredt mellem hinanden. Ifølge den ovenfor nævnte kongelige Ordre skulde der til Oberst Lübbes (Eckerich) dannes et Fodregiment paa 10 Kompagnier ved, at der af de 6 gamle, hvervede Kompagnier, der dannede Garnison i de to kongelige Fæstninger Glückstadt og Krempe, udtoges Halvdelen af Mandskabet og Befalingsmændene til at danne

6 Kompagnier i Lübbes' Regiment, og hertil skulde føjes 4 Kompagnier udskrevne Bønderkarle af den kongelige Del af Hertugdømmerne.

Den 2. Maj berettede Kongens Stedfortrædere fra Rendsborg, at de havde beordret Afgivelsen af 200 Mand fra Haderslev Amt, 100 fra Flensborg Amt og 100 fra Segeberg Amt til Lübbes' nye Regiment, og da der ved dette udskrevne Mandskab, der allerede stod i Glückstadt og Krempe, kun var saa faa Befalingsmænd, skulde Lübbes selv skaffe af saadanne, hvad der manglede. I Dagene den 7.—11. Maj foregik nu i Glückstadt og Krempe Halveringen af de hvervede Kompagnier, af hvilke det ene tilhørte Lübbes selv, og straks derefter afmarcherede Lübbes med hele Regimentet til den kongelige Hærs Lejr ved Bargteheide i det østlige Holsten.

De 6 gamle Kompagnier i Regimentet, der saaledes kom til at danne Kærnen i den nye Afdeling, talte fra 88 til 142 Hoveder hvert, hvad der i Gennemsnit passede til den Styrke, som Fodfolkskompagnierne havde paa den Tid, og endda blev der Raad til at udtage af dem Befalingsmænd til de 4 udskrevne Kompagnier, saa at Lübbes ved Ankomsten til Bargteheide angav Styrken til godt 1000 Mand. Lübbes' oprindelige Kompagni stammede fra 1644, men havde kun haft en ringe Styrke indtil 1655, da det ved Hvervning forstærkedes til omtrent 300 Mand, og noget lignende gjaldt om de andre gamle Kompagnier, hvis Chefer var en Oberst, to Oberstløjtnanter og to Kaptajner, og alle disse Kompagnier var saakaldte „Frikompagnier“, d. v. s. uden indbyrdes Forbindelse. Det skal særlig nævnes, at et af dem, det saakaldte „Kongens Livkompagni“ under Oberstløjtnant *Bremer*, var oprettet af Christian IV allerede 1603. Kun et Par af de gamle Kompagnichefer fulgte med Lübbes, hvorfor der skete en almindelig Oprykning af Befalingsmændene, saaledes at de ældste Løjtnanter blev Kaptajn, Fænrikkerne Løjtnant, Serjenterne Fænrik o. s. v. Regimentets næstkommanderende blev *Hinrich von Iszen*, medens Majoren, der fik et af de udskrevne Kompagnier, hed *Jürgen Holling*.

Fanerne til Regimentet blev bestilte den 5. Maj og skulde bestaa af en hvid til Livkompagniet (1. Kompagni, Oberstens eget) og ni sorte til de andre Kompagnier efter Modeller, som

Generalkrigskommissarius *Kay von Ahlefeldt* havde fastslaaet. De blev ikke færdige før den 20. Juni. Efter Fanernes Farve benævntes Regimentet ofte „**Det Sorte Regiment**“.

Man har en Beskrivelse fra omtrent 1670 af 8 af disse Faner. I den sorte Fanedug var der foroven inde ved Fane-
stangen et rødt Felt, hvori et hvidt Kors, og midt paa Fanen var der en Indskrift paa Latin, Fransk eller Tysk, hvori udtaltes nogle korte og fyndige Soldaterord, saasom: „Det er skønt at dø for sit Land“; „Jeg lever i Haabet“; „Gud og mit Vaaben“ o. s. v.

Ved Bargteheide forblev Regimentet indtil den 8. Juni, da Krigen skulde begynde, og den Del af Hæren, som skulde føres over Elben ind i den svenske Provins Stift Bremen, afmarcherede til Egnen om Glückstadt, hvor den ankom den 13. Juni. Til denne Del hørte Lübbes' Regiment.

Efter at en voldsom Storm havde forsinket Overførslen af Tropperne næsten tre Dage, indskibedes Natten mellem den 15. og 16. 400 Mand af Eckerichs Regiment paa et større Fartøj og en Del Pramme, og førte af en frisk Nordenvind gik Rigmarsken *Anders Bille* og enkelte andre høje Officerer, hvori blandt Lübbes, samt de 400 Mand over Elben og landede Klokken tre om Morgenen paa den sydlige Elbbred ved Osteflodens Munding. Her havde Svenskerne to Forskansninger, af hvilke den ved *Belem* straks stormedes af Lübbes og indtoges, og hermed var der vundet fast Fod i det fjendtlige Land. I de følgende Dage overførtes Resten af Fodfolket samt en Del af Rytteriet, ialt en Styrke af 5—6000 Mand — altsammen indfødt dansk Mandskab, alene Eckerichs hvervede Mandskab undtagen. Alle-
rede den 17. afmarcherede det nu samlede Regiment samt noget Rytteri mod Fæstningen *Bremerförde*, der laa 7—8 Mil fra Landingsstedet, for at indeslutte dette vigtige Punkt.

I den Dags Tid eller to, Lübbes ikke havde haft Regimentet samlet under sin egen Kommando, havde der været Mytteri blandt de Kompagnier, der ikke straks fulgte med ham over Elben men maatte vente i Glückstadt. Mytteriet synes at være fremkaldt ved, at de gamle Soldater ansaa sig forurettet ved, at den sidste halve Maanedes Lønning var beregnet efter Freds-
fod, medens de mente at skulle have den beregnet efter Krigs-

fod, altsaa noget højere. Nu havde Kompagnicheferne virkelig ogsaa bagefter faaet udbetalt den forhøjede Sum til deres Kompagnier; men det synes, at de endnu ikke havde faaet Tid til at levere Folkene deres Andel. Generalkommissarius *Ditlev v. Ahlefeldt* kom til Stede ved Optøjerne, og det lykkedes ham hurtig at bringe Folkene til Fornuft ved „passende Tiltale og ved øjeblikkelig at lade en af de værste Skraalhalse klynge op (hænge) for Øjnene af de andre,“ som han selv skriver. Han siger, at Aarsagen til Mytteriet var Drukkenskab i Forbindelse med, at Soldaterkonerne havde ophidset deres Mænd til Spektaklerne. Rygtet herom naaede over til Svenskerne paa den anden Side Elben og naturligsvis i stærkt overdreven Skikkelse, idet det fortaltes, at Soldaterne havde begyndt at rive Fanerne fra Stangen; men dette kan ikke være rigtig, da Fanerne endnu ikke dengang var udleverede til Regimentet.

Belejringen af Bremerförde trak i Langdrag, fordi det faldt vanskelig at skaffe Belejringsskyts til Stede; men da dette endelig kom, blev Fæstningen hurtig tvungen til Overgivelse. Paa samme Tid havde mindre Styrker af det danske Korps indtaget et Antal andre befæstede Punkter i Provinsen, saa at Svenskerne omkring den 11. Juli var drevne sammen i det ene Hjørne af Landet, omkring den stærke Fæstning Stade, som nu skulde belejres. Da Karl Gustaf imidlertid rykkede frem fra øst med den svenske Hovedarmee, maatte de Danske samle deres Hovedstyrke i Holsten for at møde Svenskekongen.

Til at forsvare det erobrede Land syd for Elben udskiltes da et lille Korps, hvis Fodfolk kommanderedes af Eckerich, der nu var bleven udnævnt til Generalmajor. Han beholdt hos sig 5 Kompagnier af sit eget Regiment, medens Oberstløjtnant Iszen førte de andre 5 Kompagnier tilbage over Elben til Glückstadt. I de tre Uger, der hengik, indtil et overlegent svensk Korps satte over Elben og atter tog Landet tilbage, var Lübbes ivrig beskæftiget med at foretage Strejftog rundt omkring i Landet; men da det svenske Korps rykkede frem, indesluttede han sig efter Ordre i Bremerförde med tre svage Kompagnier af sine egne og tre af et hvervet jysk Regiment, medens Major Holling med et Kompagni laa i en Forskansning ved *Lehe* ved Weseren, hvor en jysk Oberstløjtnant, *Iver Olufsen*,

med et Par Hundrede Mand havde Kommandoen. Det femte Kompagni laa spredt i forskellige andre Skanser.

Trods den tapreste Modstand flere Steder — saaledes ved Lehe Skansen, hvor Iver Olufsen faldt og Major Holling derefter maatte kapitulere — tog Svenskerne i kort Tid alle de befæstede Punkter tilbage, Bremerförde alene undtagen, hvor Eckerich sad som en gammel, barsk Hugaf, hvem ingen turde nærme sig. Da Størstedelen af det svenske Hærkorps atter var gaaet tilbage til Karl Gustafs Hovedhær og Eckerich altsaa ikke havde en altfor overlegen Modstander overfor sig, genoptog han sine Strejftog ud fra sin Fæstning til alle Sider og tilføjede de Svenske betydelige Tab ved en gennem Efteraaret og Vinteren fortsat energisk Virksomhed. Da det i September begyndte at knibe med Provianten i Bremerförde, hvor man havde faaet et stort Antal svenske Fanger at føde paa, blev der i Glückstadt samlet et lille Korps, der førte Undsætning til Lübbes, og i dette Korps indgik en Del af Lübbes' Folk i Glückstadt.

De i Glückstadt staaende Kompagnier af Regimentet tog desuden Del i Forsvaret af Marskerne under de Angreb, som Karl Gustaf foretog i Dagene 3.—8. August, og særlig forsvarede tre Kompagnier under den tapre Kaptajn *Burmeister* Forskansningerne ved *Itzehoe* mod et todages Angreb, som lededes af Karl Gustaf selv. Den tredie Dag førte Rigsmarsken personlig Forstærkning ind i Forskansningerne, saa at Svenskerne ikke vilde vove en Storm, men nøjedes med ved en voldsom Beskydning af alt deres Artilleri at gøre det umuligt for Forsvarerne at opholde sig i de aabne Værker, hvorefter de Danske gik tilbage til Glückstadt. Herefter trak den svenske Konge sig mod nord, til Jylland, og om Vinteren over til Øerne, medens de Danske nede i Elbegnene indskrænkede sig til Forsvaret og til lejlighedsvis Strejftog over i Stift Bremen. Kompagnierne af Lübbes' Regiment anvendtes til Besætning i Skanserne paa Vestranden af Marskerne, men led her meget af Sygdom og ved Desertion af det udskrevne Mandskab. Allerede ovre i Stift Bremen havde dette Mandskab vist stærk Tilbøjelighed til at desertere; thi Bønderne i Slesvig og Holsten var ikke som deres Standsfæller i Kongeriget bleven vænnede til Soldatervæsenet

allerede i Fredstid og kunde derfor daarlig udholde de med Feltlivet forbundne Farer og Besværligheder.

Som det er nævnet ved Omtalen af Lübbes, holdt denne sig i Bremerförde lige til Slutningen af Juni 1658, da han paa Kongens Ordre maatte marchere til Glückstadt med sit Mandskab. Da var der ved de tre Kompagnier kun 111 sunde menige tilbage — Resten var syge, saarede eller faldne ovre i Stift Bremen.

Under den kortvarige Fredsperiode i 1658 indskrænkedes Hæren meget stærkt, og adskillige Regimenter og løse Kompagnier indordnedes under nye Forbindelser. Lübbes' Regiment, der kun havde 160 menige tilbage — foruden et nogenlunde stærkt Kompagni, der stod i Rendsborg — blev herved midlertidig trukket sammen i to Kompagnier, hvoraf Lübbes selv beholdt det ene; men til Gengæld fik han lagt adskillige andre Kompagnier ind under sig.

I August 1658 brød Karl Gustaf aldeles uformodet Freden, og en Afdeling af hans Hær søgte at overfalde de i Elbegnene staaende danske Afdelinger, hvilket dog kun i ringe Grad lykkedes, og allerede et Par Maaneder efter blev Svenskerne drevne nord paa af vore allieredes Tropper sammen med vore egne. I Løbet af Efteraaret 1658 og den følgende Vinter afgav Lübbes' Regiment en Del af sin Styrke til Besætning af forskellige Punkter i Holsten og Sønderjylland, saaledes at der i Glückstadt og Omegn, altsaa hos Lübbes selv, i Februar 1659 kun var fem temmelig svage Kompagnier tilbage under Regimentet. Paa Foranledning af Militærguvernøren i Hertugdømmerne, Feltmarskalk *Eberstein*, blev der da den 30. April 1659 udstedt en ny Kapitulation til Lübbes, hvorefter denne skulde formere yderligere seks Kompagnier til de seks, som Regimentet havde paa dette Tidspunkt. Regimentet havde da fire af de gamle Kompagnier til Stede og under de gamle Kompagnichefer, og Lübbes' eget Kompagni var stærkt nok til at kunne afgive 80 Mand til Dannelsen af 7. og 8. Kompagni. Lübbes var imidlertid ikke tilfreds med de stillede Betingelser, og i August samme Aar bestod Regimentet endnu af de samme seks Kompagnier.

I Løbet af Efteraaret 1659 fik Lübbes dog saaledes Samling paa Regimentet, at det ved Nytaar 1660 talte seks gamle

og fem nye Kompagnier med en Styrke af godt 1000 Mand, hvoraf de tre Kompagnier stod i Flensborg, medens Lübbes havde de otte hos sig i og ved Glückstadt. I August 1660, altsaa efter at Freden var sluttet, marcherede Regimentet til Kjøbenhavn og talte omtrent 1200 Mand i de elleve Kompagnier. Da var der foruden Lübbes kun en af Kompagnicheferne fra 1657 tilbage nemlig Holling, der var bleven Oberstløjtnant. I de næste to Aar efter Freden fulgte med korte Mellemlum den ene Omformning af Hæren efter den anden, saa at Fodregimenterne, hvis Antal indskrænkedes, i Januar 1661 sattes paa 1200 Hoveder i otte Kompagnier, hvorved Lübbes' Regiment fik en Del indfødt dansk Mandskab, og i November samme Aar sattes Antallet op til 1600 Mand, hvilket Antal dog blev nedsat noget i 1662; men herefter skete der ingen væsentlig Forandring før i 1670.

Ved Lübbes' Død 1661 gik Regimentet over til Oberst *Rüse*, der beholdt det til 1673. I disse Fredsaar fulgte Regimentet, der bar sin nye Chefs Navn, *Rüse* omkring i Riget til de Steder, hvor han arbejdede paa Befæstninger, og fik Garnison i Kjøbenhavn i nogle Aar og derefter i Fredericia og Glückstadt.

Ved den første Oprettelse i 1657 bestod *Regimentet* jo, som vi har set, *dels af hvervet, dels af udskrevet* Mandskab; men efter Krigen fik Regimentet i en Aarrække alene hvervet Mandskab og da navnlig Folk, der var hvervede i Udlandet, eftersom det var en almindelig Anskuelse i Tiden, at Regeringerne maatte drage Omsorg for, at Landets indfødte Befolkning i Fred og Ro kunde passe sin Beskæftigelse, medens Krigsvæsenet overlodes til dem, der engang havde valgt Soldaterstanden som Næringsvej.

De hvervede Afdelinger var dog saa bekostelige, at Staterne i det 17. Aarhundrede overalt forsøgte paa at indrette et *Værn af det indfødte Mandskab* ved Siden af de hvervede Afdelinger; men det blev kun i de skandinaviske Lande, at den indfødte,

udskrevne Hær fik nogen Betydning i det Aarhundrede. I Danmark oprettedes de første udskrevne Afdelinger i Aaret 1614, og nogle af disse deltog i Christian IVs Krig i Tyskland 1625—27, og den sidste Del af Krigen, altsaa 1627—29, førtes hovedsagelig med udskrevet Mandskab. Ogsaa Krigen 1643—45 og 1657—60 førtes fra dansk Side hovedsagelig med indfødt, udskrevet Mandskab; men der havde indtil da været den store Mangel ved vore udskrevne Afdelinger, at man i Fredsaarene ikke havde kunnet bekvemme sig til at uddanne Mandskabet grundig for Krigen, og først naar denne stod i nær Udsigt, tog man ivrig fat paa at indhente det forsømte. Følgen maatte da blive den, at trods al udvist god Villie, trods al Sejghed, Udholdenhed og medfødt Tapperhed fra den menige Soldats Side maatte vore udskrevne Afdelinger ofte staa tilbage for de professionelle og fuldt uddannede Soldater og ved Kamp i aaben Mark ofte trække det korte Straa.

Fra Aaret 1663 var det dog begyndt at blive noget bedre med den udskrevne Soldats Uddannelse, idet Anlægget af de store Fæstninger i Riget havde medført, at de nationale Afdelinger hver eller hver anden Sommer indkaldtes i 3—6 Maaneder — ganske vist hovedsagenlig til Arbejde paa Fæstningsværkerne men dog ogsaa til Øvelse. Og allerede dette, at Bønderkarlene — thi det var dengang Bondestanden alene, der afgav Mandskab til Landhæren — en Tid af nogle Maaneder om Aaret optraadte som Soldater og omgikkes Soldater, havde meget at betyde.

Det at være *hvervet Soldat* var en Levevej, ikke en midlertidig Beskæftigelse, som man kunde tage fat paa, naar der ikke var andet forhaanden, og den, der een Gang havde taget Haandpengene og svoret til Fanen, han vedblev i Almindelighed at følge Kalveskindet, at være Soldat, saa længe Kræfterne strakte til — ikke sjældent til hen omkring de 60 Aar. Det er klart, at der blandt de hvervede Soldater maatte findes alle Slags Mennesker, baade gode og daarlige, ganske som i Nutidens Afdelinger; men man vilde gøre Fortidens Soldater stor Uret, dersom man vilde skære dem alle over een Kam og tro, at en hvervet Afdeling absolut maatte være en Samling af maadelige eller slette Individier, som ikke passede andre Steder i Samfundet

end under Soldaterstandens strenge Tugt. Saadanne Forestillinger er vel ikke sjældent bleven fremsatte og troede; men de beror mest paa rent overfladiske Undersøgelser og Tilbøjelighed til paa Grundlag af nogle enkelte, spredte Træk af Soldaterlivet at ville give et almindeligt Billede deraf. I mange Tilfælde stammer vort Kendskab til de hvervede Soldater fra Straffeprotokollerne, og ganske vist taler disse Sandhed og kaster ofte skarpt Lys over interessante Sider af Datidens Soldaterliv, men gennem dem lærer vi dog kun de daarligste Individier at kende, medens de kun fortæller os lidet om den store Almenhed.

Den Lønning, som den hvervede Soldat fik, var ikke ringe efter Datidens Forhold, og en ugift Soldat skulde kunne slaa sig ordenlig igennem med den. Noget andet var det dog, naar Soldaten var gift og maaske havde flere Børn; thi saa maatte han paa anden Maade være om sig for at tjene noget ekstra ved et Haandværk, ved Daglejerarbejde m. m., og denne Adgang til Biindtægter havde Betydning for Soldaterne endnu tæt op imod vore Bedstefædres Tid.

Hvilken Rolle denne Adgang til Ekstrafortjeneste spillede, kan følgende lille Historie oplyse, der ogsaa i andre Henseender er ganske betegnende.

1675 stod Regimentet om Sommeren som en Del af Besætningen i Glückstadt og skulde efter Tur med et andet Regiment i Fæstningen afgive Besætning, 40 Mand, til Hitlerskansen, paa Øen Hitleren i Elben. Det Mandskab, som laa herude, var indskrænket til at opholde sig indenfor Fæstningsværkerne og havde ingen Adgang til Fortjeneste. Dette førte da ogsaa til, at en Del af de menige rottede sig sammen og blev enige om at lukke Officererne inde i Kassematterne, binde Konstablerne, der her, som de fleste Steder, var dansk fødte og paalidelige, i Modsætning til mange af de fremmede ved Fodfolket, fornagle Kanonerne, og saa paa nogle sammenbundne Stiger søge at naa Land for at rømme videre. Baade fandtes ikke ved Øen, da det var altfor farligt at efterlade saadanne til Brug for Mandskabet. — Den Nat, da Planen skulde iværksættes, kom der imidlertid uformodet en Afløsning under Major *Ellebracht* af Regimentet, og da Kaptajnen og Løjtnanten paa Skansen havde faaet noget at vide

om, hvad der var i Gære, fik de en Del af Besætningen lagt i Lænker, hvorved Planerne forpurredes.

Hovedmanden for Komplottet var en gammel Soldat, en Tysker, der i sit tidligere Liv havde været Møller, men senere været i svensk Tjeneste og var rømmet derfra, „fordi han var bleven uenig med sin Løjtnant“, som han sagde. Han var nu her paa Øen med sine to Sønner, der ogsaa stod ved Regimentet som menige, og af hvilke den ene forklarede, at da han en Dag var kommen for at besøge sin Fader, var han bleven holdt tilbage mod sin Vilje og tvungen til at tage Tjeneste, hvilket ogsaa i Forhørene viste sig at være rigtigt. Ogsaa han havde tidligere tjent under Svenskerne. Den anden Søn havde før været i hollandsk Tjeneste. En Sergent havde været i hollandsk, brandenburgsk og sachsisk Tjeneste. Et af Vidnerne havde tjent som Matros hos Hollænderne. En anden troede nok, at han var 20 Aar gammel; var ellers Smed af Profession. En tredie havde tidligere tjent hos Bønder, men blev drukket fuld af Hververe i Bremen og i denne Tilstand taget med af disse. En fjerde var født paa Laaland, var 22 Aar gammel, men havde allerede været Soldat i fem Aar. En femte var 20 Aar og var født i Franken. En sjette var 28 Aar og havde tidligere tjent hos Hollænderne. En syvende var Præstesøn fra Brandenburg, men ellers Bryggerknægt af Profession, 30 Aar gammel. En ottende var 48 Aar gammel og havde været Soldat i 19 Aar; han havde tjent som Soldat i Brandenburg, Sverrig, Holsten-Gottorp, Frankrig og havde nu staaet ved tre forskellige Regimenter i dansk Tjeneste — — og saa videre. Som det ses, et broget Selskab, og næsten alle havde de berettigede Klager over manglende Haandpenge, manglende Lønning eller manglende Uniform m. m. Krigsretten dømte nogle til Hængning, andre til, at de skulde miste en Haand eller nogle Fingre, medens andre slap med at løbe Spidsrod et større eller mindre Antal Gange mellem 2—400 Mand, opstillede paa 2 Geleder. Hovedgrunden til, at disse Folk vilde rømme, var dog den, at der her paa den lille Ø ikke var Udsigt til at tjene saa meget som en Skilling ud over Lønningen.

1675—1720.
KRONPRINSENS REGIMENT.

„HANS KONGELIGE HØJHEDS REGIMENT.“ —
1676: „PRINS FREDERIKS REGIMENT.“ — 1699: „PRINS
CHRISTIANS REGIMENT.“

I Aaret 1675 havde Kong *Christian V* forbundet sig med den mægtige Kurfyrste af Brandenburg for at knække Sverrigs Overmod og faa Erstatning for de store Tab, som Danmark havde lidt i Krigene mod *Karl Gustaf* 1657—60. For at de forbundne Hære kunde optræde sammen, enedes man om, at de først skulde søge at erobre de Provinser, som Sverrig nogle Aar tidligere havde vundet i Nordtyskland.

Den danske Hær, og blandt den ogsaa *Weyhers Regiment*, som vort Regiment havde heddet siden 1673, da General *Rüsensten* aftraadte Kommandoen til General *Weyher*, indesluttede i Oktober Maaned den stærke Fæstning *Wissmar* og paabegyndte en regelmæssig Belejring. Kongen selv havde Overanførslen, og under ham kommanderede Regimentets Chef, der imidlertid var bleven Feltmarskalløjtnant, og som ledede Angrebet. Kansleren, *Griffenfeld*, var til Stede i Lejren og tog meget virksom Del i, hvad der foregik. Belejringen skred godt fremad, naar man tager de vanskelige Terrænforhold i Betragtning. Men den moradsige Jordbund, der yderligere forværredes ved det usædvanlig fugtige Vejr dette Efteraar, gjorde Opholdet i Løbegravene ved Dag og Nat højst pinligt for Folkene, der, foruden at holde Vagt mod den aarvaagne og tapre Fjende, maatte arbejde strengt ved Gravning, Faskinbinding og Trans-

port af Faskiner og Jord til Opfyldning af Grave og Oversvømmelser. Det arbejdende Mandskab blev medtaget og udaset og kunde i Slutningen af November og hen i December knap flytte en Fod i de bundløse Moradser; de var saa svage, at de kunde briste i Graad, naar Officererne skændte, og ønskede blot at faa en hurtig Ende paa alle deres Savn og Besværligheder.

Endnu hen i December blev det ved med stadig Regn og fugtigt Vejr, og de af Soldaterne, der havde Vagterne i de forreste Løbegrave, havde megen Møje med at holde Geværerne tørre, saa de kunde affyres.

Regimentet var rykket ud med 8 Kompagnier og skulde tælle c. 800 Mand. Heraf var den 4de November 579 tjenstdygtige og 193 syge og saarede; men den 5te December var disse Tal henholdsvis 583 og 128 samt 40 kommanderede til forskellig Tjeneste. At Regimentet under hele Belejringen holdt sig som det stærkeste af dem alle, skønt det deltog i Strabadserne som de andre og gennemsnitlig havde 350 Mand udkommanderet Dag og Nat, kan kun tilskrives, at der har hersket en god Tone ved denne Afdeling, naar den stod i Felten. Til Desertion, som ellers var saa almindelig ved de hvervede Afdelinger, mærkes intet ved Regimentet i denne Tid, og Afgangen indskrænkede sig nærmest til, hvad der daglig dræbtes og saarede under Belejringsarbejderne samt til syge. Stormen foretoges den *13de December 1675* fra forskellige Sider paa een Gang. Til to af Stormkolonnerne gav Regimentet en større Styrke. Besætningen forsvarede sig med stor Tapperhed og havde afslaaet Angrebene mod en Del af Fæstningen, saa at den af de danske Generaler, der her havde Kommandoen, allerede havde anmodet Kongen om at maatte holde inde med Stormen, da der kom Melding fra Feltmarskalløjtnant *Weyher*, at der, hvor han befandt sig, havde Stormkolonnerne god Fremgang og var komne over Fæstningsgraven. Ved at høre dette befalede Kongen, at ogsaa de andre Kolonner „i Guds Navn“ skulde forny Angrebet, hvorefter Fæstningen maatte overgive sig.

Weyhers Regiment forblev saa Vinteren over som en Del af Besætningen i *Wissmar* og mente at skulle have det godt i den lune Fæstning; men Opholdet viste sig snart at være meget

usundt, idet pestagtige Sygdomme i kort Tid bortrev en Mængde Mennesker, saavel blandt Besætningen som blandt Byens Beboere, der i Forvejen var saa haardt prøvede. Gennemsnitlig døde der c. 16 Mand om Ugen af Regimentet.

Det var strenge Tider dengang, baade i og udenfor Hæren, men strengest dog for de stakkels syge og saarede; thi medens man nu om Stunder i Krigs- som i Fredstid ikke skyer Arbejde, Opofrelse og de største Bekostninger for at lette de syges og saaredes tunge Lod, kunde der i hine Tider kun gøres saare lidt for dem. Dengang søgte man i heldigste Tilfælde at samle disse ulykkelige sammen og lægge dem ind i Byer og Landsbyer, for at Befolkningen, maaske med lidt Støtte af en enkelt Feltskær (en Slags Kirurg) og nogle Barberer, kunde overtage Plejen; men ofte maatte man lade de hjælpeløse ligge paa Veje, Marker og Skove og leve eller dø, som de bedst kunde.

I 1676 kom der saaledes i September en Transport af omtrent 400 syge og saarede fra Armeen til Helsingborg. Men Borgerne havde dels i Forvejen fuldt op af Indkvartering, dels var de ikke bleven forberedte paa Transportens Komme, og de nægtede derfor at tage sig af Staklerne. Kommandanten, ved Navn *Vittinghoff* — et Navn som senere med Hæder knyttedes til vort Regiment — fik det dog lavet saaledes, at Størstedelen af dem blev lagte ind i tre tomme Huse, paa den bare Jord. En Del af dem, der led af Blodgang, blev lagte ind i nogle af de nærmeste Landsbyer; men de var „ikke tilfredse“ med, at de ligesom de andre maatte nøjes med tørt Brød og Vand som eneste Forplejning! Til at passe alle disse Mennesker og alle de andre syge og saarede, som alt tidligere fandtes der, var der i Helsingborg een eneste Feltskær med en Svend, og Feltskæren selv laa farlig syg og kunde ikke hjælpe nogen blandt disse Hundreder af Mennesker.

Hele Vinteren 1677—78, da en Bataillon af vort Regiment laa i Garnison i Landskrone, maatte Folkene ligge i Barakker, paa den bare Jord, i tyndtslidte Uniformer og havde dertil ikke engang faaet en ny Skjorte i det sidste Aar. Der døde da ogsaa en Mængde af dem. I 1679, efter Freden, marcherede Regimentet gennem Sønderjylland og Holsten mod syd men kunde ingen Vogne faa til Transport af de syge, saa at disse,

som Oberst *Meldrum* skriver, i November Maaned maatte efterlades paa Landevejene og der „krepere“ af Mangel paa Hjælp — intet Under da at omtrent 100 Mand af Regimentets bedste Folk deserterede. Og Skylden herfor var saa langt fra Officerernes, at disse tvertimod baade da og tidligere satte sig i Gæld til det yderste for at skaffe nogle Penge til deres Folk, der undertiden var 2—4 Maaneder bag ud med Lønningen.

I Løbet af Foraaret 1676 overførtes Regimentet til Sjælland, hvor Kongen i en stor Lejr ved Lyngby samlede den Hær, hvormed han agtede at gøre Indfald i Skaane, og Regimentet deltog her i den store Revu, som afholdtes den 15de Juni under Udfoldelsen af megen Pomp. — Nu var Regimentet atter kommet til Kræfter og udviste en fortræffelig Sundhedstilstand i Sammenligning med de andre Afdelinger.

Snart efter overførtes 8 Kompagnier tillige med den øvrige Del af Hæren til Skaane, hvor man begyndte at belejre *Landskrone*. Besætningen forsvarede sig tappert og foretog flere kraftige Udfald, navnlig et den 15de Juli mod den Del af Angrebsfronten, hvor Weyhers Regiment stod, som imidlertid kastede Svenskerne tilbage i en Fart. En af de første Dage af Belejringen havde den gamle Feltmarskal Weyher nær mistet Livet, da han var fremme for at rekognoscere Fæstningsværkerne, idet en fjendtlig Kanonkugle slog ned i Jorden foran ham og kastede ham baglænds omkuld.

Til sidst trængte vor Hær ind i Byen, og Besætningen maatte søge Tilflugt i det faste Landskrone Kastel. Her trak Belejringen i Langdrag, saa at Kong *Christian* allerede var betænkt paa at forlade dette Sted for at opsøge selve den svenske Hær under Kong *Carl den Ellevtes* egen Anførsel; men han vilde dog forinden forsøge at tage Kastellet ved Storm og havde lagt Planen hertil, da den svenske Kommandant overgav sig mod fri Afmarche, hvilket ogsaa tilstodes ham.

Derefter gik Toget til Fæstningen *Christiansstad* i det øst-

lige Skaane. Da Moserne omkring Fæstningen og dennes Grave paa Grund af den tørre Sommer var tilgængelige paa flere Steder, og mange dansksindede Beboere havde tilbudt at paavise disse Overgange, bestemte Kongen, at en almindelig Storm skulde foretages den 15de August om Morgenen. Begge Batalioner af Weyhers Regiment tog Del i Stormen, der begyndte Kl. 3 om Morgenen og førtes med megen Hidsighed og Tapperhed. Svenskerne var komne paa Benene i en Fart og havde straks det Held at kaste Spidserne af vore Kolonner ned i Graven igen, men Heldet varede kun kort, og snart rasede Kampen i Byens Gader. Vore var dog de andre overlegne i Tal, og efter to Timers Kamp maatte Svenskerne overgive sig, efter at fem—seks Hundrede af dem var bleven nedhuggede. De Danskes Tab var meget betydeligt, og alene Weyhers Regiment mistede 76 døde og saarede, men det høstede ogsaa den største Ære af Kampen. Det fortælles ved denne Lejlighed, at der tilfaldt Soldaterne et særdeles godt Bytte efter Stormen. Man brugte nemlig ofte i de Tider at lade den stormende Hær plyndre i den erobrede By et vist Antal Timer. Men de stakkels Borgere i Fæstningen var saa i disse Timer fuldstændig prisgivne for Soldaterne, der gjerne drak sig fulde og derefter hurtigst muligt med Sværd i Haand ranede alt, hvad der syntes dem værd at eje, og slæbte det med sig.

Nu gik Tiden til hen i December, uden at større Begivenheder fandt Sted. Weyhers Regiment forlagdes om Efteraaret til Kvarterer i Eggen omkring Byen Engelholm. Blandt dem, der bukkede under for de paa den Tid herskende pestlignende Sygdomme, var ogsaa Regimentets Chef, Feltmarskalløjtnant Weyher, der, som Oberstløjtnanten ved Regimentet, *Meldrum*, skrev den 15de Oktober: „til Morgen Kl. 3 ved en ellers rolig og salig Død er henfaret.“ En høj militær Embedsmand skrev i samme Anledning: „Den ædle Helt, Feltmarskalløjtnant Weyher's Død faldt helt ubekvem, og Sygdommen grasserer mer og mer blandt de gemene, hvilke som Støv henfalde.“ I Almindelighed laa Hærene fuldstændig paa den lade Side om Vinteren. Der udstilledes nogle faa Forposter, der skulde holde fjendtlige Strejfkommandoer borte, men ellers lagdes Regimenterne i Kontonnement — i Vinterkvarter, hed det — for at pleje deres Mage-

lighed. De høje Officerer tog Orlov, og Hververkommandoer sendtes bort for at skaffe Rekrutter, hvorefter disse sendtes til Hæren for at blive indeksercerede, saa de kunde gaa med i Felten til Foraaret. Men den svenske Konge havde haft altfor megen Modgang i Krigen i Aar til, at han turde unde sig selv og sin Hær nogen langvarig Hvile, hvilket atter tvang den danske Hær til at blive i Felten og medførte Slaget ved *Lund* den 4de December 1676.

I dette over al Maade blodige Slag kæmpede vort Regiment, **Prins Frederiks Regiment**, eller „*Hans Kongelige Højheds Regiment*“, som det nu kaldtes, idet det for Eftertiden i en lang Række Aar førte Kronprinsens Navn — og altsaa skiftede dette fra Frederik til Christian eller omvendt, hver Gang vi fik en ny Konge — under Oberst Meldrums Kommando som et af de bedste, men blev trods sin Tapperhed næsten fuldstændig ødelagt.

Slaget faldt egentlig i tre Afsnit en hel Dag igennem, idet begge Hæres Rytteri om Morgenen og først paa Formiddagen kæmpede mod hinanden med det Udfald, at Kongen og det meste af det danske Rytteri trak sig fuldstændig bort fra Kamppladsen, ivrig forfulgt af den svenske Konge med hans Rytteri. I andet Afsnit af Slaget rykkede vort Fodfolk, og deriblandt Prins Frederiks Regiment, frem med stor Hurtighed og angreb det svenske Fodfolk, som blev slaaet og forfulgt et meget langt Stykke Vej. — Prins Frederiks Regiment stod i forreste Linie, med de to Batailloner Side om Side. Sammen med tre andre Batailloner erobrede Regimentet ti à tolv fjendtlige Kanoner, hvormed det stærkt beskød de Svenske og gentagne Gange skød det danske „Løsen“, det vil sige et vist bestemt Antal Skud efter hinanden, for at forkynde deres Sejr for den øvrige Del af den danske Hær og kalde de bortfjernede Dele af denne tilbage.

Men i Stedet for kom den tapre svenske Konge tilbage fra Forfølgningen med sit Rytteri og faldt vor venstre Fløj, hvor Prins Frederiks Regiment stod, i Ryggen og Flanken, medens det svenske Fodfolk atter fik Mod og gik frem mod de Danskes Front. Herved var vore Tropper, og navnlig Prins Frederiks Regiment, fuldstændig omringede og kunde hverken komme frem

eller tilbage, da Reserven, som skulde have dækket dem i Ryggen, havde forladt Kamppladsen.

Efter en fortsat, rasende Kamp paa nærmeste Hold, ført med Geværkolber og Piker, det er det lange Spyd, hvormed hver tredje Mand af Infanteriet var bevæbnet, blev Regimentet næsten ganske tilintetgjort efter den tapreste Modstand, og det lykkedes kun en forholdsvis ringe Del, højst et Par Hundrede Mand, hvoraf mange var saarede, at slaa sig igennem og undkomme til Landskrone. De nye Faner, hvormed hvert Kompagni var forsynet, gik tabt, om man end til denne Dag er i Uvished om, hvor de er blevne af, med Undtagelse af et Par Stykker; men sikkert er det, at Regimentet manglede 8 Kompagnifaner.

Efter Slaget ved Lund førtes Resterne af Regimentet over til Sjælland, og Vinteren anvendtes til at modtage og uddanne Rekrutter. De saarede, omtrent 170 Mand, blev for en Del transporterede til Helsingør og Holbæk, hvorefter de, efterhaanden som de helbrededes, stødte til Regimentet, der laa i Lejr ved Kjøbenhavn. I Maj 1677 talte Regimentet, der var bleven forstærket dels med Resterne af et andet Regiment, der blev ophævet, dels med nationalt *udskrevet* Mandskab — ikke mindre end 830 Mand af Jylland og Fyn samt 200 Nordmænd — fra Rigets forskellige Dele, 2 Batailloner paa 600 Mand hver. Den tredie Bataillon paa 4 Kompagnier, der hidtil havde ligget i Regimentets gamle Standkvarter, Fæstningen Glückstadt, kom i Foraaret 1677 til Kjøbenhavn, hvor den forblev, medens de to andre Batailloner drog til Skaane igen. Denne tredie Bataillon havde om Vinteren taget Del i nogle Kampe mod de svenske Tropper i Stift *Bremen*, Regimentets gamle Kampplads fra 1657—60. Den var kun i ringe Grad feltdygtig, og navnlig havde den en Del meget gamle og skrøbelige menige, som højst kunde bruges til Vagttjeneste i en Fæstning. — Der var mange Forberedelser at træffe dette Aar, inden Regimentet blev kampdygtigt; thi de fleste Geværer og andre Vaaben, Køretøjer, Faner, Spilleinstrumenter med mere, var ligesom det meste af Mandskabet, bleven liggende paa Valpladsen ved Lund.

I Maj førtes Hæren atter over til Skaane, og i Juni lagde den sig foran *Malmø* for at indtage denne Stad. Kong Christian var atter selv til Stede ved Hæren. General *Rüsensten* skulde

egentlig have ledet Belejringsarbejderne; men da dette ikke skete, blev Følgen da ogsaa, at om der end paa adskillige Steder arbejdedes med Mod og Kraft, manglede det dog paa Overledelse.

Prins Frederiks Regiment var, sammen med Livregimentet, underlagt den heltemodige Generalmajor *Bibow*, der i høj Grad havde udmærket sig baade ved Wissmar og i Slaget ved Lund. Selve Belejringsgang skal vi ikke gaa nærmere ind paa, men vil nøjes med at fortælle om den Kamp, der forefaldt Natten til den 22de Juni, og om Stormen paa Fæstningen. Den førstnævnte Nat foretog *Bibow* i Spidsen for en frivillig Afdeling af Prins Frederiks Regiment og Livregimentet et Angreb paa en fremskudt Bastion ved den østre Indgang til Fæstningen. Det lykkedes Svenskerne efter en yderst haardnakket Kamp at holde selve Bastionen; men vore havde medført Spader og Hakker, saa at de i en Fart gravede sig ned umiddelbart foran Fæstningsgraven, tæt inde paa Livet af Modstanderne, der, trods flere Forsøg derpaa, ikke kunde hindre, at vore Folk i Løbet af faa Dage bredte deres Løbegrave lige ned til Stranden, hvor Staden kun var svagt befæstet. At denne raske Daad var lykkedes, opflammede den utaalmodige Christian den Femte saa meget, at han befalede, at en Generalstorm skulde udføres, skønt der hverken var skudt Breche, det vil sige Hul til Passage for Stormkolonnerne, i Mure og Volde eller tilvejebragt Gravovergange, lige saa lidt som Besætningen i Fæstningen endnu havde lidt noget videre Tab. Men da Stormen foretoges den bestemte Dag, lykkedes det alligevel *Bibow* med Stormkolonnerne af sine to Regimenter at komme over den forreste brede Grav under den voldsomste Ild og ned i Forværket, som flere Gange vandtes og tabtes, men som endelig forblev i vore Folks Besiddelse, efter at hele dets Besætning var falden efter den tapreste Modstand. Herfra gik *Bibow* løs paa selve Hovedvolden, som ogsaa blev stormet, saa at den tapre Skare nu stod inde i selve Fæstningen. Dersom nu vore Folk havde faaet nogen Undsætning, eller Stormen ogsaa havde haft Fremgang de andre Steder, kunde *Bibow* have forfulgt sin Fordel; thi Besætningen her paa dette Sted var bleven ganske modløs og havde begyndt at bortkaste sine Vaaben. Men ulykkeligvis var de Stormbroer, ad

hvilke Bibow selv var kommen over Gravene, bleven sønder-skudte, saa at ingen Forstærkning kunde naa ham ad den Vej. Han søgte derfor med sin lille tapre Skare, der var svunden meget stærkt ind, at trænge sig frem til den nærmeste Fæstningsport, for at aabne denne for Undsætningen; men heller ikke dette lykkedes, da Svenskerne nu opdagede, hvor ringe en Styrke, de havde imod sig, og rasende angreb fra alle Kanter. De Svenske ilede ogsaa til fra de andre Dele af Fæstningen, hvor Stormen hurtig var bleven afslaaet, og omringede fuldstændig vore Folk. Men Bibow greb selv en Pike, og i Spidsen for sine Folk styrtede han sig imod Fjenderne, hvor disse stod tættest, og kæmpede den sidste, fortvivlede Kamp, indtil han selv og alle, der var med ham, var faldne. Ikke een eneste undkom. Af Prins Frederiks Officerer faldt blandt andre her Oberstløjtnant *Ellebracht* og en af Kaptajnerne. Oberst Meldrum og flere andre Officerer var under den første Del af Angrebet bleven haardt saarede. Ingen af de andre Stormkolonner naaede engang saa vidt, og efter tre Timers Forløb trak Kongen vore Tropper tilbage, efter at Hæren havde mistet omtrent hver 3dje — 4de Mand. Faa Dage efter drog Hæren fuldstændig bort fra Malmø.

Regimentet deltog i endnu een større Kamp denne Sommer, ved Landsbyen *Nörremöinge* i Skaane, og forlagdes om Efteraaret til Landskrone Fæstning som Besætning.

Kampen ved *Nörremöinge*, ogsaa kaldet Slaget ved *Landskrone*, er et mærkeligt Eksempel paa, hvorledes en Hærafdeling har vist sig i Stand til med kun et Par Ugers Mellemlum og med største Haardnakkethed at kæmpe i to meget blodige og dertil uheldige Træfninger. Først i Maj var Prins Frederiks Regiment rykket i Felten med omtrent 1200 Mand, hvoraf omtrent de 800, nemlig 650 Jyder og 150 Fynboer, kun havde faaet 2—3 Maaneders Uddannelse. Efter den blodige Storm paa Malmø havde Regimentet kun 554 Befalingsmænd og menige tilbage, medens et omtrent lignende Antal var syge, saarede eller faldne. Med disse 554 Mand (434 menige) deltog Regimentet i Kampen ved *Nörremöinge* og mistede her 218 døde og 63 haardt saarede eller godt og vel Halvdelen af Styrken; men det skal dog bemærkes, at hvorvel næsten alle Afdelinger

led betydelige Tab her, har dog ingen Afdeling kæmpet med et saadant Raseri som Prins Frederiks Regiment eller lidt Tab som dette. Det var det gamle Nationalhad, der i denne Krig Gang paa Gang kom til Udbrud og lod Afdelingerne, særlig de udkrevne, kæmpe næsten indtil Tilintetgørelsen.

Den ene af Bataillonerne forblev hele Vinteren over i Landskrone, men havde det meget kummerligt, da der baade var Sygelighed og slette Kvarterer; men frem for alt var det daarligt bevendt med Lønningen — ja Soldaterne maatte endog i Jule-tiden leve af Vand og Brød, da Bataillon i et Par Uger ingen Penge havde faaet udbetalt. En Del af vor Hær overførtes endnu om Efteraaret til Øen *Rügen* i den sydlige Del af Østersøen, hvor Kongen havde samlet en lille Hær, bestemt til at understøtte Brandenburgerne i deres Angreb paa det svenske Pommern. Ogsaa her led Folkene meget af Kulde og daarlig Forplejning, men værre var det, at Svenskerne i Januar 1678 gjorde Landgang paa Øen og erobrede denne tilbage, hvorved hele den danske Besætning blev tagen til Fange og Mandskabet efterhaanden for største Delen tvunget til at gaa i svensk Tjeneste.

I Maj 1678 overførtes en Del af de danske Afdelinger til Norge, hvorfra Krigen skulde føres dette Aar. Blandt disse Afdelinger var ogsaa Prins Frederiks Regiment med 2 Batailloner, der kom til at tage Del i Belejringen af Fæstningen *Bahus* og i enkelte andre Krigsoperationer. Ogsaa her udmærkede Regimentet sig frem for alle andre ved Orden og Mandstugt. Mod Slutningen af Sommeren førtes de danske Afdelinger ned til Skaane; men hverken i dette Aar eller det næste skete der noget videre i Skaane, medens derimod *Rügen* fratoges de svenske i 1678. Freden sluttedes i September 1679, og herefter overførtes hele den danske Hær til Sjælland.

Før vi gaar videre i Regimentets Historie, skal vi fortælle lidt om den Maade, hvorpaa Fodfolket kæmpede i hine Tider; thi man maa ikke forestille sig, at Slagene udkæmpedes som nu i vore Dage hovedsagelig med Skydning paa fjernere Hold,

maaske efterfulgt af et Stormangreb paa den fjendtlige Stilling, naar Modstanderen ikke vilde forlade Pladsen. Dengang var man først i Færd med at bevæbne alle Infanterister med Geværer med Flintelaas og „Svinefjedre“, det vil sige en Slags Knivbajonet. I de nærmest foregaaende Aar havde en Fjerdedel af Mandskabet været bevæbnet med Piker, der kun var Stødvaaben — nærmest en Slags Spyd eller Lanser — medens de tre Fjerdedele var forsynede med Musketter, som kun var Skydevaaben, og i endnu ældre Tider fandtes der flere „Pikenerer“ i Regimentet end „Musketerer“. Kampen gik i Reglen saaledes for sig, at Bataillonerne i forreste Linie, Side om Side og formerede paa fire à otte Geleder ilede fremad mod Fjendens Fodfolk, indtil de kunde „se det hvide i Fjendens Øjne“, som det hed. Her gjordes Holdt, hvorefter begge Parter, staaende lige op og ned og uden at søge den ringeste Dækning, begyndte at beskyde hinanden saa hurtigt som muligt. Der var naturligvis ikke Tale om at stille Visér eller deslige; thi Geværet var ikke forsynet med Visér og kunde ogsaa kun skyde nogenlunde sikkert paa kortere Hold. Naar man nu i vore Dage tænker paa, hvorledes en ordentlig uddannet Soldat kan skyde tolv à seksten Skud i eet Minut, med ordentligt Sigte, kunde man synes, at det lyder ret tarveligt, naar en Officer fra hine Tider angiver, at nogle af hans Folk i denne eller hin Bataille har skudt femten à tyve Skud i Løbet af hele den haardnakkede Kamp, for at betegne hvor voldsom Ilden har været. Men man vil blive tilbøjelig til at sætte Pris paa hine Tidens Soldater, naar det betænkes, hvilken Resoluthed der udfordredes for med nogenlunde Ro at udføre den Mængde Ladningsgreb, der var nødvendige ved de dengang brugelige Forladegeværer. Der skulde maales Krudt af og hældes i Løbet; saa var der Kuglen og Forladningen; Ladestokken, der igen skulde sættes an; saa skulde Slagfjedren spændes sammen med et lille Drejapparat og Krudt hældes paa Panden; maaske skulde der ogsaa sættes en ny Flintesten i osv. osv., og i al den Tid stod Soldaten der paa aaben Mark, næsten værgeløs og som en Skive for Fjendens Kugler. Naar saa Ilden havde virket nogen Tid, og det fjendtlige Fodfolk syntes at være bleven mørt, gik hele Linien frem til Nærkamp — Haandgemæng med Pike, Kaarde og Gevær-

kolbe. Dette var egentlig Glanspunktet i Fodfolkskampen og det, som var det afgørende; thi den af Parterne, som maatte vende Ryg her, med Fjenden umiddelbart paa Nakken af sig, havde kun ringe Udsigt til at kunne forny Kampen eller forhale det endelige Udfald. Dette sidste Afsnit var som Regel det mest blodige, hvilket blandt andet fremgaar af, at det kun var de færreste af de saarede og døde, der bar Mærker af Kugler, medens Stiksaar og Kvæstelser var almindeligst. Saaledes viser en Fortegnelse fra Aaret 1711 over 88 saarede svenske Krigsfanger i Fæstningen Rendsborg, at kun to eller tre har faaet Skudsaar, medens Resten er bleven saaret i Hovedet, i Armene, Hænderne og Skuldrene indtil fem Gange. „To Saar i Hovedet, halvanden Finger lang, og hugget over Hænderne“ lyder det som oftest, og to à tre Saar var det almindeligste. Naar Fodfolket saaledes var kommet hinanden ind paa Livet — og dette var hyppigst Tilfældet i alvorlige Slag — steg Forbitrelsen, og der var kun Tanke for at rase og slaa om sig, saa at der ofte hverken gaves eller modtoges Pardon, det vil sige Overgivelse. Derfor blev ogsaa Mandefaldet som oftest overmaade stort og kunde stige til en Fjerdedel eller en Trediedel, eller endnu mere, af hele Hæren. Til Sammenligning hermed kan nævnes Slagene ved Fredericia og ved Isted, hvor Tabene paa dansk Side af døde og saarede var omtrent en Tiendedel.

En anden Ting, som er værd at mærke sig ved Datidens Slag, er den store Rolle, som Rytteriet spillede, i Modsætning til nu, da Infanteristen ved, at Slagmarken tilhører hans Vaaben, om end de øvrige Vaabenarter spiller hver sin store Rolle før, under eller efter Slaget. Saaledes var det ikke tidligere, hvor Terrænforholdene, aabne Heder og Sletter, uden Grøfter og Hegn, begunstigede Rytteriets Bevægelser; dengang kunde en uforfærdet Brasen løs paa det fjendtlige Fodfolk eller Rytteri ofte hurtig afgøre Kampen, saaledes som vi har set det i Slaget ved Lund, hvor det svenske Rytteri standsede og ødelagde vort sejrrig fremtrængende Fodfolk, som ikke selv havde tilstrækkeligt Rytteri til at dække Flanke og Ryg. Grunden til denne store Omvæltning i de to Vaabenarters Forhold, ligger ene og alene i de hurtigt skydende Vaaben, som Fodfolket nu er bevæbnet med. Dersom Forholdene imidlertid paa en eller

anden Maade berøvede Fodfolket den rette Brug af Skydevaabenet og henviste det til at bruge Bajonetten alene mod det frembrusende Rytteri, da vilde det være lige saa uheldig stillet som i hine forbigangne Tider.

I Aarene 1679—89 laa Prins Frederiks Regiment spredt i Garnison omkring i Riget. Det sidstnævnte Aar udlejede den danske Konge en lille Hær paa ca. 10,000 Mand, Fodfolk og Ryttere, til den engelske Konge, der førte Krig med de katolske Irlændere, som ikke vilde anerkende ham for deres Herre. Blandt de Afdelinger, som udlejedes, var ogsaa en Bataillon paa seks Kompagnier af Prins Frederiks Regiment, under Anførsel af Oberst *Kalneyn*. De tilbageblivende fire Kompagnier under den gamle Chef blev i Nyborg. Om Efteraaret 1689 indskibedes den lille Hær, efter mange Besværligheder, paa en Flaade af Krigs- og Transportskibe, der skulde sejle til Skotland og der landsætte Tropperne snarest muligt. Det viste sig imidlertid heldigt, at den øverstkommanderende, en Hertug af Würtemberg, som i mange Aar stod i dansk Tjeneste, havde sørget for at faa en god Slump Fødevarer om Bord paa Flaaden før Afrejsen — blandt andet ikke mindre end tusind Tønder Øl; thi Overfarten, der vel under almindelige Forhold kunde ske i en halvanden Uges Tid, faldt uheldig ud. Flaaden adspittedes nemlig aldeles, og den største Del af Soldaterne kom i Land paa helt andre Steder end oprindeligt bestemt. Af Prins Frederiks Bataillon landsattes nogle i England, andre langt oppe i Skotland, og de tre Kompagnier af de seks kom først sammen med de andre tre Maaneder efter, at de var udskibede og efter at have tumlet omkring paa Havet et Par Maaneder.

I Marts 1690 sattes saa Bataillonen, sammen med de andre Afdelinger, over til Irland, hvor den forblev et Par Aar og tog en meget virksom Del i Landets Undertvingelse, hvilket ikke gik for sig uden haardnakkede Kampe. Herved mistede Bataillonen mange Folk, og desuden var der megen Sygelighed blandt de Danske. I visse Henseender havde vore Folk det godt; de blev behandlede med stor Udmærkelse til enhver Tid, og, hvad

der maaske var endnu bedre, de fik rigelig Lønning, der ogsaa det meste af Tiden, og navnlig de første Aar, blev udbetalt i rette Tid.

Fra 1692—97 kæmpede derefter Bataillonens tappert i Flandern i mange blodige Slag, særlig ved *Stenkerke* 1692 og ved *Neerwinden* 1693, og skiftede ofte Chef. I Tiden siden 1690 var saaledes Oberst Kalneyn falden i Spidsen for Bataillonens under Stormen paa Fæstningen *Limerick*. *Vittinghoff*, der saa blev Chef, faldt samme Aar ved Fæstningen *Corck*. Oberst *Munchgaard* efterfulgte atter ham og faldt 1691 i Slaget ved *Aghrim*. Derefter blev en anden *Vittinghoff* Chef, men han døde 1693 og efterfulgtes af en Hertug af Augustenborg, som forblev ved Bataillonens indtil Hjemkomsten. Dette viser ogsaa godt nok, at Bataillonens ikke blev sparet. Af det Mandskab, der var fulgt med Bataillonens ud i 1689, var der ved Hjemkomsten endnu omtrent en Trediedel tilbage, og af Soldaterhustruer fulgte der 73 med til Danmark, samt en Del Soldaterbørn.

I Aaret 1701 bestemte *Frederik den Fjerde* sig til at overlade en betydelig Del af sin Hær til sin gamle forbundne mod Sverrig, Kong *August den Anden*, den Stærke, af Sachsen og Polen, medens en anden Del overlodes til England og Holland, der førte Krig med Frankrig. Der opnaaedes herved store Fordele: Landet slap for at underholde den kostbare Hær, Kongen fik endda Penge til, saa at Skatterne kunde nedsættes meget betydeligt, og Velstanden steg baade paa Landet og i Byerne i de næste 8—9 Aar; desuden vilde Landet altid i Nødsfald have en krigsvant Hær, som straks efter Hjemkomsten kunde rykke i Felten.

Det Korps, som kom til Sachsen, talte 7,000 Mand og kommanderedes af Kongens Halvbroder *Christian Gyldenløve*, der kun var syv og tyve Aar gammel, og blandt Fodfolket var den ene Bataillon af Prins *Christians Regiment*, som det nu hed, anført af Oberst *Laurence de Boiset*. I Sachsen forblev Korpsen kun kort Tid, men afgik om Efteraaret til Norditalien for at understøtte Østrig i dettes Kamp mod Frankrig om, hvem der skulde have Lov at sætte en ny Konge paa Spaniens Trone. Her traadte Korpsen under Kommando af en af Verdens største Feltherrer, Prins *Eugen af Savoyen*. Han var en lille, mager

og pukkelrygget Mand, men Soldaterne elskede ham over alt i Verden, paa Grund af hans strenge Retfærdighed og store Omhu for dem; alle hans undergivne nærede ogsaa en mageløs Tillid til ham, de Danske som de andre, og han paa sin Side, kom snart til det samme, da han lærte vore Folk at kende. Fra Slutningen af December 1701 laa Bataillon, sammen med de andre Danske, i stærkt sammentrængte Kantonnementer ved den store Fæstning *Mantua*, som Franskmændene holdt besat, og Bestemmelsen var, at vore skulde sulte Besætningen ud for at tvinge Staden til Overgivelse. Bataillon talte dengang omtrent 600 Mand. Som tidligere omtalt laa Hærene jo gerne i „Vinterkvarter“ en Del af Aaret, og derfor smagte det ikke vore Tropper rigtig, at de skulde forblive paa Feltfod i Vintertiden, i hvilken de ellers plejede deres Magelighed, medens de høje Officerer ofte tog Orlov nogle Maaneder. Men her maatte vore Folk dels staa paa Forpost, „paa Postering“, som det kaldtes, og dels ligge i „Allarmhuse“, parat til hurtig Udrykning, da Fæstningens Besætning foretog hyppige Udfald, dels for at skaffe sig Levnedsmidler og Fourage dels for at trætte Belejrerne. Kommandoen over de Danske i forreste Linie havde Generalmajor Greve *Johann Dietrich Haxthausen*.

Den 22. Marts 1702 forefaldt en alvorlig Kamp mellem en Afdeling, der var sammensat af Dele af flere Regimenter, hovedsagelig Danske, og en stærkere, fjendtlig Afdeling inde fra Fæstningen. Af danske Oberster førte *Rodsteen* og *Brockdorff* Kommandoen umiddelbart under en barsk, ældgammel østrigsk General, og Obersterne, saa vel som deres undergivne, kæmpede med en saadan Tapperhed og Dødsforagt mod de langt overlegne Fjender, at de for bestandig satte sig fast i Østriger-nes Agtelse. Selv den gamle Hugaf General *Trautmansdorff*, der havde haft Overkommandoen, og som tidligere havde haft et Horn i Siden paa de danske Afdelinger, skrev egenhændig til Kong Frederik den Fjerde: „At de Herrer Officerer, saa vel som de gemene, har opført sig i den Grad fortrinlig, at jeg ikke kan undlade at underrette Deres Majestæt derom — — Fjenden maa selv indrømme, at han aldrig har set noget mere standhaftigt end dette lille Detachment“ — —. General *Haxthausen* var saa henrykt over sine Folk, at han „godt kunde have kys-

set dem alle sammen“, som han skriver. I øvrigt forefaldt der ingen betydeligere Kamp før hen i August Maaned, og Tiden slæbte sig langsomt hen, først i de daarlige Kvarterer i Vintertiden, hvor Folkene frøs og sultede, tyndt paaklædte, som de var, uden Kapper eller lange Støvler; thi det brugtes ikke i de Tider, og de elendige Sko, som Folkene gik i, blev stikkende i Dyndet paa Vejene, saa snart der skulde foretages en ordentlig Marche. Saa maatte de gaa barbenede og uden Skjorte og Strømper, da den østerrigske Regering havde det over al Maade knapt med Penge, baade til sine egne, der havde det endnu værre end vore Folk, og til de fremmede. I Sommer-tiden derimod led de Danske, uvante, som de var, med Italiens varme Klima og med Opholdet i de hede og usunde Sumpegne, overordentlig af Varmen, og en stor Mængde døde af Feber; ja til Tider var der næsten lige saa mange syge Soldater som sunde. Kompagnierne havde Lønning m. m. til gode for flere Maaneder ad Gangen.

I Maj Maaned 1702 havde den franske Overgeneral samlet en saa stor Hær, at han tvang Prins Eugen til at opgive Belejringsen af Mantua, hvilket blev en stor Skuffelse for de Danske. Men den 15de August angreb Prinsen den franske Hær, da han ellers ingen Udsigt havde til at kunne holde sig i Italien. Bataillonnen Prins Christian var ligesom de andre Afdelinger stærkt medtagen af Sygdom og Død; saaledes havde Obersten, Laurence de Boiset, længe været syg og borte fra Bataillonnen; Majoren og to Kaptajner var døde og med dem mange andre Befalingsmænd og menige. Ikke desto mindre tog Bataillonnen en særdeles hæderlig Andel i den blodige Kamp ved *Luzzara*, i hvilken flere danske Afdelinger mistede næsten hver tredie Mand som saaret eller død. Det kejserlige Infanteri og Kavalleri var fire Gange efter hinanden stormet frem mod de franske Linier, men hver Gang bleven slaaet tilbage med store Tab. Det saa allerede meget farligt ud, da Prins Eugen selv ilede til fra den modsatte Fløj for at føre sine Tropper frem til det sidste fortvivlede Angreb, og da de danske Batailloner endnu var fuldt kampdygtige, stillede han sig i Spidsen for dem, medens kejserlige, altsaa østrigske, Afdelinger sluttede sig til. Saa klang Stormmarchen paa ny, Soldaterne trængte ustandselig

fremad under Prins Eugens Anførsel, og endelig brødes Fjendens sejge Modstand, saa at han forlod sine Forskansninger og gik tilbage; men da var det langt ud paa Natten allerede. Generalmajor Haxthausen havde i længere Tid haft Kommandoen, da Gyldenløve laa syg; men ogsaa han havde ligget af Feber og maatte paa Slagdagen lade sig løfte op paa sin Hest for at kunne kommandere sine Tropper. Han skrev efter Slaget hjem: „— — — med Prins Christians Bataillon red jeg alligevel med til det første Angreb paa Fjenden; da denne paa højre Fløj to Gange, til Hest og til Fods, repousserede (drev tilbage), har jeg med Bataillon, fermé (urokkelig) og ubevægelig staaet, chargeret (beskuddt) Fjenden og opholdt ham og igen repousseret ham, hvorunder en Hest blev skudt under mig“ — — —. Prins Eugen skrev efter Slaget til Kejseren af Østrig: „Jeg kan af min fuldeste Overbevisning sige, at jeg aldrig i mit Liv har set Soldater, saavel Officerer som menige, baade til Fods og til Hest, kæmpe med en saadan Standhaftighed, som denne under min Kommando staaende kejserlige Armee har gjort det til udødelig Hæder for sig selv.“

Regimentet deltog nu med megen Hæder i Felttoget 1703, som var ret heldigt for de østrigske Vaaben, og det indbragte ved flere Lejligheder Haxthausen særlig Tak og Anerkendelse. I Løbet af Vinteren 1703—04 afmarcherede imidlertid det danske Korps gennem Landskabet Tyrol, langs Donaufoden til *Ungarn*, hvor det saa skulde forblive til 1708.

Den Fjende, som vore Tropper nu skulde bekæmpe, var Ungarerne, der under Anførsel af en af deres Adelsmænd havde gjort Oprør mod den østrigske Kejser, der tillige var Konge i Ungarn. Men om den ene havde Ret eller den anden, derom spurgte naturligvis et Korps af Lejetropper ikke: de fik Ordre til at slaas med Ungarerne, og saa sloges de som brave Karle. De første Aar kæmpede Ungarerne, til Trods for deres medfødte Tapperhed, ikke med synderlig Standhaftighed; men efterhaanden lykkedes det dem, naar de var i Overtallet, at tilføje Østrigerne og de Danske ret følelige Tab. Endnu i Foraaret 1704, lige som vore Tropper var ankomne i Nærheden af den ungarske Grænse, maatte Korpsset udholde flere Kampe med Ungarerne, der dristig var trængte frem næsten lige til den

østrigske Hovedstad, Wien. Saaledes den 25. Marts havde vort Infanteri et Sammenstød med et fjendtligt Korps, som hurtig blev slaaet, hvorefter dets Fodfolk, Hayducker kaldtes Folkene, satte sig fast i en stor Landsby. Vore fulgte efter og trængte til sidst Fjenderne sammen paa Kirkegaarden og i Kirken. Her lod det til, at Fjenden vilde overgive sig; men uheldigvis affyrede en af dem et Geværskud fra Kirketaarnet, medens Underhandlingerne stod paa, og dette gav øjeblikkelig Anledning til, at vort Fodfolk satte over Kirkegaardsmuren og begyndte et vældigt Blodbad inde paa Pladsen. Ungarerne flygtede, saa mange de kunde, ind i Kirken, som blev aldeles proppet med Mennesker. Vore var imidlertid saa ophidsede, at de stak Ild paa Kirken, fra hvilken de ulykkelige indesluttede først vovede sig frem for at bede om Naade, da hened et Hundrede af dem var omkomne i Flammerne. En Maaned senere gentog sig noget lignende, idet vore Folk stak Ild paa og afbrændte en hel Landsby, hvor Fjenden havde søgt Tilflugt. Men akkurat paa lignende Maade blev de behandlede af Ungarerne, saa at den ene ikke havde noget at lade den anden høre. I det hele taget maa man sige, at vore Folk hurtigt vænnede sig til Forholdene, hvor de kom hen, og tog sig alle de Friheder, de paa nogen Maade kunde. Den nye danske Overgeneral *F. A. Trampe* skrev ogsaa om dem: „De ser frygtelig ud i Tøjet; men de slaas bravt og vedligeholde den danske Reputation (Berømmelse)“.

Med Begivenheder som de nys fortalte, gik Tiden 1704 – 08. Soldaterne døjede ofte meget ondt; til andre Tider kunde de faa Lov at ligge halve Aar ad Gangen i fredelige Landskaber i spredte Kantonnementer, uden at bestille noget.

Vi skal endnu kun fortælle et Par Smaatræk af Regimentets Bedrifter 1705. I August dette Aar havde en lille Hær af Danske og Østrigere bragt Tropper og Proviant til en Fæstning, som Ungarerne havde belejret næsten et Aar. Efter at dette var besørget, og den lille Hær atter var paa Tilbagevejen til Lejren, kastede en tre Gange stærkere fjendtlig Hær sig imod den, netop da den skulde passere en Snevring ved en Flod. En kejserlig og en dansk Bataillon dannede Fortropperne og fik Ordre til at tage en Mølle, som laa ved Floden, for derved at sikre Overgangen. Saa snart de to Batailloner rykkede frem

til Angreb, aabnede Fjenden en morderisk Artilleriild paa dem, hvorefter det fjendtlige Fodfolk i store Masser kastede sig over dem og nødte dem til efter en kraftig Modstand at gaa tilbage. I dette Øjeblik greb den danske Bataillonschef, han hed *Barner* og var en god dansk Mand, Fanen fra Fanebæreren og raabte til sine Folk, om de vilde forlade deres Fane og lade deres Oberst alene forsvare denne mod Fjenden. Ved at se dette og høre denne kraftige Tiltale gjorde Soldaterne straks igen Front mod Fjenden, angreb ham med Voldsomhed og holdt sig, indtil der kom Forstærkning. Oberstløjtnanten blev truffen af to Kugler denne Dag, dog uden at tage synderlig Skade deraf, idet den ene kun saarede ham let i Foden, og den anden traf Pengepungen i hans Lomme. Pungen var heldigvis vel forsynet med Guldstykker, og disse tog Slaget af. Fjenden blev fuldstændig slaaet og mistede mange Kanoner og Faner. Samme Aar, men om Efteraaret, deltog hele det danske Korps i et Slag, i det østlige Ungarn. Den danske General befalede over den ene Fløj af den forenede Hær, bestaaende af lutter danske Regimenter; den østrigske Overgeneral befalede over den anden Fløj, der bestod af lutter kejserlige Regimenter; saa skulde de to Nationer kappes om, hvem der kunde kæmpes taprest. Fjenden var næsten tre Gange stærkere og stod bag sine Forskansninger og ventede Angrebet. Vore Regimenter rykkede først frem, og de udførte Angrebet med en Orden og en Ro som paa Eksercerpladsen, skønt de under den voldsomste Beskydning af de fjendtlige Kanoner maatte passere en bred Eng og en lille Flod, hvor Vandet gik dem midt paa Livet. Uden at skyde et Skud, før de var Fjenden lige inde paa Livet, sprang vore Soldater ned i den forreste Grav, besteg Brystværnet og styrtede sig derefter over Forsvarerne og begyndte et saa vældigt Slagteri, at der fortælles, at Slaget næsten var forbi, da de kejserlige Regimenter begyndte Angrebet. Chefen for 2det Regiment, Oberst von *Osten*, under hvem Prins Christians Bataillon stod, skriver, at det var en Glæde at se det Liv og den Selvbevisthed, med hvilken vore Folk gik løs paa Fjenden, idet de marcherede over 500 Skridt i dennes stærkeste Ild, med skuldret Gevær og uden at gøre noget Skud, — — „hvorover de kejserlige meget har forundret sig og ydet vore Tropper

utrolige Lovtaler“. — Den samme Oberst blev om Vinteren fangen af Ungarerne, tillige med sin Oberstløjtnant og en Kaptajn, da de var ude at se paa Soldaternes Kvarterer, men de blev alle behandlede med udmærket Høflighed af Fjenden.

Ungarerne maatte omsider underkaste sig, og nu skulde vore Tropper have været anvendt andre Steder i Østrigernes Tjeneste; men Kong Frederik havde Planer for mod Sverrig og Holsteen-Gottorp og behøvede selv alle sine Folk; derfor marcherede Korpset hjem 1708 og deltog i den store Krig fra 1709—20.

Vort Fædreland var ved den ulykkelige Krig med Sverig 1657—60 blevet saa stærkt medtaget, baade ved Landafstaaelser, Pengeudbetalinger og Nedgang i Statens Indtægter, saa vel som ved de frygtelige Ødelæggelser, Land og Folk havde lidt, at Kongerne efter *Frederik III* ansaa det for deres første Pligt paa enhver Maade, atter at hæve Rigets Stilling. Dette havde været Aarsagen til Krigen 1675—79 og var atter Aarsagen til den kortvarige Krig Aar 1700 samt den langvarige fra 1709—20, begge under *Frederik IV*' Regering.

Den største Del af vor Hær stod ved Udbrudet af Krigen Aar 1700 i Holsten for at bekæmpe Sverrigs ivrige forbundne og Danmarks lige saa ivrige Avindsmand: Hertugen af Holsten-Gottorp; man ventede desuden det svenske Angreb syd fra, fra de svenske Provinser ved Østersøens sydlige Bred. Men uheldigvis gjorde England fælles Sag med Sverrig og sendte en stor Flaade til Øresund, saa at vor Flaade ikke kunde hindre den svenske Heltekonge, den kun tyveaarige *Karl den Tolvte* i med en Hær at gaa i Land i *Humblebæk*, mellem Helsingør og København, saa at Freden maatte sluttes i en Fart, til stor Skade for Danmark. Paa det Sted, hvor den svenske Konge landede i Sjælland, kom en Del af *Prins Christians Regiment*, — som det nu kaldtes i over tredive Aar, efter Kronprinsen, senere Christian den Sjette, — til Stede, men da der desuden kun var lidt Artilleri og nogle opbudte Landfolk fra de omliggende Landsbyer, kunde der kun gøres ringe Modstand.

Aar 1709 mente Kong Frederik, at nu maatte Tiden være kommen til atter at forsøge paa at frigøre Danmark fra Sverrigs trykkende Overlegenhed og fra Hertugen af Holsten-Gottorps uophørlige Drillerier. Han forbandt sig derfor med Sverrigs øvrige Fjender, blandt andre med Rusland, og mente vel at skulle faa nogenlunde let Bugt med Svenskerne, da Karl den Tolvte havde haft saa megen Modgang i de sidste Aar og tilsyneladende ikke vilde forlade Tyrkiet, hvor han havde søgt Tilflugt efter at have tabt et stort Slag mod Czaren af Rusland, Peter den Store. Hæren blev derfor om Efteraaret 1709 sat over til Skaane og kom temmelig hurtig i Besiddelse af denne Landsdel. Den svenske højstbefalende var den berømte General *Magnus Steenbock*, Søn af den General af samme Navn, som i Aar 1659 tabte Slaget ved Nyborg. Da han indsaa, at han vilde staa sig ved foreløbig at undgaa større Kampe, trak han sig stadig tilbage for vor Hær, som havde Lykken med sig i flere mindre Træfninger. Men paa samme Tid sørgede Steenbock for at drage Forstærkninger til sig fra det øvrige Sverrig og eksercerede og manøvrerede daglig med større og mindre Dele af sin Hær, indtil han i Foraaret 1710 mente at kunne byde den danske Hær Spidsen. Ved vor Hær havde General *Chr. Ditlev Reventlow* Overkommandoen. Denne General var en baade tapper og klog Mand, der havde kæmpet rundt omkring i Europa i mange Aar, skønt han knap var fyrretyve Aar gammel, og man nærrede meget høje Tanker om ham.

Prins Christians Regiment havde ikke faaet den Bataillon igen, som 1701 var afgaaet til Italien, skønt alle Regimenterne var komne tilbage fra Ungarn; thi disse Regimenter forblev bestaaende, som de var, og deltog i Krigen. *Prins Christians Regiment* havde alligevel to Batailloner med, og kun med disse vil vi beskæftige os. Den danske Hær, der jo først havde erobret næsten hele Skaane, havde efterhaanden maattet trække sig tilbage til Fæstningen *Helsingborg*, der ligger lige over for Helsingør, paa det Sted, hvor Øresund er smallest, og hvorfra en mulig forestaaende Tilbagegang til Sjælland lettest lod sig iværksætte. Man vidste i vor Hær, at Steenbock nu tragtede efter at levere et Slag. Det var falden i med Tø, men Vejret var meget raat og koldt; alligevel maatte en stor Del af vor

Hær lejre uden for Helsingborg Natten mellem den 9de og 10de Marts i Kulde og Regn, uden at Folkene havde saa meget som et Telt at søge Ly i; og at dette „skadede baade Mandskab og Geværer“, som en af Regimentscheferne skrev, er jo let at forstaa. Til alt Uheld var ogsaa General Reventlow syg, og hans underordnede blandt Generalerne var ikke sindige og koldblodige nok til at kommandere paa egen Haand.

De Svenske havde jo den store Fordel, som den angribende Part altid har, at kunne bestemme Tid og Sted for Angrebet. Derfor kunde Steenbock ogsaa unde sine Folk nogen Ro før Slaget. Tidlig paa Formiddagen fik saa de danske Afdelinger Tilladelse til at sætte Geværerne sammen og koge, men inden de var halvt færdige hermed, kom der Melding om, at Svenskerne rykkede frem.. Saa maatte Mandskabet med tomme Maver styrte til Geværerne og indtage deres Plads i Slaglinien. Vort Regiment havde Hæderspladsen paa højre Fløj, mellem Rytteriet. Thi i hin Tid spillede de enkelte Vaabenarters og Regimenters „Rang“ en meget stor Rolle.

Nutildags er en Artillerist lige saa god en Mand som en Infanterist og denne lige saa anset som en Garder eller Rytter; de faar alle samme Lønning og har de samme Rettigheder og Pligter. Ejheller mellem de forskellige Afdelinger af samme Vaabenart er der nu nogen Forskel. Sjællænderen er lige saa god som Fynboen og Jyden; det er aldeles det samme. Men dette var langt fra Tilfældet for et Par Hundrede Aar siden; thi da havde i Almindelighed „Rytterne“, det vil sige Kyrassererne, ikke Dragonerne, der kun betragtedes som en Slags ridende Fodfolk, Rang over Fodfolket, med Undtagelse af Garden, der var højest paa Straa af dem alle. Som Følge heraf fik Garden højest Lønning og langt flere Hververpenge ved Antagelsen end andre Soldater; Kyrassererne fik mere end Dragonerne, og disse mere end Infanteristen, og selv ved samme Regiment af Fodfolket fik en Mand af Grenaderkompagniet højere Lønning end de andre menige. For Krigsbestyrelsen var det derfor altid en Ting af yderste Vigtighed at faa bestemt, hvilken „Rang“ en ny oprettet Afdeling skulde have, da selv de enkelte Regimenter af samme Vaabenart var forskellige i Rangen. Saaledes var det fastslaaet, at Kronprinsens Regiment var Nummer

to af Fodfolksregimenterne, og denne Plads vedblev det at beholde. Naar der derfor i hin Tid lejedes Tropper ud til fremmede Stater, blev det altid i Forvejen bestemt, hvilken Rang vore Regimenter skulde have i Forhold til andre Lejetropper, og i den Henseende blev næsten altid vore Tropper meget begunstigede, hvilket rigtignok til Gengæld ikke saa sjælden gav Anledning til Slagsmaal og Dueller mellem vore Folk og de andre. I Slagordenen, hvor Regimenterne stod paa Linie, Side om Side, fik disse i Almindelighed Plads i Forhold til deres Rang, og Fløjene var de fornemste Pladser.

I Slaget ved Helsingborg var vort Regiment det første, som kom i Kast med Fjenden, da det havde Befaling til at følge Rytteriet, naar dette angreb. Men for at kunne gøre dette, maatte Regimentet styrte af Sted i Løb, hvorved det kom i Uorden, endog før det stødte sammen med Fjenden. Regimentet blev desuden ved den hastige Fremrykning fuldstændig adskilt fra den øvrige Del af Fodfolket, og dette blev Regimentets Ulykke; thi uheldigvis blev vort Rytteri kastet tilbage af det fjendtlige, der var langt stærkere: det maatte fuldstændig gøre omkring og retirere, hvorved Prins Christians Regiment, som med sine forpustede og aandeløse Folk knap var kommet til Skud, blev angrebet fra alle Sider af over tredive svenske Eskadroner. Forgæves søgte Regimentet at slaa sig igennem til den øvrige Del af vor Hær; Obersten, *Johann Dietrich Lattorf*, faldt, og med ham mange Officerer og meget Mandskab. Kun Rester af Kompagnierne lykkedes det at komme tilbage til Hovedstyrken. En af de kommanderende Generaler, Chr. Rodsteen, skrev herom i sin Rapport om Slaget: „ . . . sendte jeg min General-Adjutant, at de to Batailloner af Prins Christian skulde avancere (gaa fremad) og chargere (beskyde) Fjenden udi Flanken, paa det at Fjenden kunde arreteres (standsnes), og vi faa Tid til at sætte os igen, (tage Stilling); men fik jeg til Svar, at disse Batailloner var ej til at finde: om de nu var gaaede til det andet Infanteri for at lukke det store Hul, som kom, da vi med Kavalleriet avancerede mod Fjenden . . . .“ Regimentets Tab paa denne Dag, som var saa uheldig for de danske Vaaben, var omtrent 500 døde og saarede samt 400 fangne, af hvilke mange var saarede, og af omtrent 1200 Mand tør Slaget var

der kun 300 tilbage. Af Regimentets Officerer var tolv fraværende paa Grund af Sygdom og Bortkommando; af de øvrige faldt, foruden Chefen — han havde i længere Tid været syg og søgte et Par Dage før Slaget om Orlov for at kunne rejse til et Badested i Tyskland — mindst 3 Kaptajner, 2 Premierløjtnanter og 1 Sekondløjtnant, og yderligere døde endnu en Kaptajn nogle Dage efter Slaget, som Følge af de mange Saar, han havde faaet. En Sekondløjtnant *Sejer* havde med de sidste seks Mand af sit Kompagni hugget sig igennem til Helsingborg; men han havde faaet saa mange svære Saar i Hovedet, at man tvivlede om, at han kunde komme sig. Han blev dog helbredet og forblev ved Regimentet som Premierløjtnant. Den danske Hær rømmede efter nogle Dages Forløb Skaane og blev overført til Sjælland. Her blev Regimentet igen sat i komplet Stand og fik en ny Chef, Oberst *Bigen*, en Tysker, der dog i mange Aar havde været i dansk Tjeneste. De store Tab, som Regimentet havde lidt i Slaget ved Helsingborg, blev meget hurtig erstattede, thi allerede i Juli, altsaa kun fire Maaneder efter, kunde Regimentets nye Chef skrive til Overgeneralen, at nu var Regimentet fuldstændig marchefærdigt; kun var der ingen Penge at faa til Vaaben og Mundering.

Der var i disse Maaneder foregaaet en meget vigtig Forandring i Henseende til Regimentets Mandskab, idet der nu saa at sige kun fandtes indfødte Danske i Geledderne. Kongen skulde nemlig have nye Soldater til Krigens Fortsættelse, men Landet havde ingen Penge, som det saa ofte var Tilfældet, og derfor bestemtes det, at de nationale Regimenter, altsaa de af Landdistrikterne udskrevne, skulde afgive en Del af deres Folk til de hvervede. Til Gengæld udtoges der Rekrutter af Landbefolkningen til de nationale. Det viste sig mere og mere vanskeligt, da der førtes Krig over næsten hele Europa, at faa fremmede Soldater til at lade sig hverve for dansk Tjeneste, selv om der kunde bydes ordentlige Hvervepenge; thi Tjenesten var besværlig her og Mandstugten strengere end i de fleste andre Lande; men værst var det, at de hvervede sjelden fik, hvad der var dem lovet af Lønninger og andre Godtgørelser. Saaledes til Eksempel havde Kongen af nogle tyske Fyrster købt nogle fuldt færdige Batailloner og afsendt Befalingsmænd

for at afhente dem; men Folkene løb bort paa Vejen til Danmark, en tyve, tredive Stykker ad Gangen. De tyske Bønder i de Landskaber, som Bataillonerne kom igennem, hjalp Desertererne med at undkomme og beholdt deres smukke og kostbare Uniformer, der var over halvandet Hundrede Kroner værd, og gav dem i Stedet derfor noget af deres eget gamle, slidte Tøj til at slippe bort i. „Og spørger man“, skriver en af vore Oberster i sin Fortvivlelse, „de Teufelsleute (Djævelskarle), hvorfor de desertere, saa brøle de straks, at de ingen Lyst har til at komme til et Land, hvor de bliver strabadserede men ingen Penge faar — —.“

Regimentet forblev nu i Kjøbenhavn til ind i Aaret 1711, det berygtede Pestaar, der bortrev saa mange Mennesker, især i Kjøbenhavn. Der døde jo ogsaa en Del af vort Regiment; men det slap dog ellers nogenlunde godt derfra. Det siges, at det var i disse Aar, man ved Hæren begyndte at udlevere Brændevin til Mandskabet, som Naturalforplejning; men dette er ikke rigtigt, da der allerede langt tidligere blev tildelt Soldaterne Brændevin, og i visse Tilfælde hørte den med til Sygeforplejning paa Lazaretherne. Det har aabenbart været en Medicin, som ogsaa de sunde har syntes godt om; thi af en Beregning over, hvad Prins Christians Regiment i 1701 havde været med til at afpresse Befolkningen i en Provins i Sydtyskland, ses det, at syv Batailloner og to Dragonregimenter havde været ubeskedne nok til i Løbet af to à tre Uger at rekvirere og fortære for omtrent 150,000 Kroner i vore Penge af Brændevin, Øl og andre Viktualier.

I Tiden fra Foraaret 1710 til December 1712 førtes Krigen med ringe Eftertryk. Regimentet havde desuagtet i Vinteren 1711—12 betydelig Afgang af Mandskab paa Grund af Sygdom, da det opholdt sig i de tyske Landskaber ved Østersøen, hvor Pesten rasede stærkt. Det var ret en sørgelig Tid for Regimentet; Sygdommene rasede, Folkene sultede og frøs og havde intet at staa imod Sygdommen med. Kampdygtigheden aftog derfor ogsaa i en saadan Grad, at da Hæren i December 1712 rykkede ind i Mecklenburg for at møde en svensk Hær under General Steenbock, maatte den ene af Regimentets to Batailloner, med de mest afkræftede og daarligst paaklædte Folk efter-

lades i Holsten, medens den anden fulgte med til det blodige Slag ved Landsbyen *Gadebusch* den 12te December. Skønt der i Nordtyskland stod baade en russisk og en sachsisk Hær — Sachsen og Rusland var stadig vore Forbundsfæller — foruden den danske, saa blev det dog alene os, der maatte tage Stødet af denne Gang; thi de andre holdt sig i respektfuld Afstand fra den svenske Hær og vovede ikke at møde den. Slaget blev fuldstændig tabt.

Men det danske Mandskab gjorde dog ikke Prins Christians Regiment til Skamme paa denne Dag; de kæmpede som de gamle Veteraner havde kæmpet i Slaget ved Lund 1676, og de svenske Officerer, som havde anført tapre Landsmænd Aar efter Aar paa blodige Valpladser rundt omkring i Europa, havde kun Ros og Anerkendelse at yde vore tapre Folk, for hvad de havde udvist under Kampen. En svensk Beretning siger følgende: „. . . Da det svenske Fodfolk var kommen Byen nær paa halvtredsindstyve Skridt, gav det Hurtigild og gik saa paa med Bajonetten, og en blodig Kamp, Mand imod Mand, opstod. De danske Batailloner gik selv flere Gange over til Modangreb, men kunde ikke modstaa Overmagten og maatte endelig forblive i Landsbyen. Denne toges omsider med Storm, under hvilken de Danske vedblev at kæmpe med en saa rasende Forbitrelse, at de foretrak Døden for Fangenskab. Bajonetten opløste Ordenen i Geledderne og gjorde Slaget til et Haandgemæng. Røde, (de Danskes), og blaa (de Svenskes), Kjoler dannede et broget Virvar. Den ene Officer fægtede mod den anden; den danske stak den svenske ned, den svenske den danske.“ Der blev ogsaa kun gjort faa Fanger af Prins Christians Regiment: af Officerer kun fire Løjtnanter, hvoraf de to var haardt saarede.

Efter Slaget ved *Gadebusch* indtraadte et fuldstændigt Vendepunkt i den langvarige Krig: fra nu af følger Tingene sig til det bedre, Nationen begynder at komme til sig selv efter den megen Modgang. Fra nu af begyndte vor Regering at gaa mindre i fremmede Staters Ledebaand end hidtil og mere at hjælpe sig selv og stole paa egen Kraft.

Denne Krigstilstand varede lige til 1720, og Prins Christians Regiment deltog i de for de danske Vaaben saa heldige og afgørende Kampe i Nordtyskland men ikke i Kampene i

Norge, hvor Karl den Tolvte foran Fæstningen Frederikssten fandt sin Heltedød. Med hans Død indtraadte der Stilstand i Krigsforetagenderne, og 1720 sluttedes i Frederiksborg en for Danmark hæderlig Fred, hvorved Hertugdømmerne knyttedes fast til den øvrige Del af Monarkiet. Det var ogsaa som Følge af denne Fred, at Danmark nu i mange Aar kom til at staa paa en fredelig Fod med sin svenske Nabo, med hvem vi jo i Aarhundreder ikke havde kunnet enes.

DEN LANGE FREDSPERIODE
I DET 18. OG 19. AARHUNDREDE, AFBRUDT AF
KRIGSTILSTANDEN 1801—1814.

KONGENS REGIMENT. — NORSKE LIVREGIMENT. —
2. LIVREGIMENT. — 2. LINIE-INFANTERI-BATAILLON.

Efter de mange langvarige Krige fulgte nu en stille og fredelig Tid, der varede omtrent 80 Aar. Denne Tid hører til de lykkeligste og bedste i vort Fædrelands Historie, thi der var Fremgang i Landbrug, Handel og Skibsfart, og Danmark var agtet og anset.

Vi har tidligere talt om Landmilitzen, de nationale Regimenter, som bestod fra Christian den Fjerdes Tid, og som Frederik den Fjerde igen havde maattet oprette.

1701 udgav Frederik den Fjerde den Forordning om Landmilitzen, som blev Grundlag for hele denne Indretning. Efter denne Lov kom Landmilitzen til at tælle c. 15,000 Mand. Den bestod af 7 Regimenter, to sjællandske, et fynsk og fire jyske. Hvert Regiment havde sit bestemte Udskrivningsdistrikt, og det samme gjaldt om de enkelte Batailloner og Kompagnier. Landets Bøndergods deltes i Lægder, der først sattes til 20 Tønder Hartkorn, og hvert af disse Lægder skulde stille en Soldat og underholde ham. I en Aarrække var det nu Officererne paa

Sessionen, der udtog de Karle, som de syntes bedst om, og denne Maade at udskrive paa var vel den mest retfærdige; men under Frederik den Fjerdes Efterfølgere opnaaede Godsbesidderne, Proprietærerne som de hed, Ret til, at de maatte udtage blandt Godsets Karle, som de selv vilde, og dette har ganske sikkert givet Anledning til megen Haardhed og Ubillighed. Vi nævnede, at Militsen talte 15,000 Mand — med Officerer og Underofficerer — men Folkene var næsten altid hjemsendte. Der forandredes dog hyppig paa de for Militsen gældende Bestemmelser under de følgende Konger, og især paa hvor stærk den skulde være; men i Almindelighed formindskedes Tallet i denne Fredsperiode. Hvad Tjenesten og Øvelsestiden angaar, da gik det ikke meget strængt til, og lignende Forhold, som er nævnt for Christian den Fjerdes Milits, kom til at gælde ogsaa for de senere Kongers. En anden Ting var det, at Kongerne undertiden tog Folk af de nationale Regimenter og stak dem ind i de hvervede, hvor de saa maatte dele Vilkaar med deres hvervede Kammerater; men dette hørte dog til Sjældenhederne.

1748 skiftede vort Regiment Navn og hed nu *Kongens Regiment* indtil 1764, da det kom til at hedde *Norske Livregiment*. Det vedblev at have Garnison i Kjøbenhavn, men maatte dog efter Tur med de andre Regimenter ligge 3 Aar i Helsingør. 1772 kom en i høj Grad dansk sindet Regering til Roret, og dette fik ogsaa Hæren at mærke. Der indførtes overalt *dansk* Kommando; den udenlandske Hvervning blev forbudt, og Forholdet mellem hvervet og udskrevet Mandskab blev bestemt til at være som 1 til 4. Kun det hvervede Mandskab laa til stadig Tjeneste; alt det andet blev som tidligere indkaldt en kort Tid engang imellem. For at indøve Bønderkarlene ude paa Landet blev en Del af Regimentets Befalingsmænd indkvarteret ude i Regimentets Distrikter, der for vort Regiment var Kjøbenhavns, Tryggevældes og Vordingborg Amter samt Møen. Men heller ikke disse Bestemmelser fik Lov at bestaa, og inden ret mange Aar var gaaede, strømmede igen de hvervede Hobe ind i Landet syd fra, saa at Hæren ved forrige Aarhundredes Begyndelse bestod halvt af nationale, halvt af hvervede Soldater.

I de vældige Kampe, som Napoleon den Store førte med næsten hele Europa, særlig med England, maatte ogsaa vort

Land tage sin Del til dets ubodelige Skade. I Tiden indtil 1801 holdt Danmark sig dog saavidt uden for Stridighederne og havde helst vedblevet dermed, da vor Handel og Skibsfart trivedes ypperlig, medens de andre Lande førte Krig. Men England var bange for, at Danmark kunde blive farlig med sin store Flaade og anmodede derfor vor Regering om at optræde venskabeligt over for England og særlig at tillade, at de engelske Krigsskibe førte en Slags Tilsyn med, hvad vore Handelsskibe sejlede med, og hvor de sejlede hen. Men dette sidste vilde vor Regering ikke indlade sig paa. For at tvinge os sendte saa England en stor Flaade til Kjøbenhavn, og den 2den April 1801 angreb denne Flaade vort Søforsvar, til hvis Besætning ogsaa Landhæren havde givet en betydelig Del Mandskab. Efter det langvarige Slag paa Reden, rigt paa heltemodig Daad fra begge Sider, i hvilket dog Englænderne nær havde trukket det korteste Straa, gik vor Regering ind paa nogle af Fordringerne.

Alligevel blev Forholdet til de fremmede Stater ikke bedre, og vor Regering turde hverken slutte sig til England eller til Frankrig, og dette gjorde igen Englænderne urolige for, at vor store Flaade, med eller mod vor Villie, kunde blive brugt af Frankrig til Englands Skade. De sendte derfor 1807 en anden og mægtigere Flaade til Kjøbenhavn for at overtale vor Regering til at slutte sig aabenlyst til England, saa skulde de nok beskytte os mod Frankrig. Ombord paa den engelske Flaade var en Hær paa 30,000 krigsvante Soldater, bestemt til at foretage et Angreb paa Sjælland, dersom vi ikke gik ind paa de fremmedes Ønsker. Vor Hær stod ovre i Holsten under Kronprins Frederiks, senere Frederik den Sjettes, Anførsel; til at dække Sjælland og Kjøbenhavn fandtes kun c. 5000 Mand, og af disse var ikke engang Halvdelen rigtige Soldater. Vor Flaade henlaa fuldstændig aftaklet. Kronprinsen vilde dog ikke indlade sig i Forbund med England, og han haabede paa, at Kjøbenhavns Belejring nok skulde trække i Langdrag, indtil Vinteren tillod at bringe Forstærkninger til Sjælland. Men Englænderne havde Hast; de landsatte deres Tropper nord for Kjøbenhavn, indesluttede Byen midt i August Maaned og begyndte straks at anlægge Batterier. Blandt Besætningen i Staden var en Bataillon

af vort Regiment, *Norske Livregiment*, og en lignende Styrke af Regimentet havde besat Kronborg.

Skønt Besætningen i Kjøbenhavn var saa ringe, var Befolkningen dog ved godt Mod. I det Par Uger, der forløb, inden Englænderne var færdige med deres Forberedelser til Belejringen, foretog den lille Besætning mange Udfald fra Fæstningen for at forhindre Fjenden i at anlægge Batterier; men til Trods for saa vel Soldaternes som Borgernes Tapperhed indesluttedes Staden med en Række skjulte Batterier, som snart skulde forvandle Byen til et Ildhav. Allerede ved det første Udfald bemærkedes ogsaa, at Fjendens Kugler gik meget længere end vore, da deres Krudt var bedre, og det gav dem en stor Overvægt. Den *20de August* deltog hele Bataillonen i et Udfald mod engelske Batterier ved *Svanemøllen* ude paa Strandvejen. I tre smaa Kolonner foretoges Fremrykningen, og *Norske Livregiment* dannede den midterste, der marcherede ad Strandvejen, forbi Lille Vibenshus. Jægerkompagniet af Bataillonen var i Avantgarden. Bataillonen skulde angribe Batterierne forfra, medens andre angreb vester fra. Det gik ogsaa godt med at fordrive Englænderne fra de forreste Batterier, men straks efter blev vore Folk beskydte af nogle Batterier, hvis Tilværelse man ikke havde kendt, og paa samme Tid angreb de engelske Forstærkninger i vor venstre Flanke, saa at vore maatte gaa tilbage, hvilket dog udførtes i den skønneste Orden. Ja der fortælles endog, at der vankede Nakkedrag til de Soldater, som under Tilbagegangen kom ud af Trit, skønt Fjenden trængte haardt paa. Antallet af døde og saarede var ikke ubetydeligt.

Den *25de* deltog Bataillonen i et Udfald til *Assistents Kirkegaard* og Brandtomterne der omkring, hvor Fjenden havde sat sig fast. Der kæmpedes særdeles bravt, og Tabet var ret betydeligt paa begge Sider. Atter den *næste Dag* deltog Bataillonen i et mindre Udfald til *Clasens Have* paa Østerbro. Det lykkedes vel ikke at fordrive Fjenden, men der tilføjedes ham dog et stort Tab af Folk efter hans egen Opgivelse. Endelig den *31te August* deltog Bataillonen i det bekendte store Udfald til *Clasens Have* under Kommando af Chefen for vort Regiment, Oberst *K. F. Beck*. Fjenden gjorde ogsaa denne Dag tapper Modstand bag Hegn og Mure, men alligevel blev han

dreven ud fra Haven, som vore holdt, indtil de nødvendige Rydninger af Huse og Buskads var foretagne. Dette var det sidste Udfald, og det kostede Fjenden mange Folk.

Indtil den 1ste September havde Englænderne kun skudt lidt, og de Kugler og Bomber, som var faldne i Staden, havde Folk mere betragtet med Nysgærrighed end med Skræk; men den 2den September begyndte det skrækkelige Bombardement, som ødelagde en stor Del af Staden og tvang Besætningen til at gaa ind paa Overgivelse og til at tillade, at vor Flaade bortførtes for at raadne op i Englands Krigshavne.

I de senere Krigsbegivenheder deltog Regimentet ikke. Den langvarige Krigstilstand endte jo med Norges Afstaaelse til Sverrig 1814. For Regimentet havde denne Afstaaelse til Følge, at det 1818 forandrede Navn fra Norske Livregiment til *2det Livregiment*. Dette Navn beholdt det indtil 1842, da det kom til at hedde *2den Linie-Infanteri-Bataillon*. Garnisonsstedet var stadig Kjøbenhavn.

KAMPE FOR AT BEVARE SØNDERJYLLAND.

A. 1848—50.

2DEN LETTE BATAILLON.

Sidst i Marts 1848 blev Bataillonens sat paa Krigsfod. Der var udbrudt Oprør i Holsten. De Afdelinger, som var udskrevne i disse Landsdele, gik over til Oprørerne, og alt tydede paa, at de tyske Regeringer vilde understøtte den oprørske Bevægelse med Vaabenmagt. I Danmark slog Nationalfølelsen frem i lyse Flammer, og man fik travlt med at indkalde og udruste Afdelingerne for at samle en Hær, der kunde knuse Oprøret, inden det greb for vidt om sig. Stemningen var glad og fortrøstningsfuld i Folket som i Hæren, og en Mængde frivillige af alle Samfundsklasser strømmede til dennes Rækker. Overalt iværksattes frivillige Indsamlinger af Penge i Krigsøjemed, og under hele Krigen sendtes Gaver til Soldaterne fra deres Fødesogne. Regeringen fik endog foræret saa mange Heste til Hærens Brug, at den snart ikke kunde modtage flere, og paa lignende Maader viste det sig daglig, hvilken patriotisk Stemning der var oppe i Folket.

Det Mandskab, hvormed *2den Linie-Bataillon* rykkede i Felten 1848, var hovedsagelig fra Holbæks Amt, der jo endnu er et af Bataillonens Distrikter, samt Frederiksborg Amts vestre Del. Endnu gjaldt den gamle Bestemmelse, at den upriviligerede Landbostand, det vil sige Bondestanden, alene skulde forsyne Landet med Soldater. Dette var paa mange Maader en

uheldig Indretning, og uretfærdigt var det jo ogsaa, at den velstillede Gaardmandssøn som oftest byttede sig fri, saa at kun de fattigste og daarligst oplærte blev Soldater. En anden Bestemmelse bevirkede, at det egentlige Fodfolk blev daarligt stillet i Forhold til Hærens øvrige Afdelinger, idet Jægerkorpssene, Rytteriet og Garden først maatte udtage de stærkeste og sundeste Karle.

Skydevaabnene var i 1848 glatløbede og af en gammel Model, oprindelig indrettet til Flintelaas, som var bleven omdannet til Affyring ved Fænghætte; men der var mange af de indkaldte Soldater, som kun kendte Flintelaasen. Til Geværet hørte Bajonet, og desuden var hver Mand bevæbnet med en kort, tung Sabel. Der fandtes desuden ved hvert Kompagni et ringe Antal Taprifler, hvis Ladning vel var noget besværlig, men som til Gengæld skød sikkert paa længere Afstande. Mandskabet opstilledes paa tre Geleder, af hvilke det bageste, der bestod af de gode Skytter, dannede en Skyttedeling, som i Regelen først sendtes i Ilden; men da saaledes de samme Folk altid først maatte tage Stødet af, og Folkene trykkede sig ved at staa i 3die Geled, blev Geledernes Antal senere indskrænket til to.

Man kan ofte høre gamle Soldater sige, at i deres Tid laa Fodfolket inde i tre Aar, men dette er ikke rigtigt; thi den samlede Tjenestetid var kun c. 16 Maaneder, og vel hed det sig, at Soldaten senere skulde indkaldes til Manøvrer, men hermed gik det, som det kunde bedst. Men da det Antal Rekrutter, som Bataillonens aarlig fik tildelt, knapt var et Par hundrede Mand, og da Befalingspersonalet var talrigt og meget dygtigt, blev Mandskabets Uddannelse ledet udmærket, og al Eksercits og anden Øvelse gik som efter en Snor.

Bataillonens blev straks slaet sammen med 1ste og 11te Bataillon (Kjøbenhavnere og Vendelboer) til *1ste Brigade*, under 2. Bataillons Chef, Oberst *Bülow*, den senere Sejrherr ved Fredericia, og vi skal nu se 1ste og 2den Bataillon kæmpe sammen i mangan en blodig Strid, hvor den ene kappedes med den anden. Chef for 1ste Bataillon var *Olaf Rye*.

Den 24de og 25de Marts mødte Størstedelen af de hjemsendte „Frimænd“ af Aargangene 1844, 45 og 46 samt de

endnu ældre „Krigsreserver“, hvorhos der baade da og senere foregik nogen Ombytning af Mandskab fra andre Afdelinger. Den 27. Marts beordredes Mandskabets Bajonetter og Sabler slebne, og den 29. afgik Bataillonens over Sjælland og Fyen til Jylland for allerede den 3. April at naa Byen Aabenraa i Sønderjylland. Hvad Bataillonens havde af syge efterlodes i Kjøbenhavn, hvor der under Kommando af en af Kompagnicheferne dannedes en Depotafdeling, bestaaende af 15 ældre og yngre Underofficerer, der skulde uddanne Rekrutter.

Ved Afmarchen fra Kjøbenhavn talte Bataillonens 82 Underkorporaler, 9 Spillemand og 740 menige. Det faste Personale var ved Felttogets Begyndelse, d. v. s. den 9. April, følgende:

Oberst *Bülow* (Generalmajor fra $\frac{24}{5}$),
Major *Ernst* (af 12. Batl.); afløstes $\frac{29}{4}$ af
Major *Hindenburg*, der midlertidig var forbleven ved Depotet i Kjøbenhavn. Hindenburg blev dernæst Bataillonens Chef i alle tre Krigsaar.

Prmltn. *Høst*, Adjutant.

Regnskabsfører: Kapt. *Simonsen*; Overlæge *Carøe*;
Underlæge *Schouboe*.

1. Kompagni.

Kaptajn *Hveberg*,
Premierløjtnant *Prunst*,
Sekondløjtnant *Hecksher*,
Furer *Atterup* (H. J.),
Sergent *Hentzel*,
— *Nielsen*,
Korporal *Thon*,
— *Marquard*,
— *Funch*,
— *Vadsingerød*.

2. Kompagni.

Kaptajn *Lange*,
Sekondløjtnant *Bruhn*,
— *Nielsen*,
Kommandersergt. *Ratzenburg*,
Sergent *Schæffer*,
Korporal *Torp*,
— *Madsen*,
— *Skovshøjrup*,
— *Hauchschildt*,
— *Kleis*,
— *Petersen*.

3. Kompagni.

Premierløjtnant *Witzleben*,
 Sekondløjtnant *Irgens*,
 Furer *Bjerløv*,
 Sergent *Grammelstorff*,
 — *Nielsen*,
 Korporal *Zytphen*, (frivillig),
 — *Lund*, (frivillig),
 — *Carlsen*, (frivillig),
 — *Hendriksen*,
 — *Thagesen*,
 — *Wilhelm*.

4. Kompagni.

Kaptajn *Raasch*,
 Premierløjtnant *Baland*,
 Sekondløjtnant *Fogh*,
 Furer *Atterup* (M. U.),
 Vaabenmester *Mortensen*,
 Korporal *Thorning*,
 — *Eskebjerg*,
 — *Trønninge*,
 — *Andkjær*.

Bøsssemager *Schmidt*; Stabstambur *Orbe*; Skriver *Wethje*;
 Profos *Jensen*.

Fra den 2. April begyndte Bataillonens at sikre sig krigsmæssig, da Fjenden vidstes paa nært Hold, og allerede den 9de April kom det til en betydelig Kamp ved *Bov*, hvor vor Hær angreb Oprørerne, som her havde indtaget en fast Stilling. Da vor Hær var den stærkeste og bedst indøvede af de to, ønskede vor Overgeneral, *Hedemann*, at forsøge paa at gøre det af med hele den fjendtlige Styrke ved at tage den til Fange, da saa maaske Oprøret kunde være knust med det samme. Derfor skulde vor Hær, som talte c. 9000 Mand — Fjendens udgjorde 6 à 7000 — dele sig saaledes, at Hovedstyrken angreb Fjenden i Fronten af Stillingen, medens 1ste Brigade — altsaa ogsaa 2den Bataillon — i god Tid sendtes om i hans venstre Flanke for at falde over ham, naar han trak sig tilbage mod syd.

2den Bataillons Befaling for denne Dag er karakteristisk og lyder: „Bataillonsbefaling. P[arol] Aalborg. F[eltraab] Henrik. Bataillonens marcherer idag til Flensborg og indtager denne By.“

Brigaden brød op tidlig om Morgenen og ankom op paa Formiddagen efter en anstrængende March til Landsbyen Har-

reslev, hvor Fjendens venstre Fløj stod. 2den Bataillon var forrest i Brigaden og blev modtagen med en stærk Ild fra Landsbyen, hvilket dog ikke opholdt vore Soldater længe, skønt det var første Gang, de var med, hvor der blev skudt med skarpt paa dem. Vore Skytter angreb Byen syd fra uden at spille lang Tid med at besvare Fjendens Ild og kom i en Fart over de Barrikader, som Forsvarerne havde dannet ved Indgangen til Byen, skønt disse blev tappert forsvarede. Ved dette Angreb var nogle af vore frivillige ilede i Forvejen for at vise Landsoldaterne, hvorledes Sagen skulde gribes an; men Vendelboerne af 11te Bataillon antog de frivillige, som var noget anderledes paaklædt, for Fjender og vilde traktere dem med „blaa Bønner“ — saaledes kaldte de Kuglerne — hvilket kun forhindredes ved vore Officerers Mellekomst.

Derefter rykkede Bülow videre frem bag Bovstillingen, mod Byen Flensborg, som Oprørerne skulde passere paa Tilbage-toget; og det gjaldt om at skynde sig. Derfor drev *1ste* og *2den Bataillon* deres Modstander foran sig fra Hegn til Hegn, fra Bygning til Bygning og tog mange Fanger. Over Middag naaede 2den Bataillon den nordlige Udkant af Flensborg, og da var endnu en stor Del af Oprørerne ikke komne tilbage; men de styrtede afsted af alle Kræfter for om muligt endnu at komme vore i Forkøbet. Det endte med, at 2den Bataillon, som Bülow selv satte sig i Spidsen for, spærrede Fjenden Vejen, hvorefter en stor Mængde af Fjendens bedste Tropper nedlagde Vaabnene og overgav sig. I alt toges over tusind Mand til Fange, og den fjendtlige Hær maatte i fuldstændig opløst Tilstand flygte syd paa lige ind i Holsten.

2den Bataillon var den af vore Afdelinger, som havde været mest i Ilden og indlagt sig størst Hæder; men dens Tab var ogsaa betydeligt, nemlig *døde* 6 menige, *saarede* 4 Officerer og 28 Underkorporaler og menige samt 1 „savnet“ (sandsynligvis falden).

Brigadechefen fremhæver i sin Rapport 2den Bataillons sikre Skydning og skriver yderligere: „Hvad 2den Bataillons Mandskab angaar, da udviste samtlige Officerer, Underofficerer og menige det roligste Mod og [den] største Tapperhed, og kan jeg ikke nok rose disse tapre.“ Han nævner følgende, som

„fortrinlig har udmærket sig“: Af 1. *Kompagni*, hvis 3 Officerer alle blev saarede, Sergent (Stabstambur) *Orbe*, Sergenterne *Atterup* og *Hentzel*, Korporal *Thon*, Underkorporalerne *Alkestrup* og *Tersløse*, de menige Nr. 81 *Kragerup*, 78 *Fredensborg*, 186 *Ondløse*, 197 *Gundestrup* og 51 *Sønderød*; af Officererne fremhæves særlig Premierløjtnant *Prunst*, som blev saaret i Kampen, men desuagtet vedblev i længere Tid at føre sin Afdeling i Ilden. Af 2. *Kompagni* Kommandersergent *Ratzenburg*, Korporal *Torp*, Underkorporal *Særsløv*, de menige Nr. 143 *Søndersted*, 103 *Lønholt*, 137 *Bregninge*, 98 *Grønholt*, 193 *Svininge*, 93 *Tvedehus* og 24 frivillig *Groth*. Af 3. *Kompagni* frivillig Korporal *Carlsen*, Underkorporal Nr. 26 *Bretved*, de menige Nr. 56 *Hesselbjerg*, 66 *Ubberup*, 80 *Konradinelyst* og 91 *Eilstrup*. Af 4. *Kompagni* Furer *Atterup*, Korporalerne *Andkjær* og *Trønninge* samt Underkorporal *Fuglede*.

Efter Slaget ved Bov var Hæren, hvis Mod og Stemning var i høj Grad løftet, marcheret til Egnen om Byen Slesvig, nede ved det gamle Dannevirke, og her havde den udstillet Forposter. Man vidste, at en stærk, preussisk Hær var ilet Oprørerne til Hjælp; men man troede dog, at denne nye Fjende ikke vilde rykke ind i Slesvig, og derfor var Hæren nogenlunde tryk, ja mange troede endog, at Freden var nær. Den 22de April var 2den Bataillon paa Forpost og spredt over en Strækning paa 2—3 Mil. Den 23de, det var 1ste Paaskedag, om Formiddagen, netop som Kompagnierne var bleven afløste, angreb Preusserne med stor Styrke. Nu blev der ikke noget af den gode Hvile i Kantonementerne, skønt Forposttjenesten havde været meget anstrængende og Vejrliget temmelig ugunstigt. I den langvarige og blodige Kamp, *Slaget ved Slesvig*, som nu opstod, deltog 2den Bataillon med sit udmærkede Mandskab ikke synderligt; hvert Kompagni fægtede for sig, men under Tilbage-toget mod Flensborg samledes Bataillonens igen og sluttede sig til sin Brigade.

Bataillonens Tab var denne Dag kun ringe, nemlig 2 døde, 11 saarede og 3 savnede Underkorporaler og menige.

Dagen derpaa gik den største Del af vor Hær i Kvarter i Flensborg By. Et Øjenvidne til Troppernes Indmarch i Byen

skriver, at det var en Fornøjelse at se vore Soldaters Holdning; det var tydelig at læse paa hver Mands Aasyn: „jeg har en god Samvittighed; thi jeg har gjort min Pligt i Gaar“. Men trætte og udmattede til det yderste, det var de, og inden mange Øjeblikke efter Indrykningen havde enhver søgt sit Kvarter og var gaaet til Ro, skønt det var midt paa Dagen. Men kort Tid efter opstod den skrækkeligste Forvirring i Byen. Det hed sig, at Preusserne havde overfaldet vore Forposter og nu var i Færd med at trænge ind i Byen for at tage hele vor Hær til Fange. Folkene for omkring fra den ene Gade til den anden uden at kunne finde deres Stillingsplads, og til Slut væltede en forvirret Strøm af Soldater af alle Vaabenarter mellem hverandre nord ud af Byen, ad Bov-til. 1ste Brigade dannede dog en Undtagelse herfra, idet 1ste og 11te Bataillon samledes ved Bülow's Kvarter, hvorefter de rykkede samlet ud af Byen for at standse den formodede Fjende, som slet ikke kom. Ogsaa 2den Bataillon fik samlet det meste af sit Mandskab og afmarcherede under Major *Ernst's* Kommando nord ud af Byen og stillede sig til Overkommandoens Raadighed; den benyttedes saa til atter at bringe Orden til Veje i den brogede Mængde af Flygtninge.

Herefter førtes den største Del af Hæren, hvoriblandt 1ste Brigade, over paa Øen Als, hvor Mandskabet fordeltes i Kvarter blandt Bønderne. Den dejlige Ø og dens Beboere vil sikkert mindes med Taknemmelighed af de allerfleste af vore gamle Krigere, da der vistnok kun er faa, som ikke har været der kortere eller længere Tid. En af Bataillonens Soldater skrev hjem, at det ikke var til at forstaa, hvorledes Øens Beboere saaledes Uge efter Uge, glade og imødekommende, kunde modtage og beværte den Mængde Mennesker! thi mangan en almindelig Bondegaard maatte paa sine Steder modtage 50—100, ja endog indtil 150 Soldater, og dog mødte man bestandig kun Venlighed. Her forblev Hæren i Ro en Maaned's Tid, der benyttedes til at friske de gamle Soldaters Kundskaber op, hvilket kunde være nødvendigt nok.

Paa den Tid indførtes den blaa Vaabenfrakke i Fodfolket; den var dygtig stor og vid, saa at man indenfor kunde bære den lille stumphalede, røde Trøje, der havde vist sig som en daarlig Beskytter mod Kulden i Bivouaknætterne.

I det hele taget mærker man paa mange Ting i denne Krig, hvorledes Begivenhederne havde overrasket Myndighederne; og var end Aanden fortræffelig, skortede det paa den anden Side paa Krigserfaring og Forudseenhed samt paa den nødvendige Tid til at afhjælpe Manglerne. Saaledes fik man først umiddelbart før Kampen ved Slesvig dannet Ambulancer ved Afdelingerne ved at udtaget Mandskab forsynedes med Lanser, hvoraf der skulde dannes Baarer til Transport af saarede. Den 5. Juni uddelte man de første Kapper — lyseblaa af Farve — til Fodfolket, og foreløbig kunde der kun leveres 30 pr. Kompagni, til Brug ved Forposttjenesten. Først efter Slaget ved Fredericia i 1849 beordredes det, at Kompagnierne skulde mærke Vaabenfrakken med Bataillon og Kompagninummer paa Manden, for at man kunde genkende de faldne og derefter underrette disses paarørende.

Efter den 20. Maj var Bataillon en flere Gange ovre hinsides Brohovedet, i Sundeved, og vekslede Skud med de fjendtlige Vedetter, som almindelig var meget fredelig stemte og ofte gjorde Tegn til vore for at faa en Passiar og dele Feltflaskens Indhold.

Den 28de Maj gik vor Hær atter over til Slesvigs Fastland, til Dybbøl, for at forsøge paa, om det ikke skulde være muligt at trække Preusserne ud af Jylland, hvor de levede højt paa Bøndernes Bekostning. „Vi gaa nu mod Hannoveranerne“, skriver en af Bataillonens Soldater, „og de er ikke gode at komme i Lag med; de baade skyde og stikke; men vi frygte dem ikke“. Ved 2den Bataillon var der kun een Kaptajn tilbage til at føre Kompagni denne Dag; de andre Kompagnichefer var Løjtnanter. Straks ved Kampens Begyndelse, i Nærheden af Dybbøl, blev 2den Bataillon fremsendt mod Fjendens Forpostkompagnier, der haardnakket forsvarede sig i det af mands-høje Jordvolde med levende Hegn gennemskaaene Terræn. Trods den tapre Modstand gik dog vor Bataillon, med nogle af 1ste Bataillons Skytter ved sin Side, frem med Liv og Raskhed op ad de stejle Dybbølhøjder og drev Fjenden fra Dækning til Dækning. Ved Dybbøl Mølle satte Fjenden sig fast og var ikke til Sinds at ville vige; men to Kompagnier af 2den Bataillon og nogle af 11te Bataillons Folk tog Møllen med Storm og holdt

sig der, skønt Fjenden fik Forstærkning og vilde tage den tilbage.

Vor Hær avancerede saaledes videre og modtoges med Glæde af Beboerne, der skyndte sig ud for at beværte vore Folk med Spise og Drikke, hvad de nok kunde trænge til. Omsider satte det fjendtlige Artilleri en Stopper for vort Infanteris Fremrykning, og det blev nu vort Artilleris Tur at tale med; men medens dette stod paa, maatte Fodfolket, tæt opsluttet i Kolonne, vente paa Udfaldet. Dette var en haard Prøve, da de fjendtlige Kanonkugler hyppig slog ned i Rækkerne. Dog, de døde og saarede bragtes bort, og de andre sluttede op igen som før, uden at Modet led derved; thi Glæden over Fjendens Nederlag var stort, og enhver følte, at nu var der igen Gænge i Tingen, og at det gik fremad. Om Natten udstillede vi vore Forposter i det vundne Terræn. En af de frivillige Herregaardsskytter, som deltog i Kampen denne Dag sammen med 1ste Brigade, skriver hjem i et Brev: „Vi og Fjenden laa som oftest bag hver sit Hegn med kun en Mark imellem, og derfor kunde vi ofte vide med Bestemthed, om vor Kugle traf sit Maal eller ej. Vore Folk træffe bedst paa en 2—300 Al., Fjenden derimod næsten lige godt paa 2—800 Al., men derfor søge vore altid at komme nær ind paa Fjenden.“

Det manglede under disse Kampe ikke paa Morskab, og Soldaterne var altid taknemmelige for den Slags. Saaledes fortæller en frivillig i et Brev: „En af Skytterne var lige ved at blive tagen til Fange af Fjenden; men han løb saa stærkt, han kunde. Saa skød de fjendtlige efter ham uden dog at træffe ham; men han kastede sig ned paa Jorden, som om han var bleven truffen og laa ganske stille. Saa løb Fjenderne til og tog hans Gevær og gik op og trampede paa ham; men han laa stille, indtil de var borte, saa løb han over til os uden Gevær og uden Hue, og saa blev der rigtig Kommers.“

Den 5te Juni var Preusserne vendte tilbage fra Nørrejylland og havde forenet sig med de Fjender, som vor Hær havde kæmpet med den 28de Maj ved Dybbøl og Nybøl. Tyskerne besluttede derfor, nu da de var saa mange, at gøre Forsøg paa at tage disse Stillinger tilbage. Op ad Dagen angreb de vore Forposter, som maatte gaa tilbage, hen imod Dybbøl Bjærg,

hvorhen ogsaa vore Reserver fra Als marcherede. 2den Bataillon, der, sammen med den øvrige Del af 1ste Brigade, laa i Kvarter i Byen Sønderborg, havde om Formiddagen været til Revue for Bülow og skulde have fri om Eftermiddagen. Bataillonschefen skriver, at Revuen „i Henseende til Paaklædning og Holdning ikke var at sammenligne med sligt paa Nørrefællid i roligere Tider; men Generalen var tilfreds, og saaledes maa vi andre ogsaa være det.“

Ved Middagstid hørte man stærk Kanontorden ovre fra Sundeved, og Bülow betænkte sig ikke længe, men afmarcherede over Broen til Dybbøl og indtog Stilling nordøst for Dybbøl Bjærg, med 1ste og 2den Bataillon i forreste Linie, og fremsendte straks to Kompagnier som Skytter. Disse kom snart i meget livlig Skydefægtning med preussiske Afdelinger, der søgte at trænge frem langs Alssund. Skønt Preusserne gik haardt paa, holdt vore dog Stand; det lykkedes ikke Fjenden at vinde saa meget som en Tomme frem her, og han begyndte derfor Tilbagetoget sent om Eftermiddagen. Han skulde imidlertid ikke slippe for saa godt Køb, og 1ste Brigade fik Ordre til at rykke frem og presse Fjenden saa meget som muligt. Under denne Fremrykning gik Bataillonens meget voldsomt paa, da den var forrest i Brigaden, og dette netop som Fjenden havde faaet Forstærkning. Den led derfor ogsaa i et Øjeblik betydelige Tab. Blandt andre faldt her den tapre svenske Officer *Leijonhufvud*, der frivillig gjorde Tjeneste i vor Hær, i Spidsen for sin Deling. Fjenden maatte hurtig vige, men ved Landsbyen Ragebøl satte han sig atter fast. Forgæves trængte 1ste og 11te Bataillon paa her; Fjenden vilde ikke tilbage, og det var først efter at et af 2den Bataillons Kompagnier havde arbejdet sig frem paa Fløjen af disse to Batailloner, at det lykkedes at fordrive ham. Men selv ikke nu fik han Lov at slippe; thi General Bülow lod sine Batailloner forfølge, lige indtil Mørket faldt paa. 2den Bataillon naaede herved helt frem til Landsbyen Satterup, som var stærkt besat af Preusserne, der ogsaa havde Skytter ude langs Hegnene til begge Sider. Gentagne Forsøg paa at tage Byen blev derfor afviste af Fjenden.

Vore Tropper paa andre Dele af Kamppladsen havde ogsaa været heldige, og Preusserne var overalt bleven kastede tilbage

med store Tab. Ogsaa i denne Fægtning var 2den Bataillon en af de Afdelinger, der havde udmærket sig mest, men ogsaa en af dem, der havde lidt de største Tab. Bataillonschefen, *Vilh. A. G. Hindenburg*, fremhævede i sin Rapport, at det ældre Mandskab i et og alt gav det bedste Eksempel for de 150 Rekrutter, som var komne til Bataillonens Dagen i Forvejen.

De to Dages — 28. Maj og 5te Juni — Fægtning havde kostet Bataillonens: *døde* 1 Officer og 8 menige, *saarede* 3 Underofficerer og 34 Underkorporaler og menige. Om 5 af de døde kunde ingen Oplysning skaffes, og man førte dem som „savnede“ nogen Tid, skønt det antoges for sikkert, at de under Fremrykningen den 28de Maj gennem de høje Kornmarker var bleven truffet af det dræbende Bly. Den nye Divisionsgeneral, *Hansen*, fremhæver i sin Rapport 2den Bataillons „Bravour“ den 28de Maj og nævner særlig de to svenske Officerer *Silverstolpe* og *Leijonhufvud*. Bataillonschefen fremhæver ogsaa de to Svenske og desuden Premierløjtnant *Irgens*, „der eksponerede sig særdeles for at føre sit Mandskab frem“. Endvidere udmærkede sig særlig denne Dag de 4 Kommandersergenter: *Ratzenburg*, der blev saaret, de to *Atterupper* og *Nielsen* samt af 1ste Kompagni frivillig Korporal *Homann*; af 2det Kompagni Sergent *Torp*, frivillig Korporal *Groth* og de menige Nr. 94 *Reerslev*, 44 *Bakkendrup*, 63 *Ramløse*, 190 *Asminderup*, 66 *Kjærbye*, 99 *Oppesundby*, 205 *Gjørløse*, 193 *Sørninge* og 123 *Ebberup*; af 4de Kompagni de menige Nr. 35 *Meelbye*, 97 *Tudse*, 158 *Knabstrup*, 166 *Kaltred* og 203 *Badstrup*. Fra Fægtningen den 5te Juni fremhæves særlig Bataillonens Chef, *Hindenburg*, Chefen for 2det Kompagni, Kaptajn *Lange*, samt Premierløjtnanterne *Schønning*, *Lund*, *Nielsen*, *Witzleben*, *Irgens*, *Silverstolpe*, *Leijonhufvud* samt *Mørner* (ogsaa svensk).

I Løbet af Juni gik vor Hær over til Nørrejylland, uden at det dog denne Sommer førte til større Sammenstød. En Tid lang stod Hæren i en stærk Forpoststilling bag Vejle Aa, men Fjenden forsøgte ikke at fortrænge os herfra. Den megen Forposttjeneste var anstrengende nok og tog stærkt paa Kræfterne og paa Humøret. En af de menige skriver i denne Tid hjem, at de fleste af dem nu i otte Uger ikke havde sovet i en Seng, og de tilbringer mange Nætter under aaben Himmel.

Heldigvis var Sundhedstilstanden god, bedre endog end det ofte var Tilfældet i Garnisonen.

Fra Stillingen bag Vejle Aa foretoges et Par Strejftog ind i det Slesvigske, og paa et af disse tog et Kompagni af 2den Bataillon 9 preussiske Kyrasserer med Heste og fuld Udrustning til Fange. „Det var et smukt Syn at se dem drage fangne forbi os“, skriver en af Kompagniets menige, „og de vare meget tilfredse med deres Skæbne, det kunde man se paa dem“.

Sidst i August sluttedes en Vaabenstilstand paa syv Maaneder. Alle Afdelinger blev indkvarterede rundt omkring i Landet, i de Egne, hvor Mandskabet hørte hjemme, og 2den Bataillon laa med eet Kompagni i Frederikssund og tre i Holbæk. Den største Del af Mandskabet blev permitteret for Vinteren. I September havde Kongen holdt Revu i Nærheden af Vejle over det nørrejske Armekorps, c. 20,000 Mand. 2den Bataillons Holdning og Revumarch var fortræffelig og vakte Kongens særlige Opmærksomhed og Behag. Hans Majestæt uddelte derefter egenhændig Dannebrogskorsene til de Soldater, som især havde udmærket sig under Felttoget, og 2den Bataillon fik flere end nogen anden Afdeling i Korpset, nemlig ikke mindre end 25 Kors til Underofficerer og menige. Kongens Ord til hver af de dekorerede var: „Paa Grund af deres udviste Mod og Tapperhed i denne Krig overrækker jeg Dem dette Hæderstegn til Bevis paa min Naade, og De bærer det fra i Dag af“. Af 2den Bataillons Officerer blev 7 dekorerede med Ridderkorset eller Hæderstegnet. I Løbet af Sommeren var der kommen en lille svensk Hær til Fyen for om nødvendigt at hjælpe os mod Tyskerne, og Folk herhjemme var jo ogsaa ellevilde af Glæde over vore svenske „Brødre“, som imidlertid forholdt sig rolige i de gode Kvarterer og forblev her i Landet, dels i Slesvig og dels paa Fyen, hele Sommeren 48 og i Tiden August 49—Juni 1850.

I Efteraaret 1848 var der indført den store Forandring, at alle Samfundsklasser skulde være underkastet Udskrivning til Hæren og ikke som hidtil alene Landbefolkningen, det vil sige Husmændene og de smaa Gaardmænd. Af de hidtil fritagne Klasser udskreves og indkaldtes straks 2000 Mand. *Hermed var den almindelige Værnepligt indført.* Men Tilladelsen til at stille for sig forblev i Kraft endnu en Del Aar.

I Februar 1849 opsagde vor Regering Vaabenstilstanden, da Oprørerne i Hertugdømmerne ikke syntes at ville underkaste sig, men tværtimod tyranniserede den dansksindede Befolkning. Men allerede før den Tid havde vor Regering maattet forøge den danske Besætning paa Als, da man nærede Frygt for, at Slesvigholstenerne skulde forsøge paa at gaa over Isen paa det smalle Alssund og overrumple vor lille Styrke. Derfor fik nogle Afdelinger, deriblandt 2den Bataillon, Ordre til at indkalde deres Mandskab igen. Det var altsaa ikke længe, at de permittedede Folk kunde glæde sig ved Freden i Hjemmet, og allerede ved Juletid stod Bataillonens igen paa Als med en Styrke af omtrent 500 menige, af hvilke de genindkaldte var mødt ved Bataillonens omkring den 15. December. Vore Folk var alligevel ikke forknytte; de længtes snarere efter at komme ordentlig i Lag med Oprørerne for endelig at faa en Afgørelse paa Tingen. I et Brev fra en af 4de Kompagnis Folk lige efter Ankomsten til Als skrives: „Dersom ikke vor Regering var saa forsigtig, og vist ogsaa lidt bange, saa kunde vi snart komme i Lag med Fjenden. Og hvad gør det, at de ere nogle flere end vi? Naar vi komme dem saa nær, at vi kunne se dem lige ind i Øjnene, saa tabe de straks Modet —. Naar vi atter komme i Lag med dem, saa vil der blive slaaet til for Alvor.“

Det var ved denne Tid, at Regeringen befalede, at 4 af Hærens Liniebatailloner skulde omdannes til „lette“ Batailloner og udrustes og uddannes som Jægerkorpssene. Blandt disse fire var *2den Bataillon*. Da det i Felttoget havde vist sig, hvor meget Jægerkorpssene stod over Liniebataillonerne i Retning af at kunne bruges i det stærkt gennemskaarne Terræn i Slesvig, vilde man nu have flere „lette“ Afdelinger uddannet. Bataillonens aflagde saa den røde Trøje og fik samme grønne Uniform som

Jægerne, ligesom Bevæbningen forbedredes, og Jægereksercits og Felttjeneste samt Skarpskydning indøvedes med Iver.

Felttoget 1849 aabnedes ved, at vor Hær rykkede ind i Nordslesvig i Begyndelsen af April for at angribe vore Fjender fra ifjor: Preussere, Mecklenborgere, Hannoveranere, Slesvigholstenere og mange flere. Men straks efter led vor Marine det sørgelige Nederlag i Eckernførde Fjord, hvilket gjorde vor Regering saa ængstelig, at den befalede, at Hæren skulde dele sig og gaa tilbage, nogle til Als, andre til Nørrejylland, og dette skønt vi allerede havde haft adskillige heldige Smaatræfninger. **2den Lette Bataillon** hørte i Aar til 6te Brigade, under Oberst, senere General, *de Meza*, og kom atter til Als, hvor den forblev til Slutningen af Juni. Den anden Del af Hæren sloges den 23de April ved Kolding, hvorefter atter en Del gik til Fredericia, en anden under *Olaf Rye* længere op i Jylland. Fjenden fulgte efter, saaledes at Preusserne forfulgte Ryes Korps, Insurgenterne gav sig til at belejre Fredericia, medens de andre Tyskere lagde sig i Sundeved, over for Als, for at holde os borte der fra.

Men nu fattede vor Overkommando den Plan, ganske stille at fylde Fredericia med Tropper, uden at Fjenden mærkede det, for saa med en overlegen Styrke at gøre Udfald mod Oprørerne, som omringede og belejrede Fæstningen. Ryes Korps fra Nørrejylland og 6te Brigade fra Als overførtes til Fredericia de første Dage af Juli og samledes med den Styrke, som udgjorde Fæstningens Besætning. Forinden havde man undt Tropperne fra Als nogle Dages god Hvile paa Fyen, hvor Befalingsmænd og menige for første Gang i en Tid af 11 Uger kom af Klæderne og i et ordentligt Natteleje. Vi fik saaledes samlet i Fredericia 4 Brigader, eller noget over 19,000 Mand mod Fjendens 14,000. 6te Brigade skulde danne Avantgarde for Udfaldsstyrken: „For den regnes for at være den tapreste af dem allesammen“, skriver en af Bataillonens menige.

Bataillonsbefalingen den 5te Juli, efter at Cheferne havde faaet deres Ordre i Gamborg Præstegaard, lød: „Bataillon marcherer til Baaringvig (Bugten mellem Middelfart og Bogense). Ved Leerbjerggaard indskibes Kl. 8 til *Fredericia*“. Kl. 10 Aften var hele Bataillon, der havde modtaget 2 Dages For-

plejning, bestaaende af Skinke, Beskøjter og Brændevin, indskibet paa en stor engelsk Damper, „Mercator“, hvor Bataillonschefen meddelte de enkelte Kompagnier, hvad der skulde udføres den Nat. Kl. 11¹/₂ lagde Damperen til ved Skibsbroen i Fredericias Citadel. Under hele Farten havde man hørt Skydningen ved Fæstningen, og en Kugle fra det fjendtlige Batteri ved Møllebugten var slaaet ned tæt ved Damperen, der tydelig kunde høres vidt omkring i den stille Nat. Netop som Damperen lagde til, sprang en stor Bombe lige i Nærheden, saa at det blev lyst som den klare Dag, og straks efter sprang en anden Bombe, der var gaaet lige over Bataillonens.

Før Udmarchen holdt de Meza en lille Tale til Folkene og paalagde dem bare at gaa paa med Bajonetten. Dette var noget, som de syntes om, da det var et Vaaben, som de havde Tillid til og Færdighed i at benytte. Klokkerne ringede om Natten til den 6te Juli rykkede saa 2den Lette Bataillon med en Styrke af henved 1100 geværbevæbnede i Geledet ud af Fæstningen gennem en Poterne (muret Gang) i Volden. „Gangen var højtidelig, gennem den snævre, med Brædder og Halm belagte Port, der kun oplystes af et Par Lygter, og gennem Graven ud paa Glaciet, hvor Kompagnikolonnerne formeredes og nærmere Ordre ventedes“, skriver Bataillonschefen, og Bataillonens stillede sig op med 1ste Lette Bataillon til højre og 2det Jægerkorps til venstre for sig. Det havde været barskt og stormfuldt Vejr flere Dage, men denne Nat var det stille Vejr, og Maanen kastede sit blege Skær hen over Marker og Enge, over hvilke den dybeste Tavshed endnu hvilede.

Nordvest for Fæstningen var der et stort Mellemrum mellem Fjendens Skanser. Her igennem skulde Brigaden trænge frem, for saa, naar den var kommen igennem, at tage de fjendtlige Værker i Ryggen, medens de andre Brigader tog dem forfra. Det gik imidlertid ikke ganske efter Beregningen, idet den venstre Fløj af den lange af tre Batailloner dannede Linie først stødte paa en fjendtlig Løbegrav og derefter paa selve Skanserne. Bataillonens fik hæftig Ild fra Løbegraven, i hvilken de fjendtlige Forposter stod, og led straks betydelige Tab; men ihukommende Generalens Ord standsede Bataillonens ikke et Øjeblik og kastede sig over Løbegravens Besætning med Bajonet

og Geværkolbe uden at skyde et Skud. Graven var snart ryddet, Fremrykningen fortsattes, saaledes som Bestemmelsen var, og man svingede saa til venstre for at tage de fjendtlige Skanser bagfra og virke imod de fjendtlige Reserver, der nu var bleven allarmede og søgte frem til Undsætning for Skansernes Besætning.

Kompagniet paa venstre Fløj under Kaptajn *C. F. Schøning* var efter at være kommet over Løbegraven ilet videre frem. Det havde været Vidne til, at Nabokompagniet tilhøjre, efter et betydeligt Mandefald og efter at dets Kaptajn var falden, havde trykket sig ved at fortsætte Fremrykningen, og dette havde naturligvis ikke den heldigste Indflydelse. Men da Kaptajn Schøning erklærede, at hvis Folkene ikke fulgte ham, gik han alene, saa var der ingen, der betænkte sig, og Kompagniet løb i Skyttekæde forbi den forreste fjendtlige Skanse, og naaede faa Ojeblikke efter en anden, der laa længer tilbage. Kaptajnen sprang ned i den foran værende Grav, fulgt af sin Fanebærer, *Jens Jensen Istebjærg*, og kravlede op ad den ydre Voldskraaning, fulgt af sine Folk. Skansen og dens Løbegrave var imidlertid besat med to fjendtlige Kompagnier, som ikke vilde overgive sig til en saa ringe Styrke. Under Fremrykningen var menig 143 *Bjærgby* af 1ste Kompagni stadig blandt de forreste, og ved en Lejlighed var han kommen helt foran de andre Skytter, saa at han alene stødte paa to Slesvigholstenere, der vilde tage ham fangen. Men han gjorde det i en Fart af med dem begge: han skød den ene ned og stak Bajonetten i Livet paa den anden, hvorefter han tog den førstes Gevær, da hans eget var bleven ødelagt i Kampen.

Imidlertid kom en Del af 2det Jægerkorps Kompagniet Schøning til Hjælp, og Kaptajnerne havde lige aftalt, hvorledes de vilde storme, da paa een Gang de Kompagnier af Bataillon, som var trængt længst ud mod Fjenden, blev angrebne af friske fjendtlige Tropper, halvanden Bataillon og et Batteri. Vore Kompagnier maatte vige tilbage igen efter et stort Mandefald, indtil de blev optagne af vore Reserver, som imidlertid var rykkede frem; men Fjenden fik Lejlighed til at kaste sig ind i Ryg og Flanke paa Kompagniet Schøning og Mandskabet af 2det Jægerkorps, som nu kom imellem dobbelt Ild. Der var

ikke andet for end at iværksætte et hastigt Tilbagetog, hvilket ogsaa lykkedes Kaptajn Schøning ganske godt, hvorefter han sluttede sig til den øvrige Del af Bataillon. „Der var ikke een Mand, som foretrak at dække sig i Graven fremfor at følge mig under den farlige Tilbagegang“, skriver han i sin Rapport. Da var Klokken omtrent fire; Bataillon havde været i Ilden 3 Timer, og der var endnu langt igen.

Men medens 2den Lette Bataillon og Jægerne saaledes beskæftigede Fjenden, havde vore Ingeniører haft Tid til at sløjfe og ødelægge de allerede tagne fjendtlige Værker. Bataillon blev hurtig ordnet, og to af dens Kompagnier under Føring af Bataillonschefen, Oberstløjtnant *Hindenburg*, rykkede atter frem imod Fjenden. Nu fik de Hævn over ham, slog ham paa Flugt og forfulgte ham indtil Landsbyerne Egum, Bredstrup og Stallerup. Disse Byer blev stormede, og en stor Mængde Fanger faldt i vore Hænder. En Trop paa ca. 30 Mand havde sluttet sig til et Jægerkompagni og havde deltaget i Erobringen af et fjendtligt Halvbatteri ved Byen Vejlbj.

Den anden Halvdel af Bataillon, under Kaptajn Schøning, havde imidlertid sluttet sig til *Schlepppegrells* Brigade og fulgte denne. Ved Landsbyerne Stoustrup og Eritsø, lige vest for Fæstningen, stod nemlig endnu en fjendtlig Brigade, som skulde fordrives, og hermed gav Schlepppegrell sig i Lag, idet han betroede Kompagnierne af 2den Bataillon og nogle andre Kompagnier at beskæftige Fjenden i Fronten, medens Brigaden tog ham i Flanken. Den fjendtlige Brigade veg, og Schlepppegrell fulgte efter med sin Brigade. To fjendtlige Kompagnier havde dog sat sig fast ved et af Oprørernes Batterier sydvest for Fæstningen; men Kaptajn Schøning angreb dem i Fronten med udmærket Raskhed, skønt hans Tropper havde været uafbrudt i Fægtning siden Kl. 1, og nu var den mellem 6 og 7. Hans Kommando kom i meget livlig Skydefægtning med det fjendtlige Fodfolk, paa samme Tid som det blev stærkt beskydt med Granater og Kardæsker fra det fjendtlige Batteri; men ved en rask Fremrykning forjoges de fjendtlige Skytter, og Batteriet og dets Kanoner blev erobrede. Hermed endte 2den Lette Bataillons Virksomhed for denne Dag.

Fjenden var bleven slaet paa alle Kanter, og hans Skanser

og Løbegrave var bleven jævne med Jorden, medens det erobrede Skyts m. m. var bragt ind i Fæstningen. Der var ikke andet for ham at gøre end at drage mod syd, hvorfra han var kommen, for at søge Hjælp hos sine Forbundsfæller. Hans Tab denne Dag beløb sig i alt til mellem 3 og 4000 Mand, mange Kanoner og andet Krigsmateriel.

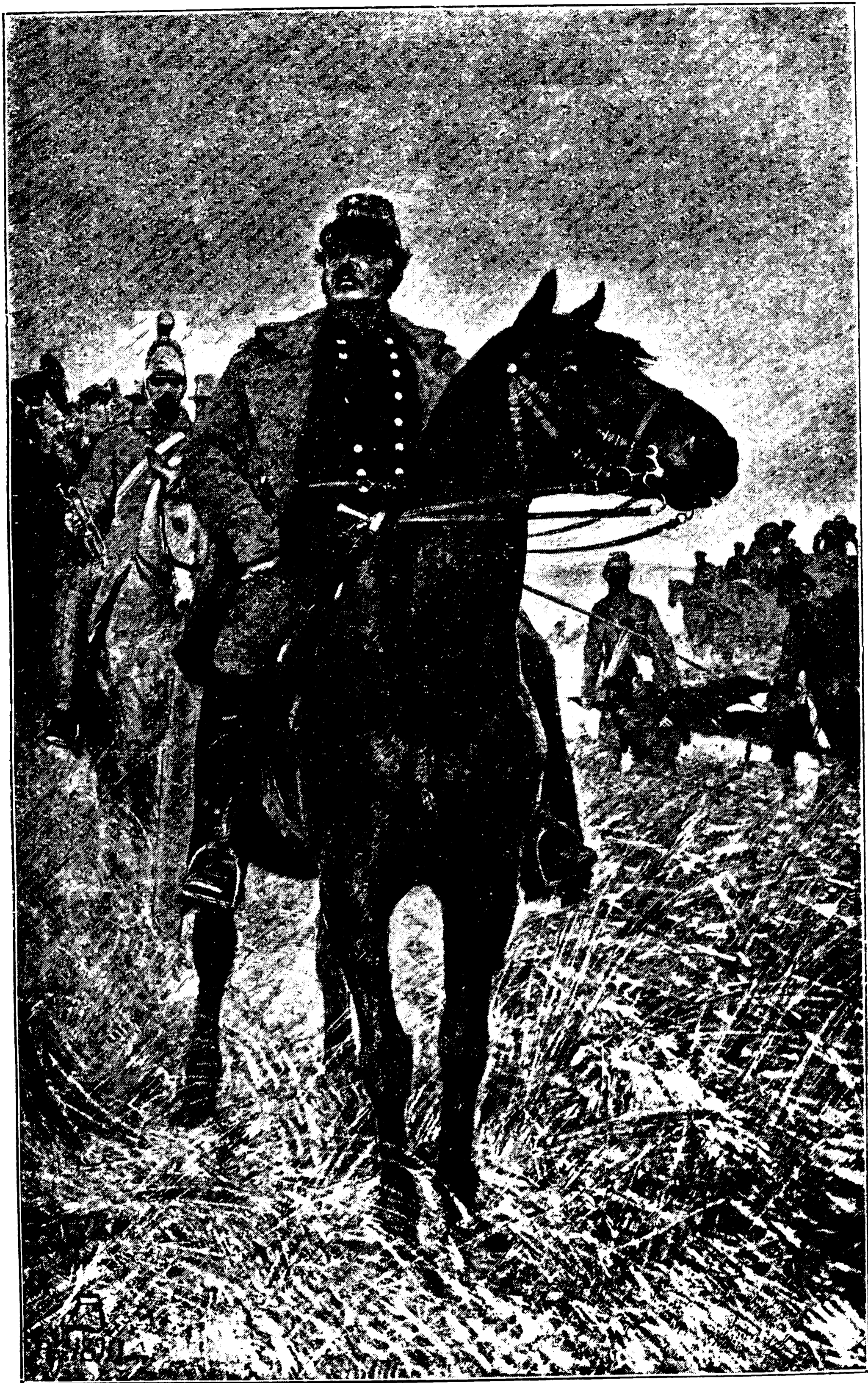
Men ogsaa vort Tab var stort, næsten 2000 Mand, og heraf faldt omtrent Halvparten alene paa 6te Brigade. 2den lette Bataillon mistede: *døde* 2 Officerer (Kaptajn *Fugl* og Sekondløjtnant *Buch*), 3 Underofficerer (frivillig) Vaabenmester *Lange* (*Gyldenlund*), Korporalerne *Skovshøjrup* og *Ramløse* og 36 menige; *saarede* 4 Officerer, 10 Underofficerer og 128 Underkorporaler og menige, ialt et Tab af 183 Mand. Desuden havde Sekondløjtnant *Kirchhoff* faaet et Strejfskud, men han vilde ikke forlade Kompagniet og vedblev i flere Dage at gøre Tjeneste. Kaptajn *Fugl* var bleven haardt saaret straks i Begyndelsen af Slaget og blev baaren bort fra Kamppladsen; men endnu paa Baaren blev han truffen af to Kugler og opgav straks Aanden, til hans Folks store Sorg. Skønt der efter Slaget var umaadelig Glæde og Jubel, glemtes Kampens Alvor ikke saa snart alligevel. Saaledes fortæller en menig: „Det var en haard Tur, vi havde den 6te; men Gud være lovet! det gik bedre, end det saa ud til. Ved det Lag Solen stod op, saa det næsten ud til, at vi skulde blive skudt alle sammen. Men vor Brigade var ogsaa den første, der kom imod dem, og vi maatte derfor tage imod den første Lussing“.

General *de Meza* ydede alle Førere, saaledes ogsaa 2den *Bataillons Chef*, megen Ros, men særlig fremhæver han den tapre Kaptajn *Schøning*, hvis „i sine Enkeltheder sjældne Deltagelse i Angrebet paa næsten alle Skanser vest og syd for Oversvømmelsen synes ophøjet over sædvanlig Ros.“ For Mandskabets Vedkommende omtaler Generalen dettes „uovertræffelige Mod, Udholdenhed og bestemte Villie at *sejre*“. *Bataillonschefen* betoner det Mod, den Fædrelandskærlighed og den Kamplyst, der har besjælet Officerer, Underofficerer og Mandskab fra første Øjeblik af, og som under hele Kampen vedligeholdte sig. „At Bataillon blev befalet i forreste Linie, og at den skulde give Fjenden det første Stød, blev af alle modtaget med Jubel og

med den faste Beslutning at ofre Liv og Blod for vor retfærdige Sag.“ . . . „Det viste sig flere Gange nødvendigt at tilbageholde Heltemodet hos mange, for at det ej skulde virke skadeligt paa det hele.“

1ste Kompagni fremhæver Premierløjtnant *Nielsen* (saaret), Sekondløjtnanterne *Bodenhoff* og *Juell*, de frivillige: Sergent *Sjøgren* og Underofficer *Boldt*, „som begge under ivrig Udførelse af deres Pligt blev saarede“, endvidere de menige Nr. 229 *Jens Nielsen*, en født Slesviger, som viste megen Udholdenhed under hele Fægtningen, samt den foran omtalte Nr. 143 *Bjærgby*. *2det Kompagni* nævner særlig Sekondløjtnanterne *Bindesbøll* og *Psilander* (svensk), Sergenterne *Petersen* og *Torp*, frivillig Korporal *Lund* (begge de sidste saarede), samt de menige Nr. 42 *Holst* og 205 *Gjørlose*. *3die Kompagni* roser særlig Sekondløjtnant *Zytphen* og Kommandersergent *Nielsen* for udvist Mod og Konduite samt god Føring af deres Delinger. Korporal *Frederikshøj*, Underkorporalerne *Klint* og *Bognæs*, de menige Nr. 157 *Svallerup*, 65 *Brandt*, 92 *Græsted* og 194 *Knardrup* har især udmærket sig ved Ufortrødenhed, Mod og Raskhed. *4de Kompagni*, *Schøning*, kan ikke finde Ord nok til at udtrykke sin Glæde over det raske Kompagni. „Korporalerne *Jensen* og *Meelby* samt menig Nr. 62 *Holt* maa jeg især nævne som ivrige i selv at virke samt i at opmuntre Soldaterne. Jeg maa ligeledes nævne Korporal *A. C. Hansen*, som udviste meget Mod men var saa uheldig at blive haardt saaret, da han vilde springe ned i Skansens Grav“. Sekondløjtnant *Gjedsted* fremhæves for sin fortrinlige Føring af sit Mandskab, og Ambulancesoldat *Hans Hansen Ørslev* blev straks forfremmet til Underkorporal for sit under Kampen udviste fortrinlige Forhold. Menig af *3die Kompagni* Nr. 65 *Brandt*, som er nævnt ovenfor, var en særlig rask Mand. Under Angrebet paa en af Skanserne laa han oppe paa Brystvænet, hvor han hurtigst muligt ladede og afskød sit eget Gevær og alle deres, som ikke kunde komme op, men maatte nøjes med at række de ladte Geværer op til ham. Ogsaa *Jørgen Hansen Enderup* af *4de Kompagni* blev fremhævet som en af de allerflinkeste og af Kammeraterne mest ansete Folk.

Paa Lazaretherne laa de danske saarede og Slesvigholsterne Side om Side i al Fredsommelighed og blev plejede og

General Bülow i Slaget ved Fredericia.
(Efter Prof. Jerndorffs Maleri.)

behandlede ganske paa samme Maade. Men medens vore i Almindelighed laa stille hen uden at klage sig, var der mange af de andre, som uophørlig jamrede sig og græd. Undertiden kunde der komme en Kurre paa Traaden mellem vore Soldater og de fremmede; en af vore saarede Sjællændere laa ved Siden af en Slesvigholstener, og de kom straks saa smaat op at skændes. „Du har besynderlig godt af det Nakkedrag, Du fik“, sagde Sjællænderen; „men du fik dog en ærlig dansk Kugle, jeg derimod en Kæltringkugle i mit Liv.“ Tyskeren svarede med en Forhaanelse af de Danske. „Maaske Du trænger til mere!“ sagde Sjællænderen og begyndte med Støvlen, der stod ved hans Leje, at bearbejde den anden saa eftertrykkelig, at denne maatte raabe om Hjælp.

Men ude paa Pladserne, paa Torve og Gader i Fæstningen møder os et helt andet Skue, som man ser af et Brev fra de Dage: „Jeg saa Vogne, fyldte med lystige og syngende Soldater af 2den Lette Bataillon. Man kendte straks Kulsvierne paa deres Overmod: „Af Vejen, I Tampe!“ raabte de til de andre Vogne, der kom dem i Møde; og de gjorde en farlig Kvalm med Fyenboerne. Nogle sad med erobrede Pikkelhuer paa, eller med Blomster i Huen, under de vajende Kompagnifaner. Andre skød deres Geværer af for at rense dem, marcherede kækt og stolt med krigersk Holdning fremad, og atter andre slæbte sig hen, uden Halsbind, med bare Ben, næsten ravende af Træthed.“

Faa Dage efter Slaget blev den største Del af Hæren forlagt til Fyen, hvor der blev gjort dygtig Stads af Soldaterne, og hvor de fik en ekstra god Forplejning. Tjeneste havde de ikke meget af, saa de havde kronede Dage her. „Her paa Fyen har vi det altid udmærket godt,“ skriver en af Bataillonens Folk. „Vor Tidsfordriv er mestendels at hjælpe Fyenboerne med at høste.“

Først i September opløstes vor Hær igen, da der paany var bleven sluttet Vaabenstilstand, hvorefter Afdelingerne marcherede til deres Garnisoner, altsaa 2den Bataillon til København, hvor den ankom den 9de, sammen med 1ste Bataillon. Overalt hvor disse Batailloner, de forreste af vore hjemvendende Landsoldater, kom frem paa deres Vej, blev de modtagne med umaadelig Jubel. Alle Samfundsklasser søgte at overbyde hinanden i

at bevidne vore tapre Soldater deres Taknemmelighed for, hvad der var udrettet. Hele Marchen var derfor en Slags Triumftog under fortsatte Beviser paa Folkets Tilfredshed.

I Holbæk modtoges Bataillonen ved Strandporten af festlige Tog med Faner og Musik, Æreport var rejst. Fra Havnen af fyredes uophørlig Kanonskud, og paa Marchen til Torvet genlød uafladelige Hurraraab. Gaderne var bestrøede med Blomster og Husene behængte med Blomsterflætninger, Flagdekorationer og Tæpper. Efter Aftropningen paa Torvet, hvor der var bleven holdt Tale til Bataillonen, tog Værterne deres Indkvartering med sig hjem, hvor det festlige Maaltid stod beredt. Om Aftenen var der Bal og anden Lystighed. I Kjøbenhavn gentog det samme sig men i endnu større Maalestok, og Tropperne var aldeles overlæssede med Kranse og Buketter. Bagefter var der stor Festspisning i Gothersgadens Eksercerhus, som Soldaterne hidtil ikke havde lært at kende fra en saa behagelig Side.

Vinteren 1849—50 laa Bataillonen i Kjøbenhavn. Det ældste Mandskab var bleven permitteret i September, saaledes at kun Aargangen 1849 og en Del af Aargangen 1848 holdtes inde — omtrent 200 Mand ialt; men ved Midten af Maj 1850 indkaldtes der igen, saa at Styrken bragtes op til henved 900 menige. I Juli Maaned 1850 sluttedes der Fred med Preussen, som forpligtede sig til ikke at hjælpe Oprørerne mere; men alligevel tillod dette Land en Mængde af sine Befalingsmænd at tage Tjeneste i Oprørshæren, og næsten alle højere Officerer i denne var Preussere. Insurgenterne havde benyttet Tiden til at forstærke deres Hær. De tænkte mindst af alt paa at underkaste sig, og der var derfor ikke andet for end at lade det komme an paa en ny Kamp, og til denne gik vore Soldater med Tillid og god Fortrøstning. De havde nu lært deres eget Værd at kende, og de vidste, at de kunde maale sig med en Fjende, der ikke var altfor overlegen i Tal.

Midt i Juli rykkede derfor vor Hær atter ind i Slesvig og naaede efter nogle Dages anstrengende Marcher Egnen om Flens-

borg. Her forblev den nogle Dage for at samle Kræfter til det afgørende Angreb paa Fjenden, om hvem man vidste, at han stod i en meget stærk Stilling mellem Slesvig By og Flensborg, omkring Landsbyen Isted. Det var en stærk Hede i de Dage, saa at de lange Marcher tog stærkt paa Folkene; men dog siger et Øjenvidne, at „det var beundringsværdigt at se den Udholdenhed, med hvilken Tropperne bar alle Besværlighederne. Sang og Munterhed varede uafbrudt fra Morgen til Aften, og efter den første Rastdag var der intet Spor tilbage af Mathed. Bataillonerne laa lejret mellem hverandre i venskabelig Lystighed, og alle længtes efter det Øjeblik, da de skulde føres mod Fjenden.“

Trods Dagsmarcher paa indtil 6 Mil i den afrikanske Hede klarede Bataillonens sig fortrinlig, og f. Eks. ved Marchen gennem Haderslev den 17. beundrede alle Bataillonens Holdning; „thi ihvorvel Mandskabet af Støv, Sved og langt Skæg saa ud som Røvere, saa gik Marchen dog munter og flink. Vor Bataillon har et godt Rygte, og haabe vi ogsaa at beholde det.“ Saaledes skriver Bataillonschefen.

Den 24de Juli marcherede Hæren, som i Aar var vokset til 39,000 Mand, tæt ind paa den fjendtlige Stilling i den Hensigt at forblive der rolig Natten over, for saa den næste Morgen tidlig at angribe. Hæren var delt i to Divisioner, og 6te Brigade, hvori 2den Bataillon var, hørte til 1ste Division. 2den Bataillon mødte til Kampen med en Styrke af 17 Officerer, 46 Underofficerer, 95 Underkorporaler, 12 Spillemænd og 851 menige i Geledet. Bataillonens fik ikke den Ro Dagen før Slaget, som havde været den tiltænkt; thi ved Udstillingen af Forposter kom nogle af vore Afdelinger i en meget hidsig Kamp med de fjendtlige Forposter, saa at næsten alle 1ste Divisions Batailloner maatte rykke ud. Fjenden havde til sidst sat sig fast i en Stilling ved *Helligbæk Kro*, og det var ikke lykkedes to Batailloner at drive ham bort herfra, før 2den Bataillon og 2det Jægerkorps kom til og erobrede de foran Kroen værende Hegn og derefter Kroen med dens Omgivelser, som var meget stærkt besat af Fjenden.

Dette gik dog ikke af uden følelige Tab paa vor Side, da vi maatte gaa frem over aldeles aabent Terræn under Fjendens stærke og vel rettede Ild. Ganske særlig udsat var Bataillonens

1ste Kompagni, under Kaptajn *Hveberg*, som maatte passere en stor Mose. Det var ogsaa det af alle vore Kompagnier, som fik de største Tab. Saa haardnakket kæmpedes der om Kroen, at begge Parter i et længere Tidsrum holdt sig i hver sin Del af Bygningerne, uden at nogen af dem vilde gaa bort; men det blev dog Slesvigholstenerne, der til sidst maatte bekvemme sig dertil. Der toges saa en Del Fanger og mange Geværer. Stabs-tambouren af 2den Bataillon, der hed *Orbe*, tog alene 8 Fjender til Fange, som havde lukket sig inde paa Retiraden.

Den fjendtlige Hær talte 34,000 Mand, der nu stod opstillede bagved og imellem en Række Søer, Skove og Moser, som var lette at forsvare; desuden var der paa flere Steder anlagt Forskansninger til Støtte under Kampen.

Slaget ved Isted, den 25de Juli, aabnedes ved Daggry med, at en Brigade angreb de fjendtlige Forposter, som stod i Bøgholt Skov og i Bøgmose. Fjenden blev i Begyndelsen fordreven overalt og kastet langt syd paa; men efterhaanden fik han Forstærkning, og nu efter deres Tur blev vore drevne tilbage igen. 2den Bataillon blev sendt frem til Bøgholt Skov for at standse de fjendtlige Batailloner, som havde erobret denne tilbage, og som nu ivrigt forfulgte vore tilbagegaaende Afdelinger. Saa snart som disse sidste saa Bataillonen rykke frem, trak de sig ud af Kampen og overlod til 2den Lette Bataillon alene at holde Fjenden Stangen. Bataillonschefen skriver i sin Rapport herom: „Dækket saa godt som muligt bag Mosetuer og Tørvestakke vedligeholdte Bataillonen nu en god Stund en heftig Ild mod den voldsomt fremtrængende Fjende, men erholdt tillige en stor Mængde døde og saarede. Blandt de sidste Premierløjtnant *Gjedsted*, der med Tapperhed først havde ført Mandskabet i Ilden, men som nu blev haardt saaret paa een Gang af tre Kugler“.

Det var forgæves, at hele Bataillonen blev udviklet til Kamp: Fjenden var altfor overlegen. Der maatte yderligere sendes to Batailloner frem, før det lykkedes at drive Fjenden tilbage, og 2den Bataillon kom i Reserve. Men 3die Kompagni, Kaptajn *Wittrock*, der ikke havde bemærket, at Bataillonen blev samlet, sluttede sig til de sidst fremsendte Batailloners Angreb

paa Bøgholt og deltog i Generobringen af denne Skov, i Angrebet paa Landsbyen Gammellund og Stormen paa Isted By.

Imidlertid havde vor 2den Division ogsaa begyndt Kampen, og medens en Del af den kæmpede ved Grydeskov og Isted, var en anden Del bleven overfalden af en fjendtlig Brigade i Øvre Stolk. Overfaldet blev vel tilbagevist, men Divisionsgeneralen, den tapre *Schlepppegrell*, fandt her Helledøden. Efter de blodige Fodfolkskampe fulgte nu en langvarig Kanonade mellem vort og Fjendens Skyts, og medens denne stod paa, samlede Bataillonerne friske Kræfter til den afgørende Storm, som saa fulgte paa. Under denne forblev Bataillonens hele Tiden i Reserve og kom ikke mere til at tage Del i Kampen den Dag.

Det havde været et Par haarde Dage for 2den Bataillon, og dersom den ikke havde bestaaet af saa fortrinligt Stof, som Tilfældet var, kunde navnlig een Situation være bleven skæbnesvanger for den. Det var den 25., ude i den store Mose, efter at Bataillonens var bleven alene overfor den overlegne og sejr- rigt fremtrængende Fjende. Ved 4. Kompagni var kort paa hinanden Premierløjtnant *Gjedsted* bleven haardt saaret, den anden Premierløjtnant ved Kompagniet havde forvredet Foden ved at springe mellem Tuerne i Mosen, Overkommandersergent *Atterup* var bleven saaret, og endelig blev Kaptajn *Schøning* truffen af en Spidskugle, saa at en af Folkene maatte lede ham bort.

Samtidig var Fjenden oppe i det høje Terræn vest for Mosen trængt frem i Flanken og næsten i Ryggen paa 3. Kompagni og havde posteret sig højst fordelagtigt der mellem nogle Bygninger og paa en Højde. Og for at gøre det hele komplet, blev der i 3die Kompagni raabt, at der oppe mellem disse Bygninger vistes en rød-hvid Fane, og at Kompagniet altsaa skød paa en Afdeling af vore egne Tropper, hvorfor Skydningen en kort Tid fuldstændig standsedes i Kompagniet. Fejltagelsen opklaredes dog snart, Ilden aabnedes paa ny, med Hurtighed fik 3die Kompagni Flanken bøjet tilbage, og ved 4de Kompagni humpede Kaptajn *Schøning* igen frem og overtog med kraftig Røst atter Ledelsen af Kompagniet. Derefter trak Bataillonens sig lidt efter lidt og under stadig Fægtning tilbage og samlede og ordnede sig derefter ved den nordlige Rand af Mosen.

Bataillonens Tab de to Dage var: *døde*: 1 Underofficer og 25 Underkorporaler og menige, *saarede*: 1 Officer, 11 Underofficerer og 140 Underkorporaler og menige — ialt et Tab af 178 Mand.

Blandt de mange, der særlig udmærkede sig disse to Dage, skal nævnes Kaptajn *Wittrock*, som saa fortrinligt havde ledet 3die Kompagnis Fægtning, skønt han allerede flere Dage i Forvejen havde marcheret Fødderne itu, saa at Blodet løb af dem. Trods gentagne Opfordringer til at melde sig syg havde han ledet Kompagniet til det sidste og givet det bedste Eksempel paa Energi, Mod og Selvfornægtelse. Sekondløjtnant *Juell* (Normand) havde den 24de med en ringe Haandfuld Folk med Hurtighed og Energi grebet ind i Kampen ved Helligbæk Kro og derved væsentlig bidraget til Erobringen af dette haardnakket omstridte Sted. Premierløjtnant *Gjedsted* havde begge Dage udvist særdeles Mod og Aandsnærværelse, bestandig været blandt de forreste i Blænkerkæden og selv under den hæftigste Kugleregner forstaaet at ordne og opmuntre sit Mandskab. Endvidere fremhævedes Premierløjtnant *Zytphen*, Kaptajn *Raasch*, Sekondløjtnanterne *Lund*, *Worm* og *Jacobsen*. Om alle Officererne udtalte Bataillonens, at de uden Undtagelse havde „udvist et saadant Forhold, at dette har været et herligt Eksempel for alle deres undergivne“.

Af Underofficererne fremhævedes særlig Korporal *Jensen* af 4de Kompagni, som baade i dette Slag og ved Fredericia havde lagt det mest uforfærdede Mod for Dagen. „Han er i Slaget altid forrest og virker ved sit Eksempel meget heldigt paa de menige.“ Desuden fremhæves Kommandersergent *Knudsen* af 4de Kompagni, Furer *Funch* ved 1ste Kompagni, Sergeant *Tjepperup* (saaret) og Vaabenmester *Bohse* ved 2det Kompagni, Korporalerne *Terløse* ved 1ste og *Andkjær* ved 4de Kompagni, Sergenterne *Windberg* (haardt saaret) ved 1ste, *Boolsen* ved 4de og *Henriksen* ved 3die Kompagni samt Korporal *Hornbeck* ved samme Kompagni. Alle havde de som Førere for større eller mindre Dele af Kompagnierne vist fortrinligt Mod, Snarraadighed og Dygtighed — de fleste af dem i næsten alle Kampe i de tre Krigsaar.

Blandt Underkorporaler og menige udmærkede sig særlig

Underkorporalerne *Thulstrup* af 1ste, *Harritshøj* af 2det og *Bognæs* af 3die Kompagni, de menige *Gjelstrup* af 1ste, *Syvendekøb* og *Blume* af 2det, *Jyderup* af 3die, *Brendekildehus*, *Svebølle*, *Farum* (dødelig saaret) og *Reinald* af 4de Kompagni.

Dette Slag var det blodigste, som havde staaet i de tre Aar; men Fjendens Tab var større end vort, og han blev slaet paa alle Punkter. Den slagne Hær trak sig igen ned i det Holstenske, paa den anden Side Dannevirke, hvor vor Hær lejrede sig og tilbragte hele Vinteren 1850 – 51, dels liggende i Barakker og dels tæt sammenstuvet i de nærmeste Landsbyer. Insurgent hæren stod lige over for og gjorde gentagne, men mislykkede Forsøg, ved Mysunde og Frederiksstad, paa atter at bryde ind i Slesvig.

2den Bataillon laa i Barakkerne ved Husby, vest for Slesvig. „Vi ligge i Halm, med Klæderne paa. Det er drøjt, navnlig for de fine Karle, som ikke ere vant til at døje ondt,“ skriver en Mand af Bataillon. „Tyskerne vilde nok gjerne angribe os, men det nytter dem ikke noget; de kunne ikke drive os fra Dannevirke, om de saa spekulerede nok saa meget derpaa.“ Her var Anledning og Tid nok til at gøre Erfaringer med Hensyn til de sydslesvigske Bønders Levemaade, men denne faldt aldeles ikke i vore Sjællænders Smag. Landet syntes dem bart og fattigt, og Folkene boede saa besynderligt. „Jeg har været ude at se paa Tyskernes Huse“, skriver en menig af Bataillon hjem. „Deres Køkken, Tærskelo, Heste- og Kostald og Svinehus er altsammen ud i Et; og saa er der ikke engang en Skorsten, som Røgen kan trække ud af. Det ser frygtelig ud altsammen“. — Efter at Oprørerne havde underkastet sig, vendte vore Batailloner i Januar og Februar tilbage til deres gamle Garnisoner, hvor der overalt foranstaltedes Fester til deres Ære.

Naar man kaster et Blik tilbage paa Hærens Bedrifter i disse tre Aar, er det straks iøjnefaldende, hvor fremragende en Rolle Fodfolket havde spillet i alle vore Kampe. Ved Bov, ved Slesvig, ved Fredericia, ved Isted: overalt er det Fodfolket, der

ved Opofrelser og under svære Tab fører Kampen til Ende. Det er derfor ogsaa fuldt ud retfærdigt, at man, da der skulde rejses et synligt Minde om den danske Hærs Bedrifter i hine Aar, uden Tøven bestemte sig for at fremstille den sejrsglædelige Landsoldat: en menig af Fodfolket fra 6te Juli, saaledes som vi kan se ham paa Monumentet i Fredericia; thi han er uden Modsigelse den rette Repræsentant for den danske Soldat.

2den Lette Bataillon, der i de tre Krigsaar havde et Tab af 462 døde og saarede, og som ved alle Lejligheder viste et fortræffeligt Forhold, kan staa som en lignende værdig Repræsentant for vore Afdelinger, som „Landsoldaten“, Infanteristen, er det for den menige Mand i Geledet.

1852 blev Bataillon forlagt fra Kjøbenhavn til Byen Husum i Vestslesvig, men her forblev den ikke ret længe. Derefter laa den indtil 1861 i Byen Eckernförde i Sydslesvig, hvorefter den igen fik Garnison i Kjøbenhavn. I 1855 ændredes Navnet 2den Lette Bataillon til den gamle Benævnelse *2den Linie Infanteri Bataillon*.

B. KRIGEN 1864.

2DET REGIMENT.

Den Fred, som Danmark i 1850 sluttede med Tyskland, kunde ikke blive af lang Varighed; flere Gange blussede Uroligheder op i Holsten, og i 1863 tegnede alt til Krig. Saa døde Frederik den Syvende den 15de November, og Fredsbrudet blev uundgaaeligt. I de nærmest paafølgende Maaneder sattes Hæren paa Krigsfod, og af hver Bataillon blev der dannet et Regiment paa 2 Batailloner, hver paa 4 Kompagnier; men til Trods for at Kompagniernes Antal saaledes blev fordoblet, var der dog kun det sædvanlige Antal faste Befalingsmænd, og dette var fra Begyndelsen utilstrækkeligt.

Overgangen fra 2den Bataillon til **2det Regiment** skete ved, at den tjenstgørende Styrke — hvoraf omtrent 200 menige — fra 1. Oktober formeredes i 6, fra 1. December i 8 Kompagnier. Regimentets 1ste Bataillon fik 1., 2., 5. og 6. Kompagni, 2den Bataillon 3., 4., 7. og 8. Komp. — Fra den 6. December vokser Styrken ved Indkaldelse af Frimændene til 1716 menige den 11. December. Efter nogle Afgivelser var Styrken den 19. December 39 Officerer o. l., 77 Underofficerer o. l., 9 Reservekorporaler (værnepligtige), 24 Spillemænd, 47 Underkorporaler og 1548 menige; men af Befalingsmændene blev der snart afgivet en Del til Indeksercering af Rekrutter i Kjøbenhavn. Den 20. December udnævntes en Mængde menige til Underkorporaler. Ved Midten af Februar tilgik der noget Forstærkningsmandskab og ved Midten af Marts et lille Rekrutthold, saa at Styrken af menige under Gevær ved Udgangen af Marts var 1231, hvortil kom 226 syge (saarede), 233 bortkommanderede — til Aarøes Korps, til Artilleriet, til Arbejdskommandoer osv. — samt en Del „savnede“ fra Fægtningerne.

Vor Hær samledes i December 1863 langs Dannevirkestillingen og langs den smalle Sliefjord. Længst ude mod øst stod

2det Regiment og 22de Regiment, som udgjorde 1ste Brigade — for at bevogte Overgangsstederne. I Løbet af Januar 1864 samledes lige over for vor Hær en preussisk og en østrigsk Armé paa henved 60,000 Mand, og mod disse havde vi kun 36,000. Medens alt forblev roligt ved 2det Regiments Stilling, søgte Preusserne den 2den Februar at trænge over Fjorden ved Mysunde, men de blev slagne tilbage med Tab. Samme Dag trængte imidlertid Østrigerne stærkt ind paa Dannevirkestillingen. Overgeneralen tog da den Beslutning at forlade Dannevirke for at frelse Hæren. Tilbageetoget udførtes saa Natten mellem den 5. og 6. Februar i det Øjemed at naa Dybbøl og Als, hvor der var bedre Udsigt til at modstaa Fjenden.

2det Regiment afmarcherede fra sin Opstilling den 5. om Aftenen mellem Klokken 8 og 10, og næste Dag Klokken 12 Middag, efter en usigelig besværlig March, rykkede det ind i Flensborg, hvor det hvilede lidt og dernæst marcherede videre mod nord. Om Aftenen samme Dag, efter 8—9 Mils March i 1 Døgn, gik Regimentet i Kantonnement i Hokkerup ved Chausseen til Sønderborg. Da 1. Division skulde overtage Forposttjenesten, medens den øvrige Del af Hæren gik til Dybbøl og Als, rykkede Regimentet den følgende Morgen, altsaa den 7., et Stykke frem mod Fjenden, der saas mod vest og sydvest i Fremmarch; men der skete intet Sammenstød den Dag. Den 8. indtoges en Forpoststilling over Stenderup—Satrup, hvor Befalingsmændene jo var godt kendte fra forrige Krig.

Det var et Held, at vore Modstandere ved Mysunde og ved Sankelmark havde faaet Respekt for den danske Soldat og ikke var alt for lystne efter straks igen at komme i Lag med ham; thi Forposttjenesten var ikke de allerførste Dage af den skrappeste Slags, og mangen en Feltvagtmand maatte i den lange Vinternat, naar han søgte at holde Folkene i Aande, gennemgaa de simpleste Ting af Felttjenesten med dem. De gamle Forstærkningsmænd havde jo glemt næsten al deres Lærdom fra Rekruttiden, og Tjenesten som Vedet og Patrouille havde tidligere ikke været indøvet meget. I den første Tid var Tjenesten ordnet saaledes, at tre Regimenter tilbragte 3 Døgn efter hverandre i Dybbølstillingen, og i den Tid var hvert Regiment et Døgn paa Forpost foran Skanserne, et Døgn i disse og et i

Reserve bagved. Derefter afmarcheredes til Kantonnementerne paa Als.

Det var den 10de Febr., netop da 2det Regiment skulde afløses, at Preusserne angreb vore Forposter første Gang. Ved Tørvemosegaard stod Kompagniet *Thorkelin*. Det blev ved Middagstid angrebet af 2 Kompagnier, en Eskadron og et Par Kanoner. Vedetterne blev hurtigt kastede tilbage paa Kompagniet, og Gaarden, hvorved det stod, blev bekastet med Granater og hele Kompagniet efterhaanden indviklet i Fægtningen. Under et kraftigt Modværge trak det sig saa langsomt tilbage mod Piketterne, hvorefter Fjenden ophørte med Fægtningen. Kompagniets Tab var ikke ubetydeligt. Kaptajnen blev saaret og 2 Underofficerer samt 18 menige dræbtes eller saaredes, medens 2 Underofficerer og 5 menige blev fangne („savnede“). Blandt de sidste var Overkommandersergent *Atterup*, som allerede i forrige Krig i høj Grad havde udmærket sig. Han fik en Kugle i Knæet og maatte efterlades. Af de øvrige „savnede“ antoges en Underofficer og 2 menige at være faldne eller haardt saarede. De andre Kompagnier mistede 2 Underofficerer og 19 menige som „savnede“, hvoraf ogsaa adskillige vidstes at være faldne eller saarede. Et Par fjendtlige Husarer toges til Fange.

Det var første Gang, Regimentet var i Ilden, og de, som ikke havde været med i forrige Krig, fik underlige Fornemmelser ved at høre Kuglerne pibe i Luften. Men det var jo kun en Overgang, som de snart blev fortrolige med.

Paa Grund af den strenge Tjeneste i det kolde Vejr blev den sædvanlige Naturalforplejningsportion forøget; der uddeltes i Morgentimerne varmt Øl, og en Tidlang udleveredes der dampkøgt Mad, da det var besværligt at faa Maden tilberedt ude i Stillingen. For øvrigt blev der stegt og brasat Flæsk i de Jordhytter, som efterhaanden blev gravede; der kogtes Kaffe i spandervis, der solgtes for den billige Pris af 1 eller 2 Skilling pr. Spølkum, men den var rigtignok ogsaa derefter. I øvrigt var Mandskabet nødt til at hjælpe sig selv til Føden, da det næsten ikke var muligt at faa nogen Marketender ud i Stillingen.

Den 20. Februar havde Regimentet en anden Forpostfægtning og mistede 2 døde, 3 saarede og 3 savnede menige

— af de sidste var 2 saarede. Atter den 14de Marts var Regimentet paa Forpost og maatte bestaa en Kamp med Preusserne, der dog omsider bleve drevne tilbage efter en længere Fægtning. Under denne gav Korporal *Ankjær* af 8de Kompagni et kønt Bevis paa Selvfornægtelse og Omtanke, der fortjener at mindes. Han fik begge Ben afrevne af en Granat og styrtede til Jorden; men da de nærmeste Soldater vilde løbe til og bringe ham bort, befalede han dem kort og bydende: „Gaa væk med jer! Det er ikke noget for jer at se paa, der er nok for jer at passe“. Han vilde ikke have, at de skulde blive nødløse ved at se en saadan lemlæstet Stakkel, som han nu var. Han døde nogle faa Dage efter.

Den 22de Marts ankom Hans Majestæt Kongen til Als og inspicerede samme Aften hele den ydre Skanserække og var omkring i Løbegravene, hvor han overalt takkede og roste Besætningerne for deres Mod og Udholdenhed. Da Hans Majestæt kom i Nærheden af Skanse II, sendte netop de fjendtlige Batterier nogle Granater ind over denne Del af Stillingen, og nogle slog ned nær ved Kongens Standplads.

Natten og Morgenen til den 28de Marts havde Regimentet, som stod i ganske samme Stilling, som den skulde komme til at indtage den 18de April, nemlig fra Skanse III til henimod Skanse VII, en ret alvorlig Kamp. Det var den Nat ret klart Maaneskin, og Klokken $3\frac{1}{4}$ skønnede nogle af Vedetterne, at stærke fjendtlige Fodfolkskolonner hurtig rykkede ud af Dybbøl By ind imod Stillingen. De skød øjeblikkelig, og et Øjeblik efter lynede Geværilden fra hele Skyttegravslinien, hvori Feltvagterne stod. De fjendtlige Kolonner spredte sig under Fremrykningen noget fra hinanden og gik under uophørlige Hurraraab paa med stor Voldsomhed, saa at paa vor Side mange troede, at Preusserne tilsigtede en Hovedstorm paa vore Stillinger.

Men vor tynde Feltvaglinie, der for 2det Regiments Vedkommende stod under Befaling af Premierløjtnant *Secher*, Kommandør for 5te Kompagni, havde Ordre til, til det yderste at forsvare sig for at give Regimentets Hovedstyrke i Løbegravene bag ved samt Skansebesætningerne Tid til at komme i Stilling, og denne Opgave løste Feltvagterne paa den fortræffeligste Maade, hvorefter de trak sig tilbage, hurtigt og i bedste Orden

for at forstærke Løbegravsbesætningen. Denne modtog nu Fjenden, som paa sine Steder, under Dækning af Natten, gennem Slugter og mellem Hegn og Bygninger var trængt ind paa kun et Par Hundrede Alens Afstand.

De fjendtlige Afdelinger kunde vel ikke ses tydelig, men da der fra dem stadig lød højroset Tale, Kommandoraab og andet Spektakel, kunde Ilden fra Løbegrave og Skanser dirigeres nogenlunde. Alle Beretninger fremhæver enstemmig Mandskabets Kækhed og Uforsagthed samt den Orden og Hurtighed, hvormed de anviste Stillinger besattes. 4de Kompagni under Premierløjtnant *Tranberg* havde Halvdelen af Styrken paa Arbejde ved Skanse VI, og Arbejdsmandskabet havde sat Geværerne sammen og aflagt Tornystrene; men inden 10 Minutter var gaaet efter de første Allarmskud, var Kompagniet samlet, Tornystrene tagne paa, Geværerne fattede og hele Kompagniet formet i sin Stilling i Løbegraven.

Efter en langvarig Skydefægtning trak Fjenden sig efterhaanden bort igen, idet han dog efterlod stærke Skyttesværme bag Hegn og Jordvolde. Klokkeren 7¹/₂ beordrede Regimentet, at Feltvagterne skulde indtage deres tidligere Stilling, og Premierløjtnant *Secher* førte sit Kompagni frem med udmærket Mod og Raskhed trods den stærke Beskydning. Herved faldt *Secher* og med ham ikke faa andre af Kompagniet, medens den modige og flinke Sekondløjtnant *Dickmeiss* var falden allerede ved det første Angreb om Morgenens; men den eneste tilbageværende Officer ved Kompagniet, Sekondløjtnant *Holst*, greb med største Resoluthed og Mod Kommandoen og førte Kompagniet frem til Skyttegravene og ledede Kompagniets Fægtning her fra.

Regimentets Tab denne Dag var 2 Officerer, 1 Underofficer og 13 menige døde, 2 Underofficerer og 49 menige saarede og savnede; men blandt de savnede var adskillige døde eller saarede. Preussernes Tab var efter deres eget Opgivende 200 Mand. Regimentschefen, den dygtige og djærve Oberstløjtnant *Dreyer* udtaler, at „Regimentet har al Anledning til at fremhæve det Mod og den Kamplyst, hvormed alle, saavel Officerer som Underofficerer og Mandskab, har bidraget deres til Forsvaret af Stillingen, men skal især fremhæve Premierløjtnant *Secher*, der

med ualmindelig Intelligens og Dygtighed som Kompagnikommandør forenede sjældent Mod, hvorved hans Tab for Regimentet vil være meget føleligt. I Sekondløjtnant Dickmeiss har Regimentet mistet en dygtig og modig ung Officer. Officersaspirant *Rosen*, der første Gang var i Ilden, viste meget Mod og Raskhed i Forposternes Fægtning og bidrog til at føre Mandskabet frem, da Kompagnikommandøren, Premierløjtnant Secher var falden. Den fungerende Kommandersergent, Furer *Olsen* af 5te Kompagni, viste Mod og Konduite ved Forposternes Genbesættelse om Morgenens. Ligeledes fremhævedes som særdeles modige den faldne menige Nr. 414 *Hans Hansen (Svallerup)* samt de menige Nr. 111 *Jens Hansen (Karlebo)*, 340 *Jens Peder Thuesen* — alle af 5te Kompagni, samt den dødelig saarede Korporal Nr. 28 *Rasmus Jensen* og Underkorporal 445 *Svendsen* af 7de Kompagni. Sekondløjtnant Holst fremhævedes for den Uforfærdethed, hvormed han efter Premierløjtnant Sechers Fald overtog Kommandoen over Forposterne og førte disse frem.

Preusserne begyndte nu ogsaa med deres svære Skyts at bombardere vor Stilling. Navnlig gjorde deres Batterier paa Halvøen Broager, syd for Dybbølstillingen, vore Skanser og Løbegrave paa venstre Fløj, hvor 2det Regiment sædvanlig havde sin Plads, megen Skade. Det preussiske Artilleri var i enhver Henseende vort meget overlegent, da vore Skanser mest var bestykkede med glatløbet Skyts af ældre Konstruktion, hvis Kugler som oftest ikke engang kunde naa ud til de fjendtlige Batterier. Preussernes Skyts var derimod af nyeste Sort og udmærket i enhver Retning. De kunde derfor ganske i Ro og Mag bygge det ene Batteri ved Siden af det andet og paa store Afstande beskyde vore Skanser, Blokhuse og Løbegrave, hvor vore Piketter og Hovedposter stod. Deres Granater gik lige lukt igennem vore Jordvolde og Bjælkevægge og slog ned midt iblandt vore Folk. Opholdet i de lukkede Rum blev derved utaalelig, og Skansernes Besætning opholdt sig derfor om Dagen, da Fjendens Beskydning var stærkest, i Terrænet bag ved Skanserne. Her gravede de sig saa i den frosne Jord den ene Hule ved Siden af den anden, og i disse krøb de sammen i større og mindre Hobe. Næsten hver Nat maatte Fodfolket arbejde i Skanser og Løbegrave for at udbedre den Skade, som de fjendt-

lige Granater havde forvoldt om Dagen, og disse Arbejder fortsattes lige til Stormen den 18de April. Folkene arbejdede ufortrødent og med det største Mod, skønt Granaterne hele Natten igennem forstyrrede dem i Arbejdet.

I Tiden indtil den 18de April vedblev Fjenden uophørlig at grave sig nærmere og nærmere ind paa Skanserne især paa venstre Fløj. De fjendtlige Batterier tiltog i Antal med hver Dag, og Beskydningen blev mere og mere voldsom. Afdelingernes Afløsning maatte derfor ske, naar Mørket kom, og den fjendtlige Ild aftog i Styrke. Vore Forposter havde jo oprindeligt staaet foran Skanserækken for bedre at passe paa Fjenden, men efterhaanden som Preusserne gravede sig fremad, blev Forposterne drevne tilbage, saa at det preussiske Infanteri nu havde taget vore Skyttegrave i Besiddelse og udvidet dem i Breden og Dybden. Her laa de saa, Mand ved Mand, kun 2—600 Alen fra vore Løbegrave og Skanser, parat til, saa snart et Hoved viste sig, at holde en livlig Skiveskydning efter det. I vore Skanser efterlodes om Dagen kun enkelte Skildvagter, som hyppig afløstes. De skulde holde Udkig med, hvad Fjenden tog sig for. Resten af Besætningen laa bag ved Skanserne eller i Løbegravene. Al Skydning var efterhaanden ophørt paa vor Side, og der løsnedes hverken Kanon- eller Geværskud mere; faldt et Skud fra en Skanse eller en Løbegrav, blev Stedet formelig overdænget med Geværkugler og Granater fra alle Sider. At dette Forhold virkede nedtrykkende, baade paa Officererne og Mandskabet, kan enhver sige sig selv.

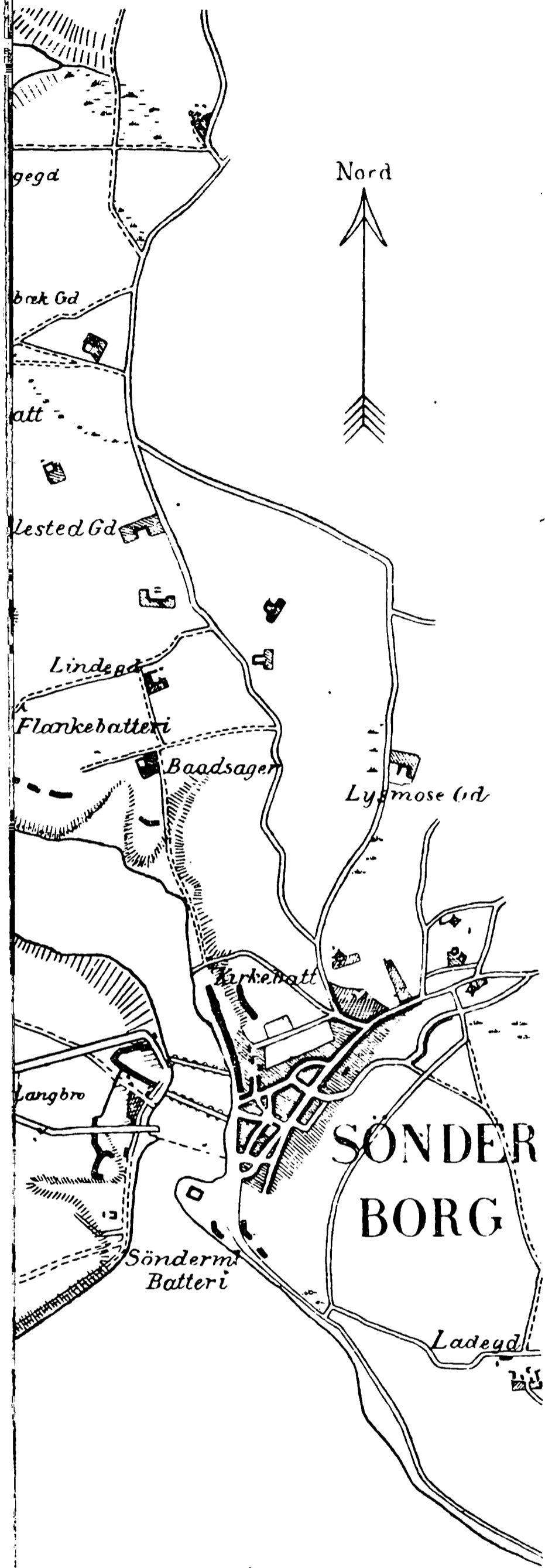
De tjenstgørende Officerer og ældre Underofficerer ved *2det Regiment* umiddelbart før 18de April 1864 var:

Oberstløjtnant *Dreyer*, Regimentskommandør,

Premierløjtnant *Rønnow*, Adjutant.

Grensteen (konst.) Intendant; *Schade* (konst.) Overlæge;

Larsen (konst.) Underlæge.

4 5 6000 Alen

ning	Danske	Danske
Forskansninger	Barakker	

lige Granater havde forvoldt om Dagen, og disse Arbejder fortsattes lige til Stormen den 18de April. Folkene arbejdede ufortrødent og med det største Mod, skønt Granaterne hele Natten igennem forstyrrede dem i Arbejdet.

I Tiden indtil den 18de April vedblev Fjenden uophørlig at grave sig nærmere og nærmere ind paa Skanserne især paa venstre Fløj. De fjendtlige Batterier tiltog i Antal med hver Dag, og Beskydningen blev mere og mere voldsom. Afdelingernes Afløsning maatte derfor ske, naar Mørket kom, og den fjendtlige Ild aftog i Styrke. Vore Forposter havde jo oprindeligt staaet foran Skanserækken for bedre at passe paa Fjenden, men efterhaanden som Preusserne gravede sig fremad, blev Forposterne drevne tilbage, saa at det preussiske Infanteri nu havde taget vore Skyttegrave i Besiddelse og udvidet dem i Breden og Dybden. Her laa de saa, Mand ved Mand, kun 2—600 Alen fra vore Løbegrave og Skanser, parat til, saa snart et Hoved viste sig, at holde en livlig Skiveskydning efter det. I vore Skanser efterlodes om Dagen kun enkelte Skildvagter, som hyppig afløstes. De skulde holde Udkig med, hvad Fjenden tog sig for. Resten af Besætningen laa bag ved Skanserne eller i Løbegravene. Al Skydning var efterhaanden ophørt paa vor Side, og der løsnedes hverken Kanon- eller Geværskud mere; faldt et Skud fra en Skanse eller en Løbegrav, blev Stedet formelig overdænget med Geværkugler og Granater fra alle Sider. At dette Forhold virkede nedtrykkende, baade paa Officererne og Mandskabet, kan enhver sige sig selv.

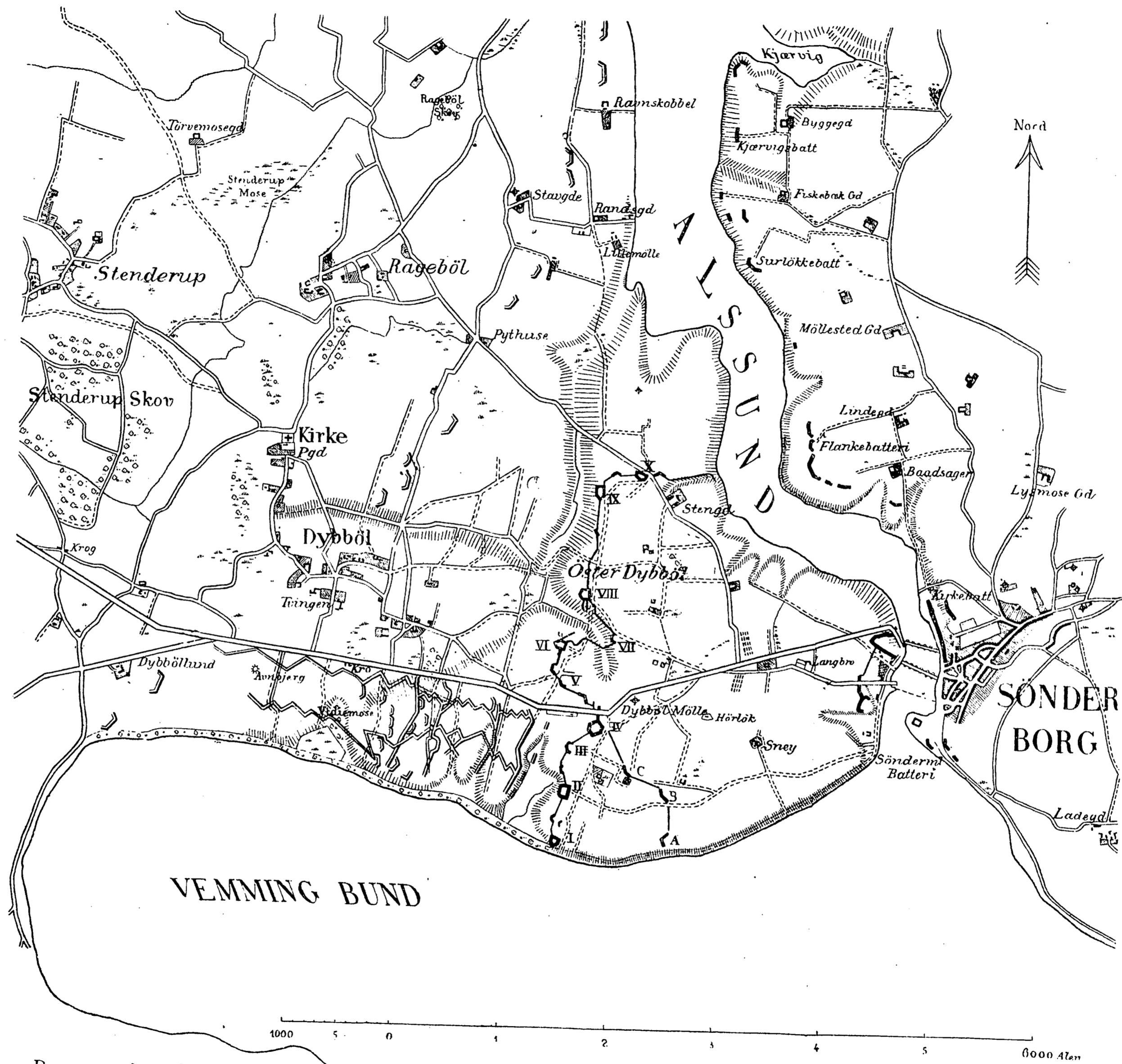

De tjenstgørende Officerer og ældre Underofficerer ved *2det Regiment* umiddelbart før 18de April 1864 var:

Oberstløjtnant *Dreyer*, Regimentskommandør,
Premierløjtnant *Rønnow*, Adjutant.

Grensteen (konst.) Intendant; *Schade* (konst.) Overlæge;
Larsen (konst.) Underlæge.

DYBBØLSTILLINGEN 1864.

Broager Land

Tyske Batterier

	Tyske Forskansninger		Danske Forskansninger		Danske Barakker
--	----------------------	--	-----------------------	--	-----------------

1. Bataillon.

Kaptajn *Arnholz*, (midlert.)
Kommandør,
Sekondl. (Reserveoff.) *Casse*,
Adjutant.

2. Bataillon.

Kaptajn *Lundbye*, (midlert.)
Kommandør,
Sekondl. (Resoff.) *Hindenburg*,
Adjutant.

1. Kompagni.

Prmltn. *Hiort, N. H.*,
Sekondl. (Resoff.) *Malling*,
Kommandersergt. *Lommer*,
Sergent *Petersen*.

3. Kompagni.

Prmltn. *Giørup*,
Sekondl. (svensk) *Åkerhjelm*,
Kommandersergt. *Nyegaard*,
Sergent *Petersen*.

2. Kompagni.

Sekondl. *Thestrup*,
Sekondl. (svensk) *Holmertz*,
(fung.) Kommandersergent
Hasselmann,
(fung.) Furer *Andersen*,
Sergent *Lundgren*.

4. Kompagni.

Prmltn. (Resoff.) *Tranberg*,
Kommandersergt. *Knudsen*,
Kommandersergt. *Sørensen*,
Vaabenmester *Boysen*.

5. Kompagni.

Sekondl. *Holst*,
(fung.) Kommandersergt. *Olsen*,
(fung.) Furer *Thomsen*,
Sergent *Kleis*.

7. Kompagni.

Prmltn. *Larsen*,
Furer *Larsen*.

6. Kompagni.

Prmltn. *Gandil*,
Sekondl. (finsk) *Sanmark*,
(fung.) Kommandersergent

8. Kompagni.

Sekondl. (Reserveoff.) *Reiter*,
Sekondl. (Reserveoff.) *Toxverdt*,
Sergent *Horsmann*,
Hansen. Vaabenmester *Heller*.

Det skal bemærkes, at Fordelingen af Underofficererne kun med Vanskelighed lader sig fastslaa.

Den 17de April var Regimentets Styrke under Gevær 15 Officerer, 59 Underofficerer, 18 Spillemænd og 1277 Underkorporaler og menige. Syge var omtrent 400 Mand af alle Klasser, bortkommanderede 217, savnede 57. Af døde og saarede havde Regimentet hidtil mistet henholdsvis 38 og 73 ved Fjendens Vaaben.

Om Aftenen nævnte Dag marcherede Regimentet fra Als over i Stillingen for at besætte Skanserne IV—VI og de til disse stødende Løbegrave. Natten gik saaledes, som Regimentet nu havde tilbragt saa mangen en Nat der ude i Løbegravene. Saaledes er jo den danske Soldats Natur, at naar han faar Tid tit at sunde sig lidt, kan han taale mange og stærke Stød uden at gaa fra Koncepterne. Efterhaanden havde man vænnet sig til dette Liv og betragtede alle Prøvelserne herude med temmelig Ligegyldighed, som noget, der nu engang ikke kunde være anderledes. I Huller og Løbegrave gik ogsaa Tiden langt bedre, end man skulde tro. Folkene muntrede sig paa mange Maader med at fortælle Historier, spise og drikke; og til anden Afveksling var der denne sidste Nat som sædvanlig skiftevis mellem Delingerne Arbejde i Skanserne og i Løbegravene.

Der var bleven skudt jævnt paa Stillingen hele Natten igennem; men fra Kl. 4 om Morgenen den 18de begyndte den voldsomste Kanonade fra alle Fjendens Batterier, og Skydningen tiltog i Styrke indtil Kl. 10 om Formiddagen. I disse 6 Timer kastedes af 102 Kanoner, mest af svært Kaliber, omtrent otte Tusind Granater ind i vore forfaldne Stillinger. Dette vil sige, at der i hvert Minut faldt nogle og tyve Granater. Derfor var Larmen henved Kl. 10 saa voldsom, at det ligefrem forekom Folkene, som om Granaterne af og til tønnede sammen over Hovederne paa dem og knustes mod hinanden. Der lød en næsten uophørlig Bragen, Susen og Piben.

Regimentskommandøren, den ene Bataillonskommandør og Adjutanten sad om Morgenen i et af de mange Huller bag Skanserne, da pludselig en svær Granat slog ned imellem dem og begravede dem halvt med Jord, idet den sprang. De fik alle tre lettere Saar eller Slag, men Oberstløjtnanten og Adjutanten deltog alligevel i Kampen.

Det kunde naturligvis ikke undgaas, at Regimentet fik en

Del Folk ukampdygtige — og dog færre end man kunde have antaget efter den voldsomme Beskydning. Alligevel var Stemmningen ved Regimentet „fortrinlig god, og intetsomhelst Mismod fandtes hos Mandskabet, da vi rykkede i Stilling“, beretter Regimentschefen, „og om Aftenen, da jeg inspicerede Stillingen, var alle ved godt Mod.“

For Ambulancebærerne var der jævnlig Arbejde med at bringe de saarede bort. Disse Folk toges blandt de længste af Mandskabet, men til Pionerer toges derimod de mindste ved Kompagniet. Mod Slutningen af Natten erklærede en Ambulancebærer med grædende Taarer, at nu kunde han ikke mere; han havde ogsaa for nylig været syg. Dette hørte en af de smaa Pionerer, der lige var bleven færdig med sit Arbejde; han kastede straks Hakken og tilbød sig som Afløsning, hvilket blev modtaget. Saaledes kom den store og den lille til at bære sammen, og de viste et saa smukt og modigt Forhold, at den ene, det var den store, *Lychov* hed han, senere fik Dannebrogskorset. Vi beklager meget, at vi ikke kender Navnet paa den anden.

Preusserne havde imidlertid paa det omhyggeligste forberedt alt til Stormen. I deres Løbegrave, kun 2—600 Alen fra vore Skanser, havde fra om Aftenen omtrent 11000 Mand ligget parat til paa givet Signal at styrte frem mod den Del af vor Linie, hvor 2det og 22de Regiment laa. Disse talte knap 2400 Mand. Desuden stod i Reserve for de preussiske Stormkolonner en Styrke paa 26000 Mand. De var belavede paa et modigt Forsvar fra vor Side, og Mandskabet i Stormkolonnerne havde Dagen i Forvejen modtaget Alterens Sakramente, for ogsaa her ved at ruste sig til den forestaaende Kamp. En enkelt Gang om Natten havde vore Skildvagter meldt, at Besætningen i Fjendens Løbegrave var noget højroestet; men ellers havde den store Mængde Mennesker holdt sig saa stille som Mus den lange Tid.

Omtrent Kl. 10 ophørte som ved et Trylleslag den fjendtlige Beskydning, og Dødsstilhed indtraadte et Øjeblik. Dette var saa paafaldende, at vistnok alle følte, at nu var det afgørende Øjeblik kommet. Og saaledes var det ogsaa i Virkeligheden; thi paa een Gang genlød over hele Linien vore Skild-

vagters Raab: „Til Gevær!“ Spillemandene blæste Allarm, og Skydningen tog atter fat, *Stormen var begyndt.*

Paa faa Minutter var Fjenden helt inde ved Skanserne. Flere Steder kom Preusserne endogsaa hurtigere ind i Skanserne, end vore egne Besætninger, der jo om Dagen laa noget bag ved. Saaledes gik det med Skanse Nr. V: Besætningen her og ved de andre Skanser skyndte sig vel i hurtigste Løb og med Officererne foran at naa ind, men da var Skansen allerede tagen og Fjenden i Færd med at storme løs paa vore ud fra Skansen. Næsten lige saa hurtig faldt Nr. VI. Fra tre Sider paa een Gang stormede Preusserne over Brystværnet. De forreste af vore naaede lige at komme ind i Skansen, men blev straks overvældede. De bageste satte sig saa fast bag et Gærde, hvor de forblev i nogen Tid og beskød Fjenden i Nr. V og VI og søgte at forhindre ham fra at trænge videre frem. Skanse Nr. IV laa noget længer tilbage, og derfor fik dens Besætning, c. 70 Mand, Tid til at komme derind og fordele sig. Den aabnede en hæftig Ild paa Fjenden, som i Forvejen var bleven modtaget med en ødelæggende Ild fra Løbegravene. De to preussiske Kompagnier, som først skulde angribe Nr. IV mistede straks deres Chefer og mange Folk, hvorfor disse og flere af de efterfølgende Kompagnier i Stedet for vendte sig mod Skanse Nr. III, der var besat af 22de Regiment. Denne blev nu voldsomt angreben fra tre Sider og faldt snart i Fjendens Hænder.

Løbegraven herfra og op til Nr. IV var besat af vort 4de Kompagni under Premierløjtnant *Tranberg*. Da nu Nr. III var falden, stormede Fjenden straks fra Skansen ud i Løbegraven, medens andre beskød Kompagniet i Ryggen. Løjtnanten, der var eneste Officer ved Kompagniet, blev straks haardt saaret og maatte afgive Kommandoen til en Sergent. Kompagniet forsvarede sig nogen Tid bag et Hegn tæt ved, men blev saa drevet længer tilbage og deltog til sidst i 8de Brigades Angreb paa de da langt fremad trængende Preussere. Under dette Angreb faldt General *du Plat* i Nærheden af, hvor Resterne af Kompagniet var. Folkene forsøgte under den voldsomme Kugleregning at bære deres Generals Lig med sig, men maatte opgive det.

Skanse Nr. IV var imidlertid bleven angreben af to Stormkolonner, der talte næsten 2000 Mand. Forsvaret lededes af den

ene af Regimentets Bataillonskommandører, Kaptajn Lundbye, med Mod og Dygtighed, udmærket understøttet af Mandskabet, som til det yderste gjorde deres Pligt. Det var ikke lykkedes at sprænge Træbroen til Skansen, og over den og fra den søndre Side myldrede Preusserne over de sønderskudte Palissader ind paa Brystværnet. Her udmærkede sig særlig Officers-Aspirant Grev Ahlefeldt-Laurvigen, der styrtede frem med fældet Bajonet og stødte en Preusser ned, men blev et Øjeblik efter selv haardt saaret. Ligeledes udmærkede sig Underkorporalerne *Haste* og *Mortensen*, der begge faldt, og *Frederiksen*; af de menige især 113 *Schmidt* og 56 *Hansen*. Endnu efterat Fjenden var trængt ind i Værket, fortsattes Kampen en kort Tid mod den knusende Overmagt, indtil Besætningen blev overmandet. Lige mod Slutningen faldt den tapre Kaptajn *Lundbye*, der selv havde kæmpet ved Brystværnet blandt Soldaterne, med en Kugle gennem Brystet; men alene Erobringen af denne Skanse og de tilstødende Løbegrave havde efter Fjendens egne Opgivelser kostet ham 11 Officerer og 158 Mand døde og saarede.

Det var 2 Delinger af 3die Kompagni, *Giørup*, der havde forsvaret Skanse IV. De to andre Delinger af Kompagniet var bleven angrebne i begge Flanker og havde maattet gaa tilbage; men ved Dybbøl Mølle sluttede de sig under Kommandersergent *Nyegaard* og Korporal *Danielsen* til 9. Regiment og deltog i dettes Angreb paa den fremtrængende Fjende. Herved saaredes begge disse Delingsførere, og Halvdelen af deres Folk blev dræbt eller saaret.

Besætningen i Løbegravene fra IV—V, c. 1½ Kompagni, blev nu beskudt baade forfra og fra begge Sider. Til sidst maatte den trække sig tilbage mod øst og forsøgte at slaa sig igennem til Brohovedet, men Preusserne havde allerede stærke Afdelinger fremme i Terrænet ved Dybbøl Mølle og Barakkelejren øst for Skanserne, og hermed var næsten al Retræte afskaaren for dem. Hvor som helst de søgte at slaa sig igennem, blev de modtagne af de langt overlegne Fjender, som sendte dem en sand Kugleregn fra deres Bagladegeværer, og da enhver Udvej var spærret for dem, maatte de omsider overgive sig.

Der var dog noget Mandskab af disse to Kompagnier, som det lykkedes at komme igennem, og heriblandt en Reservekor-

poral *Keyser*, som tidligere havde vist sig som en flink og snar-raadig Mand. Han var om Natten i Løbegravene bleven truffen af en Geværkugle og faldt om, men da det ved nøjere Undersøgelse viste sig, at Kuglen kun havde slaaet en Knap i hans Kappe flad, og endnu sad i Tøjet, sprang han atter op og dansede glad omkring, men det trufne Sted svulmede dog stærkt op, og han maatte siden paa Hospitalet. Under Stormen søgte den samme Korporal og en anden, med Resten af Delingen, at komme tilbage igennem Barakkejren; men denne var forlængst besat af Fjenden. Medens de skyndte sig af Sted, saa hurtigt Benene kunde bære dem, affyredes pludselig en Snes Skud paa kort Hold, og en preussisk Underofficer traadte frem fra een af Barakkerne og raabte: „Pardon, Kamerad!“ til Tegn paa at de skulde overgive sig; men Korporal *Keyser* raabte: „Jeg vil blæse jer et Stykke, I Røvere! I har jo ingen Skud i Geværerne!“ og satte igen afsted i Løb og var et godt Stykke borte, inden Preusserne havde faaet ladet igen. Kun en af vore fik en Kugle i Tornysteren, og de undslap alle.

Den øvrige Del af Regimentet stod ved Skanse V, mellem denne og Skanse VI. Regimentskommandøren samlede omtrent 3 Delinger, under Kommandersergent *Lommer*, Sergent *Horsmann* og Korporal *Sievert* — Officerer var der ingen af mere — og gav dem Ordre til at generobre Skanse V, hvorfra Preusserne myldrede frem i Mængde for at afskære vore Tilbagetoget. Den lille Skare gik med sand Dødsforagt, under Hurraraab og med fældet Bajonet løs paa Fjenden, der blev kastet tilbage til Skansen igen; men Skansen selv kunde de ikke tage, og efter nogen Skydning maatte de gaa tilbage mod øst. Kampen om Skanse V kostede Fjenden 3 Officerer og 138 Mand døde og saarede.

I Løbegraven mellem V og VI stod 6. Kompagni under Premierløjtnant *Gandil*. Da Skanserne blev tagne, blev Kompagniet beskydt voldsomt fra begge Sider paa kun en halv Snes Skridts Afstand og forfra, hvor Preusserne søgte at storme Løbegraven. En fjendtlig Fanebærer sprang op paa den lille Jordvold foran Graven og plantede sin Fane, men han blev straks skudt ned af menig 217 *Viksø*, der selv faldt et Øjeblik efter. En anden Fanebærer kom ligeledes op paa Volden, men faldt

for en Kugle fra Nr. 77 *Svendsen*. Til Slut gik Fjenden lige op i Ryggen paa Kompagniet, paa faa Skridts Afstand og overdægede det med Kugler, saa at navnlig alt, hvad der stod ved Skanse V blev saaret eller dræbt. Selv under disse Omstændigheder bevarede Manskabet den samme Tapperhed og den samme Ro lige til det sidste. Officersaspirant *Bruun*, der hele Tiden havde kæmpet med et sjældent Mod, blev tidlig saaret i Armen, uden at han dog vilde forlade sine Kammerater eller sin Plads. Noget efter fik han endnu en Kugle gennem Ryggen, men desuagtet vedblev han at opmuntre sine Folk til det yderste. Korporal *Sinding* og Underkorporal 364 *Hansen* havde under hele Felttoget udmærket sig, og særlig denne Dag foregik de Mandskabet med det bedste Eksempel. Korporalen faldt saaret i Fangenskab, men med stor Dristighed og Snildhed lykkedes det ham at undvige og komme til Kjøbenhavn. Da Fjenden gik om i Ryggen paa Kompagniet, satte dette flere Steder over paa den udvendige Side af Løbegraven og optog her atter Kampen, indtil den ene lille Hob efter den anden blev overmandet og tillige med Premierløjtnanten tagen til Fange.

Premierløjtnant Gandil fremhæver udtrykkelig „Mandskabets Besindighed og rolige Mod. Enhver blev paa den ham anviste Plads og fyrede rolig paa Fjenden, der stod i kun nogle faa Skridts Afstand, og hverken Befalingsmænd eller undergivne tænkte paa at vige et Skridt, førend Fjenden aldeles havde overvældet os.“ Foruden de alt tidligere nævnte af dette Kompagni roser Premierløjtnanten Kommandersergent *Hansen*, Furer *Petersen*, Hornblæser *Andreasen* samt Ambulancesoldaterne 295 *Christensen* og 436 *Eiberg*.

Ogsaa Premierløjtnant Giørup fremhæver, at hans Folk i Skanse 4 „med Liv og Lyst gjorde deres Skyldighed og tog Sigte med stor Koldblodighed.“ Han roser særlig Kommandersergent *Nyegaard*, Overspillemand *Witzansky* og Vaabenmester *Jensen*.

Regimentets Tab den 18de April kan ikke opgives med fuld Nøjagtighed, men skønnes at have været 161*) Officerer,

---

*) I dette Tal er medregnet dem, der i den nærmeste Tid efter Kampen døde af modtagne Saar. Fuldt nøjagtig kan Tallet ikke an-

Underofficerer og menige *døde* og 126 *saarede*. Kun to Afdelinger i Hæren, nemlig 9. og 20. Regiment, som foretog det heltemodige og vidtberømte men yderst blodige Modangreb, led Tab, der kan stilles ved Siden af 2. Regiments. Af Officererne faldt 4 (Kaptajn *Lundbye* og Løjtnanterne *Malling*, *Reiter* og *Toxverdt*), af Underofficererne 11, medens 5 Officerer og 13 Underofficerer blev saarede.

Over til Als kom kun 2 Officerer, 12 Underofficerer og 273 Underkorporaler og menige. Preussernes Tab af døde og saarede var næsten lige saa stort som vort; thi alene ved Skanse V og VI mistede Fjenden, som selv overalt var gaaet paa med udmærket Tapperhed, over 300 døde og saarede. — De Rester, som endnu var tilbage af Regimentet, overførtes til Fyen og kom ikke mere til at tage Del i Felttoget. —

Som et lille Træk, der fortjener at nævnes, skal anføres, at 2. Regiment var blandt de faa Afdelinger, der af Overkommandoen fik tilstaaet en Pengebelønning i 1864, idet 3. Kompagni „for Udførelsen af Skansesarbejde i Dybbølstillingen den 16de Marts og senere, samt for Forsvaret af Skansen Nr. 4 den 18de April“ fik 200 Rigsdaler.

Blandt Folk, som kun har ringe Kendskab til de Forhold, under hvilke vor Hær kæmpede i denne Krig, har den Tro været almindelig, at der kæmpedes mindre godt i 1864 end i 1848—50. Dette er en Fejltagelse. Det er jo almindelig bekendt, at den fjendtlige Hær var omtrent dobbelt saa stærk som vor. Og medens der i vor Hær maatte skraves sammen alt, hvad der havde faaet blot nogen militær Uddannelse, uden Hen-

---

gives, da Regimentet havde et stort Antal „savnede“, af hvilke sandsynligvis de allerfleste er begravede af Preusserne uden at identificeres. Det anførte Tal er godkendt af Regimentskommandøren efter Krigen som det, der sandsynligvis kommer Sandheden nærmest. Regimentet havde kun faa af det upaalidelige sydslesvigske Mandskab, og dette blev derhos skarpt iagttaget af vort sjællandske Mandskab, der bl. a. i Kampen den 28. Marts skal have nedskudt Sydslesvigere, der vilde benytte sig af Lejligheden til at „løbe over“ til Preusserne.

syn til Mandskabets Beskaffenhed, havde baade Preusserne og Østrigerne kun sendt udsøgte Tropper i Felten; og de havde nok at tage af. Der er udmærket Stof til en fortrinlig Felt-soldat i den danske Mand — det indrømmer alle vore Fjender — men der maa Tid til at uddanne ham, og dette havde der ikke været. Ogsaa med Hensyn til Bevæbningen var Preusserne os langt overlegne, thi deres Fodfolk var bevæbnet med sikkert, langt og hurtigt skydende Bagladegeværer, medens vore kun havde Forladegeværer af ældre Modeller, der skulde lades i staaende Stilling, og som let blev utjenstdygtige i Regn og Fugtighed. Det preussiske Artilleri var vort overlegent i enhver Henseende. Preusserne havde ved hvert Kompagni, foruden Kap-tajnen, en Officer ved hver Deling og et talrigt Underofficers-personale, medens hos os som oftest en Premierløjtnant eller endog en ung Sekondløjtnant var Kompagnikommandør, og naar det kom højt, var der maaske endnu en Sekondløjtnant til ved Kompagniet. Derfor ser vi ogsaa under Kampen den 18de April Sergenter føre Halvkompagnier og unge Korporaler føre Deling. Særlig ved vort Regiment var der kun 10 Officerer ved de 8 Kompagnier, samt nogle svenske Officerer, som Mandskabet havde ondt ved at forstaa. Resten af Officererne var afgaaede paa Grund af Sygdom og Saar eller allerede faldne inden den nævnte Dag. Naar disse Forhold tages i Betragtning vil næppe nogen kunne nægte at 2den Bataillon i 1864 kæmpede som det anstaar sig for brave Soldater, og at den ydede langt mere, end nogen med Grund havde kunnet vente. Med Rette slutter ogsaa Regimentskommandøren sin Rapport om den 18de April med de Ord:

„Mandskabet af Regimentet, ikke mindre end Officererne og Underofficererne, viste ikke alene den bedste Villie, men ogsaa et Mod og en Udholdenhed i Forsvaret, som fortjener den største Paaskønnelse. Jeg har ikke set en eneste Mand forlade sin Plads“ (uden paa Befaling).

For de faldne sætter denne djærve, modige og fædrelands-kærlige Officer et Mindesmærke i Ord, der er lige saa smukke, som de er ukunstlede og fri for Overdrivelse, idet han siger: „ . . . blandt dem, som nu hviler i den Jord, for hvis Bevarelse for deres Konge og Fædreland de ofrede deres

*Liv, findes Mænd, som hørte til Regimentets bedste og paa-
lideligste, og som ved deres Dygtighed, Mod og Dødsforagt
have, som jeg tør haabe erkendt, bidraget til, at det 2det In-
fanteriregiments Navn skal bevares ikke mindre hæderligt
for dets Færd ved Dybbøl i 1864 end den 2den Infanteri-
bataillons for dennes Deltagelse i vor første slesvigske Krig
i Aarene 1848—50.“*

I 1865 hævedes Regimentsinddelingen, og Bataillonens fik
sit forrige Navn igen. Fra 1867 har den heddet *2den Bataillon*.

Vi har nu fulgt denne gamle Bataillon gennem dens lange
Liv, og det kan uden Overdrivelse siges, at ingen Afdeling i vor
Hær har en smukkere Krigshistorie end den.

*Maatte da disse Linier bidrage til, at ogsaa fremtidigt
enhver i Bataillonens, tro mod dens stolte Traditioner, værdigt
vil træde i de berømmelige Forgængeres Fodspor!*

Fortegnelse

over

Underbefalingsmænd og menige af nuværende *2den Bataillon*,
der er bleven dekorerede i Krigene 1848—50 og 1864.

Dannebrogsmænd 1848.

Stabstambour F. E. Orbe; Kommandersergenterne H. J. Atterup, R. G. Ratzeburg, J. Nielsen og M. U. Atterup; Foure-
rerne E. R. Torp og J. N. Trønninge; frivillig Underofficer C. L.
Gyldenlund; Korporalerne P. S. Viksø, L. O. Vassingørød, J. O.
Særsløv og C. F. Carlsen; frivillige Korporaler J. P. Groth og
G. A. Selmer; Underkorporalerne F. V. K. Rungsted, N. O.
Smakkerup, L. S. Hjarup, N. S. Græsted og H. H. Tudse; de
menige H. R. Nyrup, H. J. Börsholm, N. E. Sørninge, J. O.
Sibberup, P. N. J. Kallundborg og P. J. Skamstrup.

1849.

Sergent Eskebjærg; svensk frivillig Sergent Sjögrén; fri-
villige Korporaler Boldt og Lund; Korporal H. Olsen Frederiks-
høj; Underkorporalerne N. N. Forsinge, R. Jensen Kildehus, P. L.
Vindstrup, C. J. Værsløv, N. H. Klint, A. A. Landerslev og
O. C. Rørtang; de menige A. Frandsen Nørreeskildstrup, J. N.
Jersløv, P. C. H. Høsterkøb, L. P. J. Svallerup, C. L. Brandt,
C. P. Skulleløv og J. H. Enderup.

1850.

Kommandersergent C. Knudsen; Fourer J. V. Funck; Vaaben-
mester C. Bohse; Sergent N. S. Tibberup; Korporal A. C. J.
Jensen; Underkorporalerne J. C. Thulstrup, F. L. Harritshøj og

G. L. A. Bognæs; de menige H. P. Svendsen, J. N. Gjelstrup, H. R. Syvendekøb, J. P. Jyderup, M. J. Svebølle, H. A. Blume og J. G. Reinald.

1864.

Kommandersergenterne J. W. W. Lommer, F. G. Olsen, P. F. V. Nyegaard, S. Larsen, J. P. F. Sørensen og C. W. E. Hansen; Overspillemand Thamsen, Sergent J. P. Horsmann, Vaabenmester L. Jensen, Kôrporal N. E. Sinding; Underkorporalerne C. Nielsen og J. H. Lindloff; de menige J. P. Thuesen, J. C. N. Lychov, J. Andersen og O. Olsen.

FORTEGNELSE
OVER
CHEFERNE.

E. J. Lübbes	1657	til	1661
H. Rüse	1661	-	1673
A. Weyher	1673	-	1676
T. Meldrum	1676	-	1684
F. M. Tecklenburg	1684	-	1686
O. H. Rantzau	1686	-	1690
P. Krag	1690	-	1703
L. Boiset	1703	-	1706
F. C. Bjelke	1706	-	1708
J. D. Lattorf	1708	-	1710
R. Biegen	1710	-	1719
J. C. Reventlow	1719	-	1737
W. E. Paurenfeind	1737	-	1749
F. L. Danneskjold-Laurvig	1749	-	1753
G. F. Ysenburg-Budingen	1753	-	1762
Frederik af Anhalt-Bernburg	1762	-	1764
Frederik af Hessen-Kassel	1764	-	1765
F. L. Arenstorff	1765	-	1772
C. J. C. Bessel	1772	-	1789
C. Holten	1789	-	1795
C. D. Michaelsen	1795	-	1802
H. Hornemann	1802	-	1805

C. F. Beck	1805 til 1810
D. C. Lorenz	1810 - 1818
Frederik af Hessen-Philipsthal	1818 - 1823
J. H. Hegermann-Lindencrone	1823 - 1842
F. R. H. Bülow	1842 - 1848
(Major Ernst var midlertidig Chef i April 1848)	
V. A. G. Hindenburg	1848 - 1860
C. V. L. Dreyer	1860 - 1864
C. A. J. Olufsen	1864 - 1873
F. C. G. Schøller	1873 - 1880
B. F. J. Thorkelin	1880 - 1886
C. F. F. E. Tuxen	1886 - 1889
E. E. Baron Schaffalitzky de Muckadell	1889 - 1895
C. W. Christensen	1895 - 1897
P. M. Herbst	1897 - 1899
A. P. Tuxen	1899 - 1906
M. J. Sand	1906 -

